

राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टी
National Independent Party
(रास्वपा)

विधान
२०७९
(दोश्रो संशोधन २०८० सहित)

केन्द्रीय कार्यालय: काठमाडौं, नेपाल
Central Office: Kathmandu, Nepal

राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टी
National Independent Party
(रास्वपा)

विधान
२०७९
(दोश्रो संशोधन २०८० सहित)

केन्द्रीय कार्यालय: काठमाडौं, नेपाल
Central Office: Kathmandu, Nepal

विषय सूची

प्रस्तावना

भाग - १

प्रारम्भिक

धारा १	: संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ	१
धारा २	: परिभाषा	२

भाग - २

पार्टीको नाम र कार्यालय सम्बन्धी व्यवस्था

धारा ३	: पार्टीको नाम र कार्यालय	३
धारा ४	: पार्टी स्वशासित र संगठित संस्था हुने	३

भाग - ३

पार्टीको छाप, चिन्ह, झण्डा र घोषणापत्र

धारा ५	: पार्टीको छाप	४
धारा ६	: पार्टीको चिन्ह	४
धारा ७	: पार्टीको झण्डा	४
धारा ८	: पार्टीको घोषणापत्र	४

भाग - ४

पार्टीको दर्शन, उद्देश्य, कार्यक्रम र निर्देशक सिद्धान्त

धारा ९	: पार्टीको दर्शन र प्रतिबद्धता	४
धारा १०	: पार्टीको उद्देश्य र कार्यक्रम	५
धारा ११	: पार्टीको निर्देशक सिद्धान्त	५

भाग - ५

पार्टीको सदस्यता, नवीकरण र अभिलेख सम्बन्धी व्यवस्था

धारा १२ : पार्टीको सदस्य	६
धारा १३ : पार्टी सदस्यको योग्यता	७
धारा १४ : पार्टी सदस्यताको समाप्ति	७
धारा १५ : सदस्यता वितरण प्रक्रिया	८
धारा १६ : सदस्यताको अभिलेख	८
धारा १७ : सदस्यता शुल्क र नवीकरण	८
धारा १८ : पार्टी सदस्यको अधिकार र कर्तव्य	८
धारा १९ : सदस्यता पुनः प्राप्ति	९

भाग - ६

पार्टीको संगठनात्मक संरचना

धारा २० : केन्द्रीय तह	१०
धारा २१ : प्रदेश तह	१०
धारा २२ : स्थानीय तह	११

भाग - ७

केन्द्रीय परिषद्, केन्द्रीय समिति, आन्तरिक केन्द्रीय कार्यकारिणी समिति तथा पार्टी सचिवालय

धारा २३ : केन्द्रीय परिषद्	११
१) केन्द्रीय परिषद्को गठन	
२) केन्द्रीय परिषद्को काम, कर्तव्य र अधिकार	
धारा २४ : केन्द्रीय समिति	१३
१) केन्द्रीय समितिको गठन	
२) केन्द्रीय समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार	

- ३) पार्टीका पदाधिकारीहरुको काम, कर्तव्य र अधिकार
 - १) पार्टी सभापतिको काम, कर्तव्य र अधिकार
 - २) पार्टी उपसभापतिको काम, कर्तव्य र अधिकार
 - ३) पार्टी महामन्त्रीको काम, कर्तव्य र अधिकार
 - ४) पार्टीको सहमहामन्त्रीको काम, कर्तव्य र अधिकार
 - ५) पार्टीको कोषाध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार
 - ६) पार्टी सहकोषाध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार
 - ७) पार्टी प्रवक्ताको काम, कर्तव्य र अधिकार
 - ८) पार्टी सहप्रवक्ताको काम, कर्तव्य र अधिकार
 - ९) पार्टीका अन्य पदाधिकारीको काम, कर्तव्य र अधिकार
 - १०) केन्द्रीय समिति सदस्य र केन्द्रीय परिषद् सदस्यको काम, कर्तव्य र अधिकार

धारा २५ : आन्तरिक केन्द्रीय कार्यकारिणी समिति २३

धारा २६ : पार्टी सचिवालय २४

- १) पार्टी सचिवालयको काम, कर्तव्य र अधिकार

भाग - ८

प्रदेश परिषद्, प्रदेश कार्यसम्पादन समिति, जिल्ला परिषद् तथा जिल्ला कार्यसम्पादन समिति

धारा २७ : प्रदेश परिषद् २४

- १) प्रदेश परिषद्को गठन
- २) प्रदेश परिषद्को काम, कर्तव्य र अधिकार

धारा २८ : प्रदेश कार्यसम्पादन समिति २६

- १) प्रदेश कार्यसम्पादन समितिको गठन
- २) प्रदेश कार्यसम्पादन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार
- ३) प्रदेश पदाधिकारीको काम, कर्तव्य र अधिकार
 - १) प्रदेश प्रमुखको काम, कर्तव्य र अधिकार
 - २) प्रदेश उपप्रमुखको काम, कर्तव्य र अधिकार
 - ३) प्रदेश महासचिवको काम, कर्तव्य र अधिकार

- ४) प्रदेश सचिवको काम, कर्तव्य र अधिकार
- ५) प्रदेश कोषाध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार
- ६) प्रदेश प्रवक्ताको काम, कर्तव्य र अधिकार
- ७) प्रदेश कार्यसम्पादन समिति सदस्य र प्रदेश परिषद् सदस्यको काम, कर्तव्य र अधिकार

धारा २९ : जिल्ला परिषद् ३३

- १) जिल्ला परिषद्को गठन
- २) जिल्ला परिषद्को काम, कर्तव्य र अधिकार

धारा ३० : जिल्ला कार्यसम्पादन समिति ३५

- १) जिल्ला कार्यसम्पादन समितिको गठन
- २) जिल्ला कार्यसम्पादन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार
- ३) जिल्ला पदाधिकारीहरूको काम, कर्तव्य र अधिकार
 - १) जिल्ला सभापतिको काम, कर्तव्य र अधिकार
 - २) जिल्ला उपसभापतिको काम, कर्तव्य र अधिकार
 - ३) जिल्ला सचिवको काम, कर्तव्य र अधिकार
 - ४) जिल्ला परिषद् सदस्यको काम, कर्तव्य र अधिकार

भाग-९

स्थानीय तह, उम्मेदवार क्लब, राष्ट्र सेवक समाज तथा च्याट एवं सम्पर्क
विभागहरू

धारा ३१ : पालिका परिषद् ४०

- १) पालिका परिषद्को गठन
- २) पालिका परिषद्को काम, कर्तव्य र अधिकार

धारा ३२ : पालिका समिति ४१

- १) पालिका समितिको गठन
- २) पालिका समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार
- ३) पालिका पदाधिकारीहरूको काम, कर्तव्य र अधिकार
 - १) पालिका सभापतिको काम, कर्तव्य र अधिकार
 - २) पालिका उपसभापतिको काम, कर्तव्य र अधिकार

- ३) पालिका सचिवको काम, कर्तव्य र अधिकार
- ४) पालिका कोषाध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार
- ५) पालिका समिति सदस्य र पालिका परिषद् सदस्यको काम, कर्तव्य र अधिकार

धारा ३३ : वडा परिषद् ४७

- १) वडा परिषद्को गठन
- २) वडा परिषद्को काम, कर्तव्य र अधिकार

धारा ३४ : वडा समिति ४९

- १) वडा समिति गठन
- २) वडा समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार
- ३) वडा पदाधिकारीहरूको काम, कर्तव्य र अधिकार
 - १) वडा सभापतिको काम, कर्तव्य र अधिकार
 - २) वडा उपसभापतिको काम, कर्तव्य र अधिकार
 - ३) वडा सचिवको काम, कर्तव्य र अधिकार
 - ४) वडा समिति सदस्य र वडा परिषद् सदस्यको काम, कर्तव्य र अधिकार

धारा ३५ : निर्वाचन क्षेत्र परिषद् ५४

- १) निर्वाचन क्षेत्र परिषद् गठन

धारा ३६ : राष्ट्र सेवक समाज, च्याट एवं सम्पर्क विभागहरू ५५

- १) राष्ट्र सेवक समाज
- २) च्याट (Rapid Action Team - RAT)
- ३) सम्पर्क विभागहरू

धारा ३७ : उम्मेदवार क्लब ५८

भाग-१०

निर्वाचन, मनोनयन र सल्लाहकार परिषद् र कार्यालय

धारा ३८ : केन्द्रीय निर्वाचन आयोग ५९

धारा ३९ : केन्द्रीय निर्वाचन आयोगका काम, कर्तव्य र अधिकार ६०

धारा ४० : समितिका सदस्य वा पदाधिकारीको योग्यता ६०

धारा ४१ : पद रिक्त हुने अवस्था	६०
धारा ४२ : पदावधि	६०
धारा ४३ : पदपूर्ति सम्बन्धी व्यवस्था	६१
धारा ४४ : केन्द्रीय सल्लाहकार परिषद्	६२
धारा ४५ : केन्द्रीय कार्यालय	६३
१) कार्यालय सचिव	
२) केन्द्रीय कार्यालयको अधिकार र कर्तव्य	
धारा ४६ : प्रदेश, जिल्ला र पालिका कार्यालय	६४

भाग-११

महाधिवेशन र अधिवेशन

धारा ४७ : राष्ट्रिय महाअधिवेशन	६४
धारा ४८ : प्रदेश अधिवेशन	६५
धारा ४९ : जिल्ला अधिवेशन	६६
धारा ५० : पालिका अधिवेशन	६७
धारा ५१ : वडा अधिवेशन	६७
धारा ५२ : अधिवेशन र महाधिवेशन क्रमशः गनुपर्ने	६८
धारा ५३ : प्रथम राष्ट्रिय महाधिवेशन र अधिवेशनहरु	६८

भाग-१२

बैठक र निर्णय

धारा ५४ : बैठक बोलाउने तथा निर्णय गर्ने सम्बन्धी व्यवस्था	६९
---	----

भाग-१३

अनुशासनात्मक कारवाही

धारा ५५ : केन्द्रीय अनुशासन आयोग	७०
धारा ५६ : अनुशासनात्मक कारवाहीको प्रक्रिया	७२

भाग-१४
पुनरावेदन सम्बन्धी व्यवस्था

धारा ५७ : पुनरावेदन सम्बन्धी प्रक्रिया	७३
धारा ५८ : पुनरावेदन समितिको गठन	७३
धारा ५९ : पुनरावेदन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार	७३

भाग-१५
सदस्यताको विवाद, निरूपण तथा खारेजी

धारा ६० : विवाद समाधान समिति	७४
धारा ६१ : विवाद समाधान समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार	७४

भाग-१६
पार्टीको कोष तथा लेखा परीक्षण

धारा ६२ : पार्टीको कोष	७४
धारा ६३ : पार्टीको कोषको सञ्चालन तथा व्यवस्थापन	७५
धारा ६४ : लेखा परीक्षण	७५
धारा ६५ : केन्द्रीय लेखा आयोग	७६
धारा ६६ : केन्द्रीय लेखा आयोगका काम, कर्तव्य र अधिकार	७७

भाग-१७
लिडरसीप एकेडेमी

धारा ६७ : लिडरसीप एकेडेमी	७७
---------------------------------	----

भाग - १८
पार्टी विघटन र सम्पत्ति तथा दायित्वको व्यवस्थापन

धारा ६८ : पार्टी विघटन हुने अवस्था	७८
धारा ६९ : पार्टी विघटन भएमा पार्टीको सम्पत्ति सम्बन्धी दायित्व	७८

भाग - १९

प्रारम्भिक निर्वाचन (उम्मेदवार छनोट) र निर्वाचित जनप्रतिनिधि

धारा ७० : उम्मेदवारको योग्यता	७८
धारा ७१ : प्रारम्भिक निर्वाचन	७९
धारा ७२ : पार्टीको तर्फबाट प्रतिनिधि सभा संसदीय दलको नेता छनोट	८०
धारा ७३ : पार्टीको तर्फबाट प्रदेश सभा संसदीय दलको नेता छनोट	८२
धारा ७४ : पालिका सभा दल, प्रदेश सभा दल, प्रतिनिधि सभा दल, राष्ट्रिय सभा दल र संघीय संसदीय दलको व्यवस्था	८३
धारा ७५ : जनप्रतिनिधिलाई फिर्ता बोलाउने अधिकार	८३

भाग-२०

विविध

धारा ७६ : पार्टीको केन्द्रीयस्तरका विभागहरु	८४
धारा ७७ : पार्टी एकीकरण वा विभाजन	८४
धारा ७८ : विधान संशोधन	८४
धारा ७९ : गणपुरक संख्या	८५
धारा ८० : विधानको व्याख्या	८५
धारा ८१ : नियमावली बनाउने र जारी गर्ने	८५
धारा ८२ : बाधा अड्काउ फुकाउ	८५
धारा ८३ : पार्टी सभापति, प्रदेश प्रमुख, जिल्ला सभापति, पालिका सभापति र वडा सभापति पदमुक्त हुने अवस्था	८५
धारा ८४ : पार्टीका सदस्यहरुमा सार्वभौमिकता निहित	८६
धारा ८५ : पार्टी सदस्यलाई एजेन्डा उठाउने अधिकार	८६
धारा ८६ : पार्टीका तहगत समितिबीच सम्बन्ध	८६
धारा ८७ : रुख रोपेको हुनुपर्ने	८६
धारा ८८ : परिवारवादलाई निषेध	८६
धारा ८९ : युवा सहभागिता	८७
धारा ९० : समानुपातिक समावेशी	८७

धारा ९१ : समानता र योग्यता	८७
धारा ९२ : शपथ ग्रहण	८७
धारा ९३ : परिवर्तनशील नेतृत्व प्रणाली	८७
धारा ९४ : सम्पर्क व्यक्ति	८७
धारा ९५ : संक्रमणकालीन व्यवस्था	८८

अनुसूचीहरू

अनुसूची - १	८९
अनुसूची - २	९०
अनुसूची - ३	९१
अनुसूची - ४	९२

राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टीको विधान, २०७९

(दोश्रो संशोधन २०८० सहित)

संशोधित मिति २०८०।०८।१२,

अभिलेखिकरण मिति २०८०।१२।२०

राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टीको गठन, कार्यसम्पादन र आन्तरिक काम कारवाहीलाई व्यवस्थापन गर्न बनेको विधान

प्रस्तावना

नेपालको स्वतन्त्रता, सार्वभौमिकता, भौगोलिक अखण्डता, राष्ट्रिय एकता, स्वाधीनता र स्वाभिमानलाई अक्षुण्ण राख्दै;

समृद्धि, विकास, आधुनिकता, शान्तिपूर्ण साँस्कृतिक सम्पन्नता, सुशासन, सामाजिक न्याय, समानता, सहभागिता, लोकतन्त्र, मानव अधिकार र अग्रगामी परिवर्तनका लागि नेपाली जनताले पटकपटक गर्दै आएका आन्दोलन, संघर्ष, त्याग र बलिदानको गौरवपूर्ण इतिहासलाई स्मरण गर्दै;

नेपाल राष्ट्र निर्माण र नेपाली जनताको मुक्तिका लागि जीवन अर्पण गरेका वीरहरु र सहिदहरुप्रति सम्मान प्रकट गर्दै;

नेपाली जनतामा निहित राष्ट्र सार्वभौमिकतालाई आत्मसाथ गर्दै जनउत्तरदायी, जनसहभागिमूलक राज्य शासन व्यवस्था प्रवर्द्धन गर्दै;

नेपालको संविधानले परिकल्पना गरे अनुसार दिगो शान्ति, सुशासन, विकास र समृद्धिका आकांक्षा पूरा गरी नेपाली जनताले महसुस गर्ने गरी जीवनस्तरमा सुधार ल्याउने प्रतिबद्धतासाथ राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टीको परिकल्पना तथा गठन गरी यो विधान जारी गरिएको छ ।

भाग - १

प्रारम्भिक

धारा १ : संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ

- १) यस विधानको पूरा नाम “राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टीको विधान, २०७९” रहेको छ ।
- २) यो विधान तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

धारा २ : परिभाषा

विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस विधानमा:

- (क) 'पार्टी' भन्नाले 'राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टी' भन्ने बुझिनेछ ।
- (ख) 'विधान' भन्नाले 'राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टी' को विधान बुझिनेछ ।
- (ग) 'नियमावली' भन्नाले 'राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टीको नियमावली २०७९' बुझिनेछ ।
- (घ) 'सदस्य' भन्नाले राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टीको सदस्यलाई बुझाउनेछ ।
- (ङ) 'सभापति' भन्नाले राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टीका तहगत समितिका सभापतिहरूलाई बुझाउनेछ ।
- (च) 'समिति' भन्नाले राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टीका तहगत समितिहरूलाई बुझाउनेछ ।
- (छ) 'कार्यालय' भन्नाले राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टीका तहगत कार्यालयलाई बुझाउनेछ ।
- (ज) 'पदाधिकारी' भन्नाले राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टीको तहगत समितिका सभापति, उपसभापति, महामन्त्री, सहमहामन्त्री, कोषाध्यक्ष, सहकोषाध्यक्ष, प्रवक्ता, सहप्रवक्ता, सचिव आदिलाई बुझाउनेछ ।
- (झ) 'निकाय' भन्नाले राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टीका विभिन्न तहगत समिति, विभाग, आयोग, परिषद्, महाधिवेशन वा पार्टी सम्बद्ध संरचनाहरूलाई बुझाउनेछ ।
- (ञ) 'संसदीय दल' भन्नाले राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टीको प्रतिनिधि सभा, राष्ट्रिय सभा, प्रादेशिक सभा र पालिका सभाको संसदीय दललाई बुझाउनेछ ।
- (ट) 'स्थानीय समिति वा सभा' भन्नाले नेपाल सरकारले निर्दिष्ट गरेको स्थानीय तह मानिएको गाउँपालिका, नगरपालिका, उपमहानगरपालिका वा महानगरपालिकामा क्रियाशील पार्टीका समिति वा सभालाई बुझाउनेछ ।
- (ठ) 'महाधिवेशन' भन्नाले यस विधान बमोजिम केन्द्रीय समितिको निर्वाचन गराउने निकायलाई बुझाउनेछ ।
- (ड) 'परिषद्' भन्नाले पार्टीको तत् तत् तहमा विधान बमोजिम अधिकार सम्पन्न सर्वोच्च सभालाई बुझाउनेछ ।

भाग - २

पार्टीको नाम र कार्यालय सम्बन्धी व्यवस्था

धारा ३ : पार्टीको नाम र कार्यालय

- १) यस पार्टीको नाम “राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टी” रहनेछ । यसलाई अंग्रेजीमा **National Independent Party**, नेपालीमा संक्षिप्तमा “रास्वपा” र अंग्रेजीमा संक्षिप्तमा **NIP** भनिनेछ ।
- २) पार्टीले संघ, प्रदेश, जिल्ला र स्थानीय तहमा कार्यालय स्थापना गर्नेछ ।
- ३) पार्टीको केन्द्रीय कार्यालय काठमाडौं उपत्यकामा रहनेछ ।
- ४) पार्टीको प्रदेश तहको कार्यालय सम्बन्धित प्रदेशको राजधानीमा रहनेछ ।
- ५) पार्टीको जिल्ला कार्यालय सम्बन्धित जिल्लाको सदरमुकाममा रहनेछ ।
- ६) पार्टीको स्थानीय तहको कार्यालय सम्बन्धित स्थानीय तहमा रहनेछ ।

धारा ४ : पार्टी स्वशासित र संगठित संस्था हुने

- १) यस विधान बमोजिम दर्ता भएको पार्टी अविच्छिन्न उत्तराधिकारवाला एक स्वशासित संगठित संस्था हुनेछ ।
- २) पार्टीले ऐनको अधीनमा रही व्यक्ति सरह चल वा अचल सम्पत्ति प्राप्त गर्न, भोगचलन गर्न, बेचबिखन गर्न वा अन्य किसिमले व्यवस्थापन गर्न सक्नेछ ।
- ३) पार्टीले आफ्नो नामबाट नालिश उजुर गर्न र पार्टी उपर पनि सोही नामबाट नालिश उजुर लाग्न सक्नेछ ।
- ४) पार्टीले ऐनको अधीनमा रही व्यक्ति सरह करार गर्न र करार बमोजिमको अधिकार प्रयोग गर्न वा दायित्व निर्वाह गर्न सक्नेछ ।

भाग - ३

पार्टीको छाप, चिन्ह, भण्डा र घोषणापत्र

धारा ५ : पार्टीको छाप

पार्टीको आफ्नो काम कारवाहीका लागि **अनुसूची - १** बमोजिमको एउटा छुट्टै छाप हुनेछ ।

धारा ६ : पार्टीको चिन्ह

पार्टीको आफ्नो छुट्टै चिन्ह हुनेछ । पार्टीको चिन्ह **अनुसूची - २** मा व्यवस्था भए बमोजिम हुनेछ। पार्टीको चिन्ह नै चुनाव चिन्ह हुनेछ ।

धारा ७ : पार्टीको भण्डा

पार्टीको भण्डा **अनुसूची - ३** बमोजिम हुनेछ ।

धारा ८ : पार्टीको घोषणापत्र

पार्टीको आफ्नो छुट्टै घोषणापत्र हुनेछ । यस्तो घोषणापत्रको दुई प्रति पार्टी दर्ताका लागि आयोगमा निवेदन साथ पेश गरिनेछ ।

भाग - ४

पार्टीको दर्शन, उद्देश्य, कार्यक्रम र निर्देशक सिद्धान्त

धारा ९ : पार्टीको दर्शन र प्रतिबद्धता

पार्टीको दर्शन र प्रतिबद्धता देहाय बमोजिम हुनेछ :

- (क) विधिको शासन
- (ख) सामाजिक न्याय सहितको समानता
- (ग) योग्यता र कर्मशीलता
- (घ) राष्ट्र निर्माणमा समर्पणता
- (ङ) भ्रष्टाचारप्रति शुन्य सहनशीलता
- (च) प्रत्यक्ष सहभागितामूलक लोकतन्त्र
- (छ) व्यक्तिगत स्वतन्त्रता र मानव अधिकार

धारा १० : पार्टीको उद्देश्य र कार्यक्रम

पार्टीको उद्देश्य र कार्यक्रम देहाय बमोजिम हुनेछ :

- १) राजनीतिक सुदृढीकरण अभियानबाट राजनीतिलाई सुसज्जित, सुसंस्कृत र जवाफदेही बनाई सुशासन र अग्रगामी परिवर्तन गर्ने ।
- २) पार्टीको आन्तरिक लोकतन्त्रलाई सुदृढ र प्रत्यक्ष सहभागितामूलक बनाई राज्यमा लोकतान्त्रिक व्यवस्थालाई प्रवर्द्धन गर्ने ।
- ३) जनताले महसुस गर्ने गरी दिगो विकास गरी नेपाललाई समृद्ध, विकसित र शान्तिपूर्ण राष्ट्र बनाउने ।
- ४) नेपाललाई विश्व शान्ति क्षेत्रको रूपमा स्थापित गराउने ।
- ५) गौरवमय नेपाली इतिहास, नेपाली सुसंस्कार राष्ट्रिय स्वाधीनता, राष्ट्रिय अखण्डता, राष्ट्रिय प्रतिष्ठा र नेपालको सर्वभौमिकताको रक्षा एवम् प्रवर्द्धन गर्ने ।
- ६) व्यक्तिगत स्वतन्त्रता, मानवअधिकार, नागरिकको आत्मसम्मान, नागरिक सुरक्षा, नागरिक समृद्धि र समानतालाई व्यवहारमा स्थापित गर्ने ।
- ७) विकास र वातावरणबीच समुचित सन्तुलन मिलाई सम्पूर्ण वन्यजन्तु, वनस्पति, रुख, वन लगायत प्राकृतिक पर्यावरणीय सम्पदाको संरक्षण गर्दै स्वच्छ र सफा वातावरण बनाउने ।

धारा ११ : पार्टीको निर्देशक सिद्धान्त

पार्टीको निर्देशक सिद्धान्त देहाय बमोजिम हुनेछ ।

- (१) नेपालको सार्वभौमसत्ता, भौगोलिक अखण्डता, स्वतन्त्रता र स्वाधीनतालाई सर्वोपरि राख्दै नागरिकको जीउ, धन, समानता र स्वतन्त्रताको संरक्षण गरी कानूनको शासन, मौलिक हक तथा मानव अधिकारका मूल्य र मान्यता, लैंगिक समानता, समानुपातिक समावेशीकरण, सहभागिता र सामाजिक न्यायको माध्यमबाट राष्ट्रिय जीवनका सबै क्षेत्रमा न्यायपूर्ण व्यवस्था कायम गर्दै लोककल्याणकारी राज्य व्यवस्थाको स्थापना गर्ने,

- (२) धर्म, संस्कृति, संस्कार, प्रथा, परम्परा, प्रचलन वा अन्य कुनै पनि आधारमा हुने सबै प्रकारका विभेद, शोषण र अन्यायको अन्त्य गरी सभ्य र समतामूलक समाजको निर्माण गर्ने एवं नेपाली भूमिका मौलिक साँस्कृतिक मूल्यहरूको विकास गर्ने तथा साँस्कृतिक विविधताको सम्मान गर्दै सामाजिक सद्भाव, ऐक्यबद्धता र सामञ्जस्य कायम गरी राष्ट्रिय एकता सुदृढ गर्ने,
- (३) सार्वजनिक, निजी र सहकारी क्षेत्रको सहभागिता तथा विकास मार्फत उपलब्ध साधन र स्रोतको अधिकतम परिचालनद्वारा तीव्र आर्थिक वृद्धि हासिल गर्दै दिगो आर्थिक विकास गर्ने तथा प्राप्त उपलब्धिहरूको न्यायोचित वितरण गरी आर्थिक असमानताको अन्त्य गर्दै शोषणरहित समाजको निर्माण गर्न राष्ट्रिय अर्थतन्त्रलाई आत्मनिर्भर, स्वतन्त्र तथा उन्नतिशील बनाउँदै समाजवाद उन्मुख स्वतन्त्र र समृद्ध अर्थतन्त्रको विकास गर्ने,
- (४) नेपालको स्वतन्त्रता, सार्वभौमसत्ता, भौगोलिक अखण्डता, स्वाधीनता र राष्ट्रिय हितको रक्षा गर्दै सार्वभौमिक समानताका आधारमा अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध कायम गरी विश्व समुदायमा राष्ट्रिय सम्मानको अभिवृद्धि गर्नेतर्फ जोड दिइनेछ ।

भाग - ५

पार्टीको सदस्यता, नवीकरण र अभिलेख सम्बन्धी व्यवस्था

धारा १२ : पार्टीको सदस्य

- (१) नेपालको आवधिक निर्वाचनमा मतदाता नामवलीमा नाम भएको र नभएको आधारमा पार्टी सदस्य दुई प्रकारका हुनेछन् ।
 - (क) प्रारम्भिक सदस्य: मतदाता नामवलीमा नाम नभएकाहरु ।
 - (ख) साधारण सदस्य: मतदाता नामवलीमा नाम भएकाहरु ।
- (२) केन्द्रीय समितिले मापदण्ड बनाई राष्ट्रको लागि उच्च योगदान पुऱ्याउनुभएका प्रतिष्ठित व्यक्तिलाई पार्टी सदस्यता वा मानार्थ सदस्यता प्रदान गर्न तथा जिम्मेवारी तोक्न सक्नेछ । केन्द्रीय

समितिले राष्ट्रको लागि उच्च योगदान पुऱ्याउनु भएका प्रतिष्ठित नेपालीलाई मरणोपरान्त मानार्थ सदस्यता प्रदान गर्न सक्नेछ ।

धारा १३ : पार्टी सदस्यको योग्यता

भ्रष्टाचारप्रति असहिष्णु, संवैधानिक सर्वोच्चता, विधिको शासन, लोकतान्त्रिक मूल्य मान्यताप्रति प्रतिबद्ध भई पार्टीको सिद्धान्त, नीति, कार्यक्रम र विधानलाई स्वीकार गरी कार्यान्वयन गर्न तत्पर रही पार्टीले तोके बमोजिमको प्रक्रिया पूरा गरेका देहायको योग्यता भएका नेपाली नागरिक पार्टी सदस्य हुन सक्नेछन् ।

- (क) १८ वर्ष उमेर पूरा भएको ।
- (ख) नैतिकवान, स्वच्छ चरित्र र असल चालचलन भएको ।
- (ग) मानसिक सन्तुलन नगुमेको ।
- (घ) भ्रष्टाचार, जबरजस्ती करणी, मानव बेचबिखन तथा ओसार प्रसार, लागु औषध बिक्री वितरण तथा निकासी वा पैठारी, सम्पत्ति शुद्धीकरण, अपहरण सम्बन्धी कसूर, हत्या सम्बन्धी कसूर वा नैतिक पतन देखिने अभियोगमा सजाय पाएकोमा बाहेक अन्य फौजदारी कसूरमा सजाय भुक्तान गरेको १ वर्षभन्दा बढी अवधि पूरा गरेको ।
- (ङ) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार वा स्थानीय तहको स्वामित्व वा नियन्त्रणमा रहेको स्वशासित संस्थाको बहालवाला प्राध्यापक, शिक्षक वा कर्मचारीको पदमा बहाल नरहेको ।
- (च) प्रचलित कानुनले राजनीतिक दलको सदस्य हुन अयोग्य नठहरिएको ।
- (छ) अन्य राजनीतिक पार्टीको सदस्य नभएको वा सदस्यता त्याग गरेको ।

धारा १४ : पार्टी सदस्यताको समाप्ति

देहायको अवस्थामा पार्टीको सदस्य भएका व्यक्तिको सदस्यता समाप्त हुनेछ :

- (क) सदस्यको मृत्यु भएमा ।

- (ख) धारा १३ बमोजिम पार्टी सदस्यताको लागि आवश्यक योग्यता कायम नरहेमा ।
- (ग) पार्टीले अनुशासन सम्बन्धी कारवाही गरी सदस्यबाट हटाएमा ।
- (घ) स्वेच्छाले पार्टी सदस्यता त्याग गरेको लिखित सूचना दिएमा ।
- (ङ) अन्य पार्टीको सदस्यता प्राप्त गरेमा ।
- (च) सदस्यता नवीकरण नगरेमा ।

धारा १५ : सदस्यता वितरण प्रक्रिया

नियमावलीमा तोकिए बमोजिम सदस्यता आवेदन फारम, तोकिएको शुल्क र आवश्यक कागजातसहित कार्यालयमा बुझाई (अनलाइन, हुलाक वा स्वयम् कार्यालयमा उपस्थित भई) सदस्यताको लागि योग्यता पुगेका नेपाली नागरिकले निवेदन दिनुपर्नेछ । उक्त निवेदन उपर जाँचबुझ गरी विधान र नियमावली बमोजिम योग्य ठहरिएमा पालिका समिति, प्रदेश कार्यसम्पादन समिति वा केन्द्रीय समितिले सदस्यता प्रदान गर्नेछ ।

धारा १६ : सदस्यताको अभिलेख

पालिका समिति, प्रदेश कार्यसम्पादन समिति वा केन्द्रीय समितिले धारा १५ बमोजिम सदस्यता प्रदान गरेपछि, केन्द्रीय निर्वाचन आयोगलाई अभिलेखीकरणका लागि जानकारी गराइनेछ । पार्टी सदस्यताको अभिलेख केन्द्रीय निर्वाचन आयोगले राख्नेछ । यसरी राखिएको अभिलेख आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित तहका निकायहरूलाई उपलब्ध गराइनेछ ।

धारा १७ : सदस्यता शुल्क र नवीकरण

सदस्यता तथा नवीकरण शुल्क नियमावलीमा तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

धारा १८ : पार्टी सदस्यको अधिकार र कर्तव्य

पार्टी सदस्यका अधिकार र कर्तव्य देहाय बमोजिम हुनेछन् :

- १) पार्टी समिति, निकाय, विभाग वा तोकिएको संयन्त्रमा संगठित भई कार्य गर्ने ।

- २) तोकिए बमोजिम बैठक, भेला, अधिवेशन र महाधिवेशनमा चुन्ने, चुनिने र सम्बन्धित समिति, निकाय, विभाग वा तोकिएको संयन्त्रमा आफ्नो मत जाहेर गर्ने ।
- ३) तोकिए बमोजिम पार्टी निर्णयप्रति आफ्नो सहमति, असहमतिको मत दिने ।
- ४) पार्टीका साधारण सदस्यलाई पार्टीको प्रारम्भिक चुनावमा आफू सम्बन्धित निर्वाचन क्षेत्रमा मतदान गरी पार्टीको तर्फबाट स्थानीय निकाय, प्रदेश संसद, संघीय संसदको चुनावको उम्मेदवार छान्न पाउने अधिकार हुनेछ ।
- ५) राष्ट्र र पार्टीप्रति इमान्दार रही दलको विधान, नीति र कार्यक्रमप्रति प्रतिबद्ध रही भ्रष्टाचारमुक्त, सुसमृद्ध राष्ट्र निर्माणमा योगदान गर्ने ।
- ६) पार्टीका विचार, विधान वा राष्ट्रिय अन्तर्राष्ट्रियस्तरका मुद्दामा विचार वा एजेण्डा राख्ने ।
- ७) पार्टी प्रदत्त आन्तरिक लोकतन्त्रको अधिकारलाई प्रयोग गर्दै पार्टीले गरेका कुनै पनि प्रकारको सजायको प्रतिवाद, सुनवाई र पुनरावेदनको अधिकारको उपयोग गर्ने ।
- ८) पार्टीको निर्णय, निर्देशन र कार्यक्रमको अध्ययन गरेर प्रचार, प्रसार, कार्यान्वयन तथा सम्बन्धित समिति, विभाग वा संयन्त्रमा सल्लाह, सुझाव दिने ।
- ९) पार्टी सदस्यताको नियमित रूपमा नवीकरण गर्ने र पार्टीको कार्यक्रमहरुमा सक्रिय भई जिज्ञासा, अवलोकन, सल्लाह, सुझाव र रचनात्मक आलोचना गर्ने ।

धारा १९ : सदस्यता पुनः प्राप्ति

पार्टीले गरेको अनुशासन कारवाहीमा परी पार्टीको सदस्यता समाप्त भएको व्यक्तिले केन्द्रीय समितिको निर्णय बमोजिम पुनः पार्टी सदस्यता प्राप्त गर्न सक्नेछ ।

भाग - ६
पार्टीको संगठनात्मक संरचना

धारा २० : केन्द्रीय तह

केन्द्रीय तहमा देहायका संरचना हुनेछन् :

- (क) केन्द्रीय परिषद्
- (ख) केन्द्रीय समिति
 - (अ) केन्द्रीय समिति,
 - (आ) आन्तरिक केन्द्रीय कार्यकारिणी समिति,
 - (इ) आन्तरिक संसदीय कार्यकारिणी समिति,
 - (ई) पार्टी सचिवालय,
 - (उ) विवाद समाधान समिति,
 - (ऊ) पुनरावेदन समिति ।
- (ग) संघीय संसदीय दल
- (घ) केन्द्रीय अनुशासन आयोग
- (ङ) केन्द्रीय निर्वाचन आयोग
- (च) केन्द्रीय लेखा आयोग
- (छ) केन्द्रीय सल्लाहकार परिषद्

धारा २१ : प्रदेश तह

प्रदेश तहमा देहायका संरचना हुनेछन् :

- (क) प्रदेश परिषद्
- (ख) प्रदेश कार्यसम्पादन समिति
- (ग) प्रदेश अनुशासन आयोग
- (घ) प्रदेश लेखा आयोग
- (ङ) जिल्ला परिषद्
- (च) जिल्ला कार्यसम्पादन समिति
- (छ) जिल्ला अनुशासन आयोग

धारा २२ : स्थानीय तह

स्थानीय तहमा देहायका संरचना हुनेछन् :

- (क) निर्वाचन क्षेत्र परिषद्
- (ख) पालिका परिषद्
- (ग) पालिका समिति
- (घ) वडा परिषद्
- (ङ) वडा समिति
- (च) उम्मेदवार क्लब

भाग - ७

केन्द्रीय परिषद्, केन्द्रीय समिति, आन्तरिक कार्यकारिणी समिति तथा पार्टी सचिवालय

धारा २३ : केन्द्रीय परिषद्

१) केन्द्रीय परिषद् पार्टीको सर्वोच्च निकाय हुनेछ र यसको गठन देहाय बमोजिम महाधिवेशनबाट निर्वाचन तथा मनोनयन सदस्यहरुबाट हुनेछ । केन्द्रीय परिषद् राष्ट्रिय महाधिवेशनप्रति उत्तरदायी हुनेछ ।

- (क) केन्द्रीय समितिका सबै पदाधिकारी तथा सदस्यहरु,
- (ख) केन्द्रीय अनुशासन आयोगका सबै पदाधिकारी तथा सदस्यहरु,
- (ग) केन्द्रीय लेखा आयोगका सबै पदाधिकारी तथा सदस्यहरु,
- (घ) केन्द्रीय निर्वाचन आयोगका सबै पदाधिकारी तथा सदस्यहरु,
- (ङ) केन्द्रीय विभागीय प्रमुख सहित प्रति विभाग ५ जना,
- (च) केन्द्रीय सल्लाहकारहरु,
- (छ) प्रदेश कार्यसम्पादन समितिका सबै पदाधिकारी तथा सदस्यहरु,
- (ज) महानगर, उपमहानगर र प्रदेश राजधानी रहेका पालिकाका

पालिका सभापतिहरु र पालिका प्रमुख, उपप्रमुखका रूपमा पार्टीको तर्फबाट निर्वाचित जनप्रतिनिधि सबै,

- (भ) प्रदेश विभागीय प्रमुख सबै,
- (ज) केन्द्रीय ग्याटबाट संयोजक सहित ५ जना,
- (ट) परिषद्का सबै सदस्य अनिवार्य रूपमा पार्टीको केन्द्रीय पोर्टलबाट सदस्यता लिएको हुनपर्नेछ ।
- (ठ) देहायको अवस्थामा केन्द्रीय परिषद् सदस्यको स्थान रिक्त हुनेछ :
 - (अ) निजले राजीनामा दिएमा,
 - (आ) विधान बमोजिम पार्टी सदस्यता समाप्त हुन गएमा,
 - (इ) निजको मृत्यु भएमा,
 - (ई) अनुशासनात्मक कारवाही गरी बर्खास्त भएमा,
 - (उ) जुन आधारमा नियुक्ति वा चयन भएको हो सो आधार नरहेमा
- (ड) पार्टी सभापति, उपसभापति, महामन्त्री लगायत पार्टीका पदाधिकारीहरु केन्द्रीय परिषद्को पनि सभापति, उपसभापति, महामन्त्री लगायत पार्टीका पदाधिकारीको जिम्मेवारी निर्वाह गर्नेछन् ।
- (ढ) केन्द्रीय परिषद्को कार्यकाल केन्द्रीय समिति सरह हुनेछ ।

२) केन्द्रीय परिषद्को काम, कर्तव्य र अधिकार
केन्द्रीय परिषद्को काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ ।

- (क) केन्द्रीय समितिले गरेका निर्णयहरु अनुमोदन गर्ने ।
- (ख) केन्द्रीय समितिले आवश्यक ठानी राजनीतिक प्रतिवेदन, संगठनात्मक प्रस्ताव, आर्थिक प्रतिवेदन र विधान संशोधन प्रस्ताव प्रस्तुत गरेमा छलफल गरी पारित गर्ने ।
- (ग) केन्द्रीय परिषद्का सदस्यहरुको कार्य विभाजन गर्ने ।
- (घ) केन्द्रीय समितिले पेश गरेका प्रस्तावहरु उपर छलफल तथा आवश्यक निर्णय गर्ने ।

- (ड) केन्द्रीय अनुशासन आयोग, केन्द्रीय लेखा आयोग र केन्द्रीय निर्वाचन आयोगका प्रतिवेदनहरुमाथि छलफल गरी पारित गर्ने ।
- (च) विधानले तोकेबमोजिम अन्य कार्यहरु गर्ने ।

धारा २४ : केन्द्रीय समिति

१) केन्द्रीय समिति पार्टीको सर्वोच्च कार्यकारी निकाय हुनेछ र यो राष्ट्रिय महाधिवेशनप्रति उत्तरदायी हुनेछ र यसको गठन देहाय बमोजिम हुनेछ ।

(क) देहाय बमोजिम सदस्य रहेको केन्द्रीय समितिमा गठन हुनेछ :

- (अ) राष्ट्रिय महाधिवेशनको पहिलो चरणमा निर्वाचित पार्टी सभापति १ जना,
- (आ) राष्ट्रिय महाधिवेशनको पहिलो चरणबाट ५० जना र दोश्रो चरणबाट ५० जना गरी निर्वाचित १०० जना सदस्यहरु,
- (इ) पार्टीका तर्फबाट निर्वाचित संघीय सांसदहरु - पदेन सदस्य,
- (ई) पार्टीका प्रदेश प्रमुखहरु सबै - पदेन सदस्य, र
- (उ) पार्टी सभापतिबाट राष्ट्रिय महाधिवेशनको पहिलो चरणपछि पार्टी सदस्यहरुमध्येबाट मनोनीत गरिने १० जना र दोश्रो चरणपछि पार्टी सदस्यहरुमध्येबाट मनोनीत गरिने १० जना गरी मनोनीत २० जना सदस्यहरु ।
- (ख) उपधारा १ (आ) र (उ) बमोजिमका केन्द्रीय समिति सदस्यहरुमध्ये कम्तीमा एक तिहाई महिला हुनेछ र कम्तीमा ६१ जना युवा हुनेछ ।
- (ग) उपधारा १(इ) र (ई) बमोजिमका केन्द्रीय समिति सदस्यहरुले पार्टी विभाजनका बेला केन्द्रीय समिति

सदस्यको रूपमा मतदान गर्न पाउने छैनन् । उपधारा १ (इ) बमोजिमका केन्द्रीय समिति सदस्यहरूले पार्टी विभाजनका बेला संसदीय दलका सदस्यका रूपमा मात्र मतदान गर्न पाउनेछन् ।

- (घ) पार्टी सभापतिको निर्वाचनमा विजयी उम्मेदवारले कूल सदर मतको (५०% + १) प्रतिशतको संख्यामा मत ल्याउनुपर्नेछ । अन्यथा बढी मत ल्याउने बीच पुनः निर्वाचन हुनेछ । पार्टी जीवनमा एक पटक केन्द्रीय समिति सदस्य भइसकेका १० जना पार्टी सदस्य प्रस्तावक र समर्थक रही पार्टी सभापतिमा पार्टीको सदस्य (कुनै पनि जिम्मेवारीमा रहेको वा नरहेका) ले उम्मेदवारी दिनसक्नेछन् ।
- (ङ) पार्टी सभापति निर्वाचनमा १०% मत कटाउने उम्मेदवार स्वतः केन्द्रीय समिति सदस्य हुनेछ र यसलाई निर्वाचित केन्द्रीय सदस्यको रूपमा गणना गर्नुपर्ने हुन्छ । यसरी जति जना सदस्य निर्वाचित हुन्छन्, ती सदस्य मनोनीत गर्न पर्ने संख्याबाट घटाइनेछ । उदाहरणका लागि सभापति बाहेक थप २ जनाले १०% मत कटाए, पहिलो चरणपछि ८ जना मात्र सभापतिले मनोनीत गर्नेछन् ।
- (च) केन्द्रीय समितिमा नेपालको विविधता प्रतिबिम्बित हुने गरी समावेशीकरण गरिनेछ ।
- (छ) देहायको अवस्थामा केन्द्रीय समिति सदस्यको स्थान रिक्त हुनेछ :
- (अ) निजले राजीनामा दिएमा,
(आ) विधान बमोजिम पार्टी सदस्यता समाप्त हुन गएमा,
(इ) निजको मृत्यु भएमा,
(ई) अनुशासनात्मक कारवाही गरी बर्खास्त भएमा,
(उ) जुन आधारमा नियुक्ति वा चयन भएको हो सो आधार नरहेमा ।

- (ज) मनोनीत केन्द्रीय समितिको सदस्यको पद आवश्यकता बमोजिम सभापतिले खारेज गर्न सक्नेछन् र उक्त रिक्त पद पार्टी सदस्यहरूमध्येबाट सभापतिको मनोनयनद्वारा पूर्ति गरिनेछ ।
- (झ) केन्द्रीय समिति सदस्यहरूको कार्यकाल ५ वर्षको हुनेछ । राष्ट्रिय महाधिवेशनको पहिलो चरणबाट निर्वाचित ५० जनाको अर्को राष्ट्रिय महाधिवेशनको पहिलो चरणसम्म मात्र कार्यकाल रहने छ भने दोश्रो चरणबाट निर्वाचित ५० जनाको अर्को राष्ट्रिय महाधिवेशनको दोश्रो चरणसम्म मात्र कार्यकाल रहनेछ ।
- (ञ) पार्टी सभापतिको प्रस्तावमा केन्द्रीय समितिले उपधारा १(आ) र (इ) बमोजिमका केन्द्रीय समिति सदस्यहरूमध्ये बाट पार्टीका पदाधिकारीहरू (पार्टी उपसभापति, पार्टी महामन्त्री, पार्टी सहमहामन्त्री, पार्टी कोषाध्यक्ष, पार्टी सहकोषाध्यक्ष, पार्टी प्रवक्ता, पार्टी सहप्रवक्ता) चुनिनेछ । पार्टी पदाधिकारीहरूको चयन सम्बन्धी प्रक्रिया तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

२) केन्द्रीय समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :

- (क) केन्द्रीय परिषद्को निर्णय कार्यान्वयन गर्ने, गराउने र कार्यान्वयन भए नभएको अनुगमन गर्ने ।
- (ख) दुई केन्द्रीय परिषद्का बैठकका बीच आवश्यक निर्णयहरू गर्ने र पछि हुने केन्द्रीय परिषद्को बैठकमा पेश गर्ने । यस बीचमा समग्र पार्टीको नेतृत्व गर्ने ।
- (ग) राष्ट्रिय, अन्तर्राष्ट्रिय परिस्थितिमा पार्टीको दृष्टिकोण र नीति, कार्यक्रम तथा विचार तय गर्ने। राजनीतिक तथा संगठनात्मक विषयमा आवश्यकता अनुसार निर्णय गर्ने । नेपालको संविधान र प्रचलित कानून बमोजिम पार्टीले गर्ने भनी उल्लेख भएको कार्य गर्ने ।

- (घ) संघीयसंसद, प्रदेशसभारस्थानीयतहकोनिर्वाचनमापार्टीको घोषणापत्र, नीति, कार्यक्रम तयार गर्ने र निर्वाचनका लागि पार्टीका सम्पूर्ण निकायलाई परिचालन गर्ने ।
- (ङ) विधानमा निर्धारण गरिए बमोजिम समिति, विभाग, आयोग, कार्यदल तथा अन्य आवश्यक संयन्त्र गठन गर्ने र तिनको काम, कर्तव्य र अधिकार निर्धारण गर्ने । पार्टीका समिति, विभाग, आयोग, कार्यदल र अन्य संयन्त्रबीच आवश्यक समन्वय र संयोजन गर्ने ।
- (च) पार्टीका समिति, विभाग, आयोग, कार्यदल तथा अन्य संयन्त्रका निर्णयहरुलाई आवश्यक संशोधन र सुभाब सहित अनुमोदन गर्ने ।
- (छ) आवश्यकता अनुसार केन्द्रीय समितिका सदस्यहरुको कार्य विभाजन गर्ने ।
- (ज) राष्ट्रको भौतिक तथा मानवीय विकास, उत्पादनमा वृद्धि, जनताको जीविकोपार्जनमा सहजता, जनचेतना अभिवृद्धि र सामाजिक न्यायका लागि आवश्यक सम्पूर्ण कार्यमा अगुवाइ गर्ने । राष्ट्र र राष्ट्रियता, संवैधानिक सर्वोच्चता, जनजीविका र जन हितको रक्षाका लागि जनपरिचालन गर्ने र आवश्यकता अनुसार आन्दोलन लगायत अन्य कार्य सञ्चालन गर्ने । पार्टीलाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गर्न आवश्यकता अनुसार अभियान घोषणा गर्ने र कार्यान्वयन गर्ने, गराउने ।
- (झ) विधान बमोजिम राष्ट्रिय महाधिवेशन र केन्द्रीय परिषद्को बैठकको आयोजना गर्ने ।
- (ञ) पार्टीको आवश्यकता अनुसार पाठ्य पुस्तक तथा प्रचार सामाग्री प्रकाशन गर्ने ।
- (ट) अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रमा पार्टीको सम्बन्ध स्थापना, विस्तार गर्ने ।
- (ठ) विधान बमोजिम अनुशासन पालना गर्ने, गराउने र

तदनुरूप सदस्यताको खारेजी, निलम्बन वा अन्य कारवाही गर्ने, गराउने र पार्टीको अनुशासन पालना नगर्ने समिति, विभाग, आयोग वा कुनै पनि संयन्त्रलाई विघटन गर्ने ।

- (ड) पार्टीको आर्थिक व्यवस्था सुदृढीकरणका निमित्त स्रोत पहिचान, संकलन र परिचालनका लागि आवश्यक काम गर्ने ।
- (ढ) पार्टी कार्यालयलाई पार्टीको प्रशासनिक एवम दैनिक काम कारवाही सञ्चालनका लागि आवश्यक निर्देशन दिने ।
- (ण) यस विधानमा केन्द्रीय समितिले गर्ने भनी उल्लेख भएका कार्य गर्ने । विधान कार्यान्वयन गर्न आवश्यक नियामावली बनाउने । पार्टीका अन्य संयन्त्र वा निकायको अधिकार भनि नतोकिएको र प्रचलित कानूनमा पार्टीले गर्ने भनिएको सबै काम गर्ने ।

३) पार्टीका पदाधिकारीहरुको काम, कर्तव्य र अधिकार

(१) पार्टी सभापतिको काम, कर्तव्य र अधिकार

- (क) पार्टीको समग्र नेतृत्व गर्ने । पार्टीका प्रमुख नेता, प्रमुख प्रवक्ता र प्रमुख पदाधिकारीको हकमा वैचारिक तथा राजनीतिक विषयमा पार्टीको आधिकारिक दृष्टिकोण सार्वजनिक गर्ने ।
- (ख) केन्द्रीय परिषद्, केन्द्रीय समिति, केन्द्रीय कार्यकारिणी समिति समिति र पार्टी सचिवालय बैठकको सभापतित्व गर्ने र निर्णयहरुको कार्यान्वयनमा नेतृत्व गर्ने ।
- (ग) पार्टी पदाधिकारीहरुको कार्यविभाजन हेरफेर गर्ने र आवश्यक परेमा पार्टी पदाधिकारी पनि हेरफेर गर्ने ।
- (घ) पार्टीको आदर्श, सिद्धान्त र मर्यादालाई उच्च राख्ने र राख्न लगाउने तथा पार्टीलाई सबल र सक्षम संगठनको रूपमा सञ्चालन गर्न नेतृत्व प्रदान गर्ने ।

- (ड) पार्टीको तर्फबाट राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रमा आवश्यक प्रतिनिधित्व गर्ने, गराउने।
- (च) पार्टीका अगाडि तत्काल परिआएका कार्यहरु गर्ने र त्यसको जानकारी केन्द्रीय समितिलाई दिने।
- (छ) पार्टीका समिति, विभाग, आयोग तथा संयन्त्रहरुद्वारा भएका निर्णय कार्यान्वयन भए नभएको रेखदेख गर्ने, गराउने।
- (ज) पार्टीको केन्द्रीय स्तरका समिति, विभाग, आयोग तथा संयन्त्रका प्रमुख, पदाधिकारी र सदस्यको नियुक्ति मनोनयन तथा हेरफेर गर्ने तर विधानमा यस्ता नियुक्ति मनोनयन तथा हेरफेर पार्टीको अन्य निकाय वा समितिलाई भए सो निकाय वा समितिले नै त्यस्तो नियुक्ति मनोनयनको हेरफेर गर्नेछ।
- (झ) सभापति आफू विदेश गएको अवस्थामा वा आवश्यकता अनुसार उपसभापतिलाई कार्यवाहक सभापति तोक्नेछ।
- (ञ) पार्टीको केन्द्रीय परिषद्, केन्द्रीय समिति, केन्द्रीय कार्यकारिणी समिति र पार्टी सचिवालयको बैठक बोलाउने।
- (ट) केन्द्रीय परिषद्, केन्द्रीय समिति, केन्द्रीय कार्यकारिणी समिति र पार्टीसचिवालयको बैठकले तोके बमोजिम अन्य अधिकार हुनेछ।
- (२) **पार्टी उपसभापतिको काम, कर्तव्य र अधिकार**
- (क) सभापतिको कार्यमा आवश्यक सहयोग गर्ने।
- (ख) सभापतिले प्रत्यायोजन गरेको कार्य गर्ने।
- (ग) केन्द्रीय परिषद्, केन्द्रीय समिति, आन्तरिक केन्द्रीय कार्यकारिणी समिति र पार्टी सचिवालयको बैठकले तोकेको कार्य गर्ने।
- (घ) दुई उपसभापतिमध्ये उमेरमा जेष्ठ उपसभापतिले वा सभापतिले तोकेको उपसभापतिले सभापतिको

अनुपस्थितिमा कार्यवाहक सभापतिका रूपमा सभापतिको कार्य गर्ने ।

(३) पार्टी महामन्त्रीको काम, कर्तव्य र अधिकार

- (क) केन्द्रीय परिषद्, केन्द्रीय समिति, आन्तरिक केन्द्रीय कार्यकारिणी समिति समिति तथा पार्टी सचिवालयको बैठकबाट पारित नीति निर्णय कार्यान्वयनका लागि कार्ययोजना तयार गर्ने र केन्द्रीय परिषद्, केन्द्रीय समिति, आन्तरिक केन्द्रीय कार्यकारिणी समिति समिति तथा पार्टी सचिवालयको बैठक समक्ष प्रस्तुत गर्ने ।
- (ख) पार्टी सभापतिको परामर्शमा केन्द्रीय परिषद्, केन्द्रीय समिति, केन्द्रीय कार्यकारिणी समिति समिति तथा पार्टी सचिवालयको बैठक बोलाउने । अधिवेशन, निर्वाचन र बैठकको कार्यसूची तयार गर्ने ।
- (ग) आवश्यकता अनुसार केन्द्रीय परिषद्, केन्द्रीय समिति, आन्तरिक केन्द्रीय कार्यकारिणी समिति समिति तथा पार्टी सचिवालयको बैठकमा संगठनात्मक प्रतिवेदन प्रस्तुत गर्ने ।
- (घ) केन्द्रीय समितिको तर्फबाट आवश्यकता अनुसार केन्द्रीय परिषद्मा संगठनात्मक प्रतिवेदन प्रस्तुत गर्ने ।
- (ङ) केन्द्रीय परिषद्, केन्द्रीय समिति, आन्तरिक केन्द्रीय कार्यकारिणी समिति समिति तथा पार्टी सचिवालयको बैठकबाट पारित नीति निर्णय कार्यान्वयन गर्ने गराउने र तिनको सुपरिवेक्षण गर्ने गराउने ।
- (च) पार्टीको केन्द्रीय कार्यालय महामन्त्रीको मातहतमा रहनेछ । महामन्त्रीले केन्द्रीय कार्यालयको रेखदेख गर्ने तथा केन्द्रीय कार्यालयको बैठक बोलाउने र कार्यालय सञ्चालन गर्ने ।

- (छ) केन्द्रीय परिषद्, केन्द्रीय समिति, आन्तरिक केन्द्रीय कार्यकारिणी समिति समिति तथा पार्टी सचिवालयले तोकेको अन्य काम गर्ने ।
- (ज) पार्टी सभापतिको निर्देशन बमोजिम अन्य आवश्यक काम गर्ने ।
- (झ) दैनिक कार्य सञ्चालनका लागि सभापतिलाई सहयोग गर्न र आवश्यकता अनुसार सभापतिलाई सुभावा र सल्लाह दिने ।
- (ञ) पार्टी संगठनलाई चुस्त, क्रियाशील र प्रभावकारी बनाउने र आवश्यकता अनुसार पार्टीका समिति, विभाग, आयोग तथा अन्य संयन्त्रमा र पार्टी सदस्यहरूलाई पार्टी सम्बन्धी गतिविधि र अन्य आवश्यकता अनुसारका सूचना प्रवाहित गर्ने, निर्णयको जानकारी गराउने तथा निर्देशन जारी गर्ने ।
- (ट) पार्टीका सबै प्रकारका आधिकारिक अभिलेखको संरक्षण गर्ने र गर्न लगाउने ।

(४) पार्टीको सहमहामन्त्रीको काम, कर्तव्य र अधिकार

- (क) महामन्त्रीको काममा महामन्त्रीले तोके बमोजिम आवश्यक सहयोग गर्ने ।
- (ख) महामन्त्रीले प्रत्यायोजन गरेको कार्य गर्ने ।
- (ग) केन्द्रीय परिषद्, केन्द्रीय समिति, आन्तरिक केन्द्रीय कार्यकारिणी समिति तथा पार्टी सचिवालयको बैठकले तोकेको कार्य गर्ने ।

(५) पार्टीको कोषाध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार

- (क) पार्टीका निम्ति आवश्यक आर्थिक श्रोतसाधनको व्यवस्था गर्ने, त्यसको संरक्षण गर्ने तथा सम्पूर्ण आय व्ययको अद्यावधिक अभिलेख राख्ने ।
- (ख) केन्द्रीय समिति वा पार्टी सचिवालयको निर्णय अनुसार बैंकमा खाता खोल्ने र केन्द्रीय समितिको निर्णय अनुसार सञ्चालन गर्ने ।

- (ग) पार्टीका निम्ति प्राप्त हुने सदस्यता शुल्क, तोकिए बमोजिमका अन्य शुल्क र अन्य सहयोग रकम संकलन गर्ने तथा अभिलेख राख्ने ।
- (घ) पार्टीको कोषमा संकलित रकम पार्टीका विभिन्न काम र निकायका खर्चका लागि केन्द्रीय समिति वा पार्टी सचिवालयको निर्णय अनुसार भुक्तानी गर्ने र त्यसको हिसाब राख्ने ।
- (ङ) पार्टीको वार्षिक आर्थिक प्रतिवेदन केन्द्रीय समिति र केन्द्रीय समिति मार्फत् केन्द्रीय परिषद् प्रस्तुत गर्ने ।
- (च) केन्द्रीय परिषद्, केन्द्रीय समिति, आन्तरिक केन्द्रीय कार्यकारिणी समिति समिति तथा पार्टी सचिवालयको बैठकले तोकेको कार्य गर्ने ।
- (छ) अन्य काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ ।
- (६) पार्टी सहकोषाध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार**
- (क) कोषाध्यक्षको काममा कोषाध्यक्षले तोके बमोजिम आवश्यक सहयोग गर्ने ।
- (ख) कोषाध्यक्षले प्रत्यायोजन गरेका कार्य गर्ने ।
- (ग) केन्द्रीय परिषद्, केन्द्रीय समिति, आन्तरिक केन्द्रीय कार्यकारिणी समिति तथा पार्टी सचिवालयको बैठकले तोकेको कार्य गर्ने ।
- (७) पार्टी प्रवक्ताको काम, कर्तव्य र अधिकार**
- (क) केन्द्रीय परिषद्, केन्द्रीय समिति, आन्तरिक केन्द्रीय कार्यकारिणी समिति समिति तथा पार्टी सचिवालयका बैठकको निर्णयहरु आवश्यकता अनुसार आम जनमानसमा सूचना प्रवाहित गर्ने ।
- (ख) पार्टीको तर्फबाट आधिकारिक सूचना प्रवाहित गर्ने ।
- (ग) पार्टीको नीति, विचार र राष्ट्रिय अन्तर्राष्ट्रिय विषयमा पार्टीको आधिकारिक धारणा सार्वजनिक गर्ने ।

- (घ) विभिन्न समसामयिक विषयहरूमा पार्टीको दृष्टिकोणलाई आधिकारिक रूपमा आम जनमानसमा सूचना प्रवाहित गर्ने ।
- (ङ) केन्द्रीय परिषद्, केन्द्रीय समिति, आन्तरिक केन्द्रीय कार्यकारिणी समिति तथा पार्टी सचिवालयको बैठकले तोकेको कार्य गर्ने ।
- (८) पार्टी सहप्रवक्ताको काम, कर्तव्य र अधिकार**
- (क) प्रवक्ताको काममा सहप्रवक्ताले तोके बमोजिम आवश्यक सहयोग गर्ने
- (ख) प्रवक्ताले प्रत्यायोजन गरेको कार्य गर्ने ।
- (ग) केन्द्रीय समिति र केन्द्रीय कार्यसमितिले तोकेको कार्य गर्ने ।
- (घ) केन्द्रीय परिषद्, केन्द्रीय समिति, आन्तरिक केन्द्रीय कार्यकारिणी समिति तथा पार्टी सचिवालयको बैठकले तोकेको कार्य गर्ने ।
- (९) पार्टीका अन्य पदाधिकारीको काम पार्टी सभापतिले तोके बमोजिम हुनेछ ।
- (१०) केन्द्रीय समिति सदस्य र केन्द्रीय परिषद् सदस्यको काम, कर्तव्य र अधिकार**
- (क) केन्द्रीय समिति, केन्द्रीय परिषद् तथा केन्द्रीय सभापतिले तोकेको काम गर्ने ।
- (ख) पार्टी सदस्यहरूसँग आवश्यक समन्वय तथा सहयोग गर्ने ।
- (ग) पार्टीको निर्णय र यस विधान बमोजिम अन्य कार्यहरू गर्ने ।
- (घ) पार्टी, मुलुक र जनताका हितका लागि पार्टी नीति अनुरूप आवश्यक सिर्जनात्मक अन्य काम गर्ने ।
- (ङ) मुलुक निर्माण हेतु विविध विषयमा स्वअध्ययन गरी पार्टीमा लिखित सुझाव पेश गर्ने ।

- ४) पार्टी सभापतिले आफू सहित अधिकतम पार्टीका केन्द्रीय समिति सदस्यहरूमध्येबाट २१ जनाको पार्टी सचिवालय गठन गर्नेछन् । पार्टी सचिवालय पार्टी सभापतिको प्रस्तावमा केन्द्रीय समितिले मनोनीत गर्नेछ । पार्टी सचिवालयमामा कम्तीमा १/३ सांसद हुनपर्नेछ (निर्वाचित सांसदको संख्या पुगेमा) र कम्तीमा १/३ सांसद र प्रदेश प्रमुखको जिम्मेवारीमा रहेका बाहेकका केन्द्रीय समिति सदस्य हुनुपर्नेछ ।

धारा २५ : आन्तरिक केन्द्रीय कार्यकारिणी समिति

- १) सांसद र प्रदेश प्रमुखको जिम्मेवारीमा रहेका बाहेकको केन्द्रीय समिति सदस्यहरू रहेको अधिकतम २१ जनाको आन्तरिक केन्द्रीय कार्यकारिणी समिति पार्टी सभापतिको प्रस्तावमा केन्द्रीय समितिले गठन गर्नेछ । पार्टी सचिवालयका सदस्यहरू पनि २१ जनामा गनिनेछन् भने सांसदको जिम्मेवारीमा रहेका पार्टी सचिवालय सदस्यहरू २१ जनामा गनिने छैन तर आमन्त्रित सदस्य हुनेछन् । आन्तरिक केन्द्रीय कार्यकारिणी समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार केन्द्रीय परिषद्, केन्द्रीय समिति तथा पार्टी सचिवालयको बैठकले तोके बमोजिम हुनेछ ।
- २) सांसदको जिम्मेवारीमा रहेका केन्द्रीय समिति सदस्यहरूमध्ये २१ जनाको आन्तरिक संसदीय कार्यकारिणी समिति संसदीय दलको नेताको प्रस्तावमा संसदीय दलले गठन गर्नेछ । पार्टी सचिवालयका सदस्यहरू पनि २१ जनामा गणना हुने छ भने सांसदको जिम्मेवारीमा नरहेका पार्टी सचिवालय सदस्यहरू २१ जनामा गणना हुने छैन तर आमन्त्रित सदस्य हुनेछन् । आन्तरिक संसदीय कार्यकारिणी समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार केन्द्रीय परिषद्, केन्द्रीय समिति तथा पार्टी सचिवालयको बैठकले तोके बमोजिम हुनेछ ।

धारा २६ : पार्टी सचिवालय

१) धारा २४(४) बमोजिम गठन हुने पार्टी सचिवालयको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ ।

- (क) केन्द्रीय समितिको बैठक नबसेको अवस्थामा आवश्यकता अनुसार राजनीतिक तथा संगठनात्मक विषयमा निर्णय गर्ने र समसामयिक विषयमा पार्टीको दृष्टिकोण सार्वजनिक गर्ने ।
- (ख) केन्द्रीय समितिको एउटा र अर्को बैठकका बीचमा केन्द्रीय समितिले गर्नुपर्ने काम पार्टी सचिवालयले गर्नेछ ।
- (ग) आफूले गरेको निर्णय तथा कार्य अनुमोदनका लागि केन्द्रीय समितिको बैठकमा प्रस्तुत गर्ने ।
- (घ) केन्द्रीय परिषद् तथा केन्द्रीय समितिको निर्णय कार्यान्वयन गर्ने, गराउने ।
- (ङ) केन्द्रीय समितिबाट गरिनुपर्ने नीतिगत तथा संगठनात्मक कामको प्रस्ताव तयार गर्ने ।
- (च) पार्टीका समिति, विभाग, आयोग तथा अन्य संयन्त्रबीच समन्वय गर्ने र तिनको कामको समीक्षा गर्ने ।
- (छ) केन्द्रीय परिषद् तथा केन्द्रीय समितिले तोकेका अन्य कार्यहरु गर्ने ।
- (ज) पार्टीको केन्द्रीय कार्यालयका लागि आवश्यक कर्मचारी नियुक्त तथा हेरफेर गर्ने ।

भाग - ८

प्रदेश परिषद्, प्रदेश कार्यसम्पादन समिति, जिल्ला परिषद् तथा जिल्ला कार्यसम्पादन समिति

धारा २७ : प्रदेश परिषद्

१) प्रदेश परिषद् प्रदेशभित्र पार्टीको सर्वोच्च निकाय हुनेछ र यसको गठन देहाय बमोजिम हुनेछ ।

- (क) प्रदेश कार्यसम्पादन समितिका सबै पदाधिकारी तथा सदस्यहरु,

- (ख) प्रदेशभित्रका जिल्ला सभापति, जिल्ला उपसभापति र जिल्ला सचिव सबै,
- (ग) प्रदेश तहमा पार्टीको तर्फबाट निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरु,
- (घ) प्रदेश अनुशासन आयोगका सबै,
- (ङ) प्रदेश लेखा आयोगका सबै,
- (च) प्रदेश विभागीय प्रमुख सहित प्रति विभाग ३ जना,
- (छ) प्रदेशका सम्पर्क विभागका प्रमुख, उपप्रमुख र सचिव सबै,
- (ज) प्रदेश सल्लाहकारहरु,
- (झ) प्रदेशभित्रका महानगर, उपमहानगर र राजधानी रहेका पालिकाका पालिका सभापतिहरु र पालिका प्रमुख, उपप्रमुखका रूपमा पार्टीको तर्फबाट निर्वाचित जनप्रतिनिधि सबै,
- (ञ) सम्बन्धित प्रदेशको राष्ट्रिय जनगणनाको तथ्याङ्क अनुसार खस आर्य, आदिवासी जनजाति, मधेसी, दलित, थारु, मुस्लिम, पिछडिएको क्षेत्र र अल्पसंख्यक समुदायबाट समावेशीता सुनिश्चित गर्ने गरी सम्बन्धित समुदायबाट थप सदस्य प्रदेश परिषद्ले चयन गर्नेछ ।
- (ट) परिषद्का सबै सदस्य अनिवार्य रूपमा पार्टीको केन्द्रीय पोर्टलबाट सदस्यता लिएको तथा सम्बन्धित प्रदेशको मतदाता ठेगाना रहेको हुनपर्नेछ ।
- (ठ) देहायको अवस्थामा प्रदेश परिषद् सदस्यको स्थान रिक्त हुनेछः
- (अ) निजले राजीनामा दिएमा,
- (आ) विधान बमोजिम पार्टी सदस्यता समाप्त हुन गएमा,
- (इ) निजको मृत्यु भएमा,
- (ई) अनुशासनात्मक कारवाही गरी बर्खास्त भएमा,
- (उ) जुन आधारमा नियुक्ति वा चयन भएको हो सो आधार नरहेमा

- (ड) प्रदेश सभापति, उपसभापति र सचिवले प्रदेश परिषद्को पनि सभापति, उपसभापति र सचिवको जिम्मेवारी निर्वाह गर्नेछन् ।
- (ढ) प्रदेश परिषद्को कार्यकाल प्रदेश कार्यसम्पादन समिति सरह हुनेछ ।

२) प्रदेश परिषद्को काम, कर्तव्य र अधिकार

प्रदेश परिषद्को काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ ।

- (क) प्रदेश कार्यसम्पादन समितिले गरेका निर्णयहरु अनुमोदन गर्ने ।
- (ख) विधान तथा उपल्लो तहले तोकेका कामकारवाही गर्ने, गराउने ।
- (ग) प्रदेश परिषद्का सदस्यहरुको कार्य विभाजन गर्ने ।
- (घ) प्रदेश कार्यसम्पादन समितिले पेश गरेका प्रस्तावहरु उपर छलफल तथा आवश्यक निर्णय गर्ने ।

धारा २८ : प्रदेश कार्यसम्पादन समिति

१) प्रदेश कार्यसम्पादन समिति पार्टीको प्रदेशभित्रको प्रदेश परिषद्पछिको सर्वोच्च कार्यकारी निकाय हुनेछ र यो प्रदेश परिषद्प्रति उत्तरदायी हुनेछ । यसको गठन देहाय बमोजिम हुनेछ :

- (क) प्रदेश कार्यसम्पादन समिति जिल्ला सभापतिहरूसहित थप ११ जनाको हुनेछ ।
- (ख) प्रदेश कार्यसम्पादन समितिमा १ जना प्रदेश प्रमुख, १ जना प्रदेश उपप्रमुख, १ जना प्रदेश महासचिव, १ जना प्रदेश सचिव, १ जना प्रदेश कोषाध्यक्ष, १ जना प्रदेश प्रवक्ता र बाँकी प्रदेश कार्यसम्पादन समितिको सदस्य हुनेछन् ।
- (ग) प्रदेश अधिवेशनबाट प्रदेश प्रमुख र अधिकतम ८ जना प्रदेश कार्यसम्पादन समिति सदस्य निर्वाचित हुनेछन् ।
- (घ) प्रदेश प्रमुखको निर्वाचनमा विजयी उम्मेदवारले कूल

सदर मतको (५०% + १) प्रतिशतको संख्यामा मत ल्याउनुपर्नेछ । अन्यथा बढी मत ल्याउने बीच पुनः निर्वाचन हुनेछ ।

- (ड) प्रदेश प्रमुखको निर्वाचनमा २५ प्रतिशत मत कटाउने निकटम प्रतिद्वन्द्वी १ जना स्वतः प्रदेश कार्यसम्पादन समिति सदस्य हुनेछ । उक्त पद कुनै कारणले पूर्ति नभएमा प्रदेश प्रमुखले प्रदेशका पार्टी सदस्यहरूमध्येबाट मनोनीत गरी पूर्ति गर्नेछन् ।
- (च) प्रदेश प्रमुखले प्रदेशका पार्टी सदस्यहरूमध्येबाट १ जना प्रदेश कार्यसम्पादन समिति सदस्यका रूपमा मनोनीत गर्नेछन् ।
- (छ) जिल्ला सभापति बाहेकका ११ जनामा ६ जना युवा, ४ जना महिला, १ जना दलित अनिवार्य रूपमा हुनपर्नेछ । कुनै कारणवश यो अनुसार समावेशीता कायम हुन नसके, ती पद रिक्त रहनेछ र फरक समूहबाट पूर्ति गरिने छैन ।
- (ज) प्रदेश कार्यसम्पादन समितिको कार्यकाल एउटा प्रदेश अधिवेशनबाट अर्को प्रदेश अधिवेशनसम्म हुनेछ, र प्रदेश अधिवेशन प्रत्येक ५ वर्षमा हुनेछ ।
- (झ) प्रदेश अधिवेशन सम्पन्न भएको मितिदेखि अर्को प्रदेश अधिवेशनको बीचमा प्रदेश कार्यसम्पादन समितिको कुनै पनि पद रिक्त भएमा प्रदेश परिषद्ले पदपूर्ति गर्नेछ । यसरी पूर्ति गरिएको पदलाई निर्वाचित पद मानिनेछ, र प्रदेश पदाधिकारीका लागि योग्य मानिनेछ । मनोनीत प्रदेश कार्यसम्पादन समिति सदस्यको पद आवश्यकता बमोजिम प्रदेश प्रमुखले खोरज गर्न सक्नेछन् र उक्त रिक्त पद प्रदेशका पार्टी सदस्यहरूमध्येबाट प्रदेश प्रमुखले मनोनयन गरी पूर्ति गर्न सक्नेछन् ।
- (ञ) प्रदेश उपप्रमुख र प्रदेश कोषाध्यक्ष जिल्ला सभापति बाहेकका निर्वाचित प्रदेश कार्यसम्पादन समिति सदस्यहरूमध्येबाट प्रदेश परिषद्ले चयन गर्नेछ ।

(ट) प्रदेश महासचिव, सचिव र प्रदेश प्रवक्ता जिल्ला सभापति बाहेकका निर्वाचित प्रदेश कार्यसम्पादन समिति सदस्यहरूमध्येबाट प्रदेश प्रमुखले मनोनीत गर्नेछन् । प्रदेश प्रमुखले यी पदाधिकारीको काम कारवाही चित्त नबुझेमा निजलाई जिम्मेवारीबाट हटाई अर्को निर्वाचित प्रदेश कार्यसम्पादन समिति सदस्यलाई प्रदेशका उल्लिखित पदाधिकारीमा मनोनीत गर्न सक्नेछन् ।

२) प्रदेश कार्यसम्पादन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः

- (क) प्रदेश परिषद्को निर्णय कार्यान्वयन गर्ने, गराउने र कार्यान्वयन भए नभएको अनुगमन गर्ने ।
- (ख) दुई प्रदेश परिषद्का बैठकका बीच आवश्यक निर्णयहरू गर्ने र पछि हुने परिषद्को बैठकमा अनुमोदनका लागि पेश गर्ने । यस बीचमा प्रदेशभित्र समग्र पार्टीको नेतृत्व गर्ने ।
- (ग) प्रदेश भित्रको समसामयिक परिस्थितिमा पार्टीको दृष्टिकोण र नीति, कार्यक्रम तथा विचार तय गर्ने । राजनीतिक तथा संगठनात्मक विषयमा आवश्यकता अनुसार निर्णय गर्ने । नेपालको संविधान र प्रचलित कानून बमोजिम पार्टीको प्रदेश कार्यसम्पादन समितिले गर्ने भनी उल्लेख भएको कार्य गर्ने ।
- (घ) प्रदेश तह र स्थानीय तहको निर्वाचनमा पार्टीको घोषणापत्र, नीति, कार्यक्रम तयार गर्न र निर्वाचनका लागि पार्टीका प्रदेशभित्रका सम्पूर्ण निकायलाई परिचालन गर्न आफूभन्दा उपल्लो समितिलाई सहयोग गर्ने ।
- (ङ) आवश्यकता अनुसार प्रदेश कार्यसम्पादन समितिका सदस्यहरूको कार्य विभाजन गर्ने ।
- (च) प्रदेशका भौतिक तथा मानवीय विकास, उत्पादनमा वृद्धि, जनताको जीविकोपार्जनमा सहजता, जनचेतना अभिवृद्धि

र सामाजिक न्यायको लागि आवश्यक सम्पूर्ण कार्यमा अगुवाइ गर्ने । जनजीविका र जनहितको रक्षाका लागि जनपरिचालन गर्ने र आवश्यकता अनुसार आन्दोलन लगायत अन्य कार्य सञ्चालन गर्ने । पार्टीलाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गर्न आवश्यकता अनुसार अभियान घोषणा गर्ने र कार्यान्वयन गर्ने, गराउने ।

- (छ) पार्टीका प्रदेशभित्रका समिति, विभाग, आयोग, कार्यदल तथा अन्य संयन्त्रका निर्णयहरूलाई आवश्यक संसोधन र सुझाव सहित अनुमोदन गर्ने ।
- (ज) प्रदेशभित्र पार्टीको आर्थिक व्यवस्था सुदृढीकरणका निम्ति स्रोत पहिचान, सङ्कलन र परिचालनका लागि आवश्यक काम गर्ने ।
- (झ) पार्टीको प्रदेश कार्यालयलाई पार्टीको प्रशासनिक एवम दैनिक काम कारवाही सञ्चालनका लागि आवश्यक निर्देशन दिने ।
- (ञ) यस विधानमा प्रदेश कार्यसम्पादन समितिले गर्ने भनी उल्लेख भएका कार्य गर्ने ।
- (ट) उपल्लो समितिबाट बेलाबेलामा जारी हुने निर्णय तथा निर्देशनहरू पालना गर्ने, गराउने ।
- (ठ) विधान बमोजिम प्रदेश अधिवेशन र प्रदेश परिषद्को बैठक आयोजना गर्ने ।

३) प्रदेश पदाधिकारीहरूको काम, कर्तव्य र अधिकार

(१) प्रदेश प्रमुखको काम, कर्तव्य र अधिकार

- (क) प्रदेश भित्र पार्टीको समग्र नेतृत्व गर्ने । प्रदेश भित्र पार्टीका प्रमुख नेता, प्रमुख प्रवक्ता र प्रमुख पदाधिकारीको रूपमा वैचारिक तथा राजनीतिक विषयमा पार्टीको आधिकारिक धारणा सार्वजनिक गर्ने ।
- (ख) प्रदेश कार्यसम्पादन समिति र प्रदेश परिषद्का सदस्यको कार्य विभाजन हेरफेर गर्ने ।

- (ग) प्रदेशभित्र पार्टीको आर्दश, सिद्धान्त र मर्यादालाई उच्च राख्ने र राख्न लगाउने तथा पार्टीलाई सबल र सक्षम संगठनको रूपमा सञ्चालन गर्न नेतृत्व प्रदान गर्ने ।
- (घ) प्रदेशभित्र पार्टीका अगाडि तत्काल परी आएका कार्यहरु गर्ने र त्यसको जानकारी प्रदेश कार्यसम्पादन समितिलाई दिने ।
- (ङ) पार्टीका प्रदेशभित्रका समिति, विभाग, आयोग, कार्यदल तथा अन्य संयन्त्रका निर्णयहरु कार्यान्वयन भए नभएको रेखदेख गर्ने, गराउने ।
- (च) प्रदेश प्रमुख बाहिर जानुपर्ने अवस्थामा वा आवश्यकता अनुसार प्रदेश उपप्रमुखलाई कार्यवाहक प्रमुख तोक्ने ।
- (छ) प्रदेश कार्यसम्पादन समिति तथा प्रदेश परिषद्को बैठक बोलाउने ।
- (ज) प्रदेश परिषद् तथा प्रदेश कार्यसम्पादन समितिले तोके बमोजिम अन्य कार्यहरु गर्ने ।
- (झ) पार्टीको निर्णय बमोजिम अन्य कार्यहरु गर्ने ।
- (ञ) यस विधानले तोके बमोजिम अन्य कार्यहरु गर्ने ।
- (२) प्रदेश उपप्रमुखको काम, कर्तव्य र अधिकार**
- (क) प्रदेश प्रमुखको काममा आवश्यक सहयोग गर्ने ।
- (ख) प्रदेश प्रमुखले प्रत्यायोजन गरेको कार्य गर्ने ।
- (ग) प्रदेश परिषद् तथा प्रदेश कार्यसम्पादन समितिले तोके बमोजिम अन्य कार्यहरु गर्ने ।
- (३) प्रदेश महासचिवको काम, कर्तव्य र अधिकार**
- (क) प्रदेश कार्यसम्पादन समिति, प्रदेश परिषद् र पार्टीका माथिल्ला निकायहरुकाट पारित नीति निर्णय कार्यान्वयनका लागि कार्ययोजना तयार गर्ने र प्रदेश कार्यसम्पादन समितिमा प्रस्तुत गर्ने ।

- (ख) प्रदेश प्रमुखको परामर्शमा प्रदेश कार्यसम्पादन समिति तथा प्रदेश परिषद्को बैठक बोलाउने सूचना जारी गर्ने र कार्यसूची तयार गर्ने ।
- (ग) प्रदेश कार्यसम्पादन समिति तथा प्रदेश परिषद्बाट पारित नीति निर्णय कार्यान्वयन गर्ने गराउने र तिनको सुपरीवेक्षण गर्ने गराउने ।
- (घ) पार्टीको प्रदेश कार्यालय प्रदेश महासचिवको मातहतमा रहनेछ । महासचिवले प्रदेश कार्यालयको रेखदेख गर्ने तथा प्रदेश कार्यालयको बैठक बोलाउने र कार्यालय सञ्चालन गर्ने ।
- (ङ) प्रदेश कार्यसम्पादन समिति तथा प्रदेश परिषद्ले तोकेको अन्य काम गर्ने ।
- (च) प्रदेश प्रमुखको निर्देशन बमोजिम अन्य आवश्यक काम गर्ने ।
- (छ) दैनिक कार्यसञ्चालनका लागि प्रदेश प्रमुखलाई सहयोग गर्न र आवश्यकता अनुसार प्रदेश प्रमुखलाई सल्लाह सुझाव दिने ।
- (ज) प्रदेशमा पार्टी संगठनलाई चुस्त, क्रियाशील र प्रभावकारी बनाउने र पार्टी सदस्यहरूलाई पार्टी सम्बन्धी गतिविधि र अन्य आवश्यकता अनुसारका सूचना प्रवाहित गर्ने, निर्णयको जानकारी गराउने तथा निर्देशन जारी गर्ने ।
- (झ) प्रदेश भित्र पार्टीका सबै प्रकारका आधिकारिक अभिलेखको संरक्षण गर्ने/गराउने ।
- (ञ) अन्य काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

४) प्रदेश सचिवको काम, कर्तव्य र अधिकार

- (क) प्रदेश महासचिवको काममा आवश्यक सहयोग गर्ने ।
- (ख) प्रदेश महासचिवले प्रत्यायोजन गरेको कार्य गर्ने ।

(ग) प्रदेश परिषद् तथा प्रदेश कार्यसम्पादन समितिले तोके बमोजिम अन्य कार्यहरु गर्ने ।

(घ) प्रदेश संगठन विभागको प्रमुखको रुपमा काम गर्ने ।

५) प्रदेश कोषाध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार

(क) प्रदेशभित्र पार्टीका निम्ति आवश्यक आर्थिक स्रोतसाधनको व्यवस्था गर्ने, त्यसको संरक्षण गर्ने तथा सम्पूर्ण आयव्ययको अद्यावधिक अभिलेख राख्ने ।

(ख) प्रदेश कार्यसम्पादन समितिको निर्णय अनुसार बैंकमा खाता खोल्ने र प्रदेश कार्यसम्पादन समितिको निर्णय अनुसार सञ्चालन गर्ने ।

(ग) प्रदेशभित्र पार्टीका निम्ति प्राप्त हुने सदस्यता शुल्क, तोकिए बमोजिमका अन्य शुल्क र अन्य सहयोग रकम सङ्कलन गर्ने तथा अभिलेख राख्ने ।

(घ) पार्टीको कोषमा संकलित रकम पार्टीका विभिन्न काम र निकायका खर्चका लागि प्रदेश कार्यसम्पादन समितिको निर्णय अनुसार भुक्तानी गर्ने र त्यसको हिसाब राख्ने ।

(ङ) पार्टीको वार्षिक आर्थिक प्रतिवेदन प्रदेश कार्यसम्पादन समिति र प्रदेश कार्यसम्पादन समितिमार्फत प्रदेश परिषद्मा पेश गर्ने ।

(च) अन्य काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

६) प्रदेश प्रवक्ताको काम, कर्तव्य र अधिकार

(क) प्रदेश परिषद् र प्रदेश कार्यसम्पादन समितिका निर्णयहरु आवश्यकता अनुसार आम जनमानसमा सूचना प्रवाहित गर्ने ।

(ख) पार्टीको आधिकारिक सूचना प्रवाहित गर्ने ।

(ग) प्रदेशभित्र पार्टीको नीति, विचार र समसामयिक विषयमा पार्टीको आधिकारिक धारणा सार्वजनिक गर्ने ।

(घ) विभिन्न समसामयिक विषयहरुमा पार्टीको दृष्टिकोणलाई

आधिकारिक रूपमा आम जनमानसमा सूचना प्रवाहित गर्ने ।

७) प्रदेश कार्यसम्पादन समिति सदस्य र प्रदेश परिषद् सदस्यको काम, कर्तव्य र अधिकार

- (क) प्रदेश कार्यसम्पादन समिति, प्रदेश परिषद् तथा प्रदेश प्रमुखले तोकेको काम गर्ने ।
- (ख) पार्टी सदस्यहरूसँग आवश्यक समन्वय तथा सहयोग गर्ने ।
- (ग) पार्टीको निर्णय र यस विधान बमोजिम अन्य कार्यहरू गर्ने ।
- (घ) पार्टी, मुलुक र जनताका हितका लागि पार्टी नीति अनुरूप आवश्यक सिर्जनात्मक अन्य काम गर्ने ।
- (ङ) मुलुक निर्माण हेतु विविध विषयमा स्वअध्ययन गरी पार्टीमा लिखित सुझाव पेश गर्ने ।

धारा २९ : जिल्ला परिषद्

१) जिल्ला परिषद् जिल्लाभित्र पार्टीको सर्वोच्च निकाय हुनेछ र यसको गठन देहाय बमोजिम हुनेछ ।

- (क) जिल्ला कार्यसम्पादन समितिका सबै पदाधिकारी तथा सदस्यहरू,
- (ख) जिल्लाभित्रका पालिका समितिका सबै पदाधिकारी तथा सदस्यहरू,
- (ग) जिल्लाभित्रका पालिका प्रमुख, उपप्रमुख, अध्यक्ष वा उपाध्यक्षका रूपमा पार्टीको तर्फबाट निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरू
- (घ) जिल्ला अनुशासन आयोगका सबै,
- (ङ) जिल्लाभित्रका निर्वाचन क्षेत्र परिषद्का सबै पदाधिकारी तथा सदस्यहरू,
- (च) जिल्लामा दर्ता भएका राष्ट्र सेवक समाजबाट १ महिला सहित २ जना प्रतिनिधिहरू,
- (छ) जिल्लाका सम्पर्क विभागका प्रमुख, उपप्रमुख र सचिव सबै,

- (ज) जिल्ला सल्लाहकारहरु,
- (झ) जिल्ला च्याट संयोजक, उपसंयोजक र सचिव,
- (ञ) जिल्लाभिन्नका पालिका परिषद्बाट सिफारिस १ महिला सहित २ जना प्रतिनिधिहरु,
- (ट) परिषद्का सबै सदस्य अनिवार्य रूपमा पार्टीको केन्द्रीय पोर्टलबाट सदस्यता लिएको तथा सम्बन्धित जिल्लाको मतदाता ठेगाना रहेको हुनपर्नेछ ।
- (ठ) देहायको अवस्थामा जिल्ला परिषद् सदस्यको स्थान रिक्त हुनेछ :
 - (अ) निजले राजीनामा दिएमा,
 - (आ) विधान बमोजिम पार्टी सदस्यता समाप्त हुन गएमा,
 - (इ) निजको मृत्यु भएमा,
 - (ई) अनुशासनात्मक कारवाही गरी बर्खास्तभएमा,
 - (उ) जुन आधारमा नियुक्ति वा चयन भएको हो सो आधार नरहेमा
- (ड) जिल्ला सभापति, उपसभापति र सचिवले जिल्ला परिषद्को पनि सभापति, उपसभापति र सचिवको जिम्मेवारी निर्वाह गर्नेछन् ।
- (ढ) जिल्ला परिषद्को कार्यकाल जिल्ला कार्यसम्पादन समिति सरह हुनेछ ।

२) जिल्ला परिषद्को काम, कर्तव्य र अधिकार

जिल्ला परिषद्को काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ ।

- (क) जिल्ला कार्यसम्पादन समितिले गरेका निर्णयहरु अनुमोदन गर्ने ।
- (ख) विधान तथा उपल्लो तहले तोकेका कामकारवाहि गर्ने, गराउने ।
- (ग) पालिका परिषद्का सदस्यहरुको कार्य विभाजन गर्ने ।
- (घ) जिल्ला कार्यसम्पादन समितिले पेश गरेका प्रस्तावहरु उपर छलफल तथा आवश्यक निर्णय गर्ने ।

धारा ३० : जिल्ला कार्यसम्पादन समिति

१) जिल्ला कार्यसम्पादन समिति पार्टीको जिल्लाभिन्नको जिल्ला परिषद्पछिको सर्वोच्च कार्यकारी निकाय हुनेछ र यो जिल्ला परिषद्प्रति उत्तरदायी हुनेछ । यसको गठन देहाय बमोजिम हुनेछः

(क) जिल्ला कार्यसम्पादन समिति पालिका सभापतिहरूसहित थप ३ जनाको हुनेछ ।

(ख) जिल्ला कार्यसम्पादन समितिमा १ जना जिल्ला सभापति, १ जना जिल्ला उपसभापति र १ जना जिल्ला सचिव हुनेछन् ।

(ग) जिल्ला अधिवेशनबाट जिल्ला सभापति निर्वाचित हुनेछन् ।

(घ) जिल्ला सभापतिको निर्वाचनमा विजयी उम्मेदवारले कूल सदर मतको (५०% + १) प्रतिशतको संख्यामा मत ल्याउनुपर्नेछ । अन्यथा बढी मत ल्याउने बीच पुनः निर्वाचन हुनेछ ।

(ङ) जिल्ला कार्यसम्पादन समितिको कार्यकाल एउटा जिल्ला अधिवेशनबाट अर्को जिल्ला अधिवेशनसम्म हुनेछ र जिल्ला अधिवेशन प्रत्येक ५ वर्षमा हुनेछ ।

(च) जिल्ला उपसभापति जिल्लाका पार्टी सदस्यहरूमध्येबाट जिल्ला परिषद्ले चयन गर्नेछ ।

(छ) जिल्ला सचिव जिल्लाका पार्टी सदस्यहरूमध्येबाट जिल्ला सभापतिले मनोनीत गर्नेछन् । जिल्ला सभापतिले जिल्ला सचिवको काम कारवाही चित्त नबुझेमा निजलाई जिम्मेवारीबाट हटाई अर्को पार्टी सदस्यहरूमध्येबाट जिल्ला सचिव मनोनीत गर्न सक्नेछन् ।

२) जिल्ला कार्यसम्पादन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः

(क) जिल्ला परिषद्को निर्णय कार्यान्वयन गर्ने, गराउने र कार्यान्वयन भए नभएको अनुगमन गर्ने ।

(ख) दुई जिल्ला परिषद्का बैठकका बीच आवश्यक निर्णयहरू

गर्ने र पछि हुने परिषद्को बैठकमा अनुमोदनका लागि पेश गर्ने । यस बीचमा जिल्लाभित्र समग्र पार्टीको नेतृत्व गर्ने ।

- (ग) जिल्ला भित्रको समसामयिक परिस्थितिमा पार्टीको दृष्टिकोण र नीति, कार्यक्रम तथा विचार तय गर्ने । राजनीतिक तथा संगठनात्मक विषयमा आवश्यकता अनुसार निर्णय गर्ने । नेपालको संविधान र प्रचलित कानून बमोजिम पार्टीको जिल्ला कार्यसम्पादन समितिले गर्ने भनी उल्लेख भएको कार्य गर्ने ।
- (घ) संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको निर्वाचनमा पार्टीको घोषणापत्र, नीति, कार्यक्रम तयार गर्न र निर्वाचनका लागि पार्टीका जिल्लाभित्रका सम्पूर्ण निकायलाई परिचालन गर्न आफूभन्दा उपल्लो समितिलाई सहयोग गर्ने ।
- (ङ) आवश्यकता अनुसार जिल्ला कार्यसम्पादन समितिका सदस्यहरूको कार्य विभाजन गर्ने ।
- (च) जिल्लाका भौतिक तथा मानवीय विकास, उत्पादनमा वृद्धि, जनताको जीविकोपार्जनमा सहजता, जनचेतना अभिवृद्धि र सामाजिक न्यायको लागि आवश्यक सम्पूर्ण कार्यमा अगुवाइ गर्ने । जनजीविका र जनहितको रक्षाका लागि जनपरिचालन गर्ने र आवश्यकता अनुसार आन्दोलन लगायत अन्य कार्य सञ्चालन गर्ने । पार्टीलाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गर्न आवश्यकता अनुसार अभियान घोषणा गर्ने र कार्यान्वयन गर्ने, गराउने ।
- (छ) पार्टीका जिल्लाभित्रका समिति, विभाग, आयोग, कार्यदल तथा अन्य संयन्त्रका निर्णयहरूलाई आवश्यक संसोधन र सुझाव सहित अनुमोदन गर्ने ।
- (ज) जिल्लाभित्र पार्टीको आर्थिक व्यवस्था सुदृढीकरणका निमित्त स्रोत पहिचान, सङ्कलन र परिचालनका लागि

आवश्यक काम गर्ने ।

- (भ) पार्टीको जिल्ला कार्यालयलाई पार्टीको प्रशासनिक एवम दैनिक काम कारवाही सञ्चालनका लागि आवश्यक निर्देशन दिने ।
- (ज) यस विधानमा जिल्ला कार्यसम्पादन समितिले गर्ने भनी उल्लेख भएका कार्य गर्ने ।
- (ट) उपल्लो समितिबाट बेलाबेलामा जारी हुने निर्णय तथा निर्देशनहरू पालना गर्ने, गराउने ।
- (ठ) विधान बमोजिम जिल्ला अधिवेशन र जिल्ला परिषद्को बैठक आयोजना गर्ने ।

३) जिल्ला पदाधिकारीहरूको काम, कर्तव्य र अधिकार

(१) जिल्ला सभापतिको काम, कर्तव्य र अधिकार

- (क) जिल्ला भित्र पार्टीको समग्र नेतृत्व गर्ने । जिल्ला भित्र पार्टीका प्रमुख नेता, प्रमुख प्रवक्ता र प्रमुख पदाधिकारीको रूपमा वैचारिक तथा राजनीतिक विषयमा पार्टीको आधिकारिक धारणा सार्वजनिक गर्ने ।
- (ख) जिल्ला कार्यसम्पादन समिति र जिल्ला परिषद्का सदस्यको कार्य विभाजन हेरफेर गर्ने ।
- (ग) जिल्ला भित्र पार्टीको आदर्श, सिद्धान्त र मर्यादालाई उच्च राख्ने र राख्न लगाउने तथा पार्टीलाई सबल र सक्षम संगठनको रूपमा सञ्चालन गर्न नेतृत्व प्रदान गर्ने ।
- (घ) जिल्लाभित्र पार्टीका अगाडि तत्काल परी आएका कार्यहरू गर्ने र त्यसको जानकारी जिल्ला समितिलाई दिने ।
- (ङ) पार्टीका जिल्लाभित्रका समिति, विभाग, आयोग, कार्यदल तथा अन्य संयन्त्रका निर्णयहरू कार्यान्वयन भए नभएको रेखदेख गर्ने, गराउने ।

- (च) जिल्ला सभापति बाहिर जानुपर्ने अवस्थामा वा आवश्यकता अनुसार जिल्ला उपसभापतिलाई कार्यवाहक सभापति तोक्ने ।
- (छ) जिल्ला कार्यसम्पादन समिति तथा जिल्ला परिषद्को बैठक बोलाउने ।
- (ज) जिल्ला परिषद् तथा जिल्ला कार्यसम्पादन समितिले तोके बमोजिम अन्य कार्यहरू गर्ने ।
- (झ) पार्टीको निर्णय बमोजिम अन्य कार्यहरू गर्ने ।
- (ञ) यस विधानले तोके बमोजिम अन्य कार्यहरू गर्ने ।

(२) जिल्ला उपसभापतिको काम, कर्तव्य र अधिकार

- (क) जिल्ला सभापतिको काममा आवश्यक सहयोग गर्ने ।
- (ख) जिल्ला सभापतिले प्रत्यायोजन गरेको कार्य गर्ने ।
- (ग) जिल्ला परिषद् तथा जिल्ला कार्यसम्पादन समितिले तोके बमोजिम अन्य कार्यहरू गर्ने ।

(३) जिल्ला सचिवको काम, कर्तव्य र अधिकार

- (क) जिल्ला कार्यसम्पादन समिति, जिल्ला परिषद् र पार्टीका माथिल्ला निकायहरूबाट पारित नीति निर्णय कार्यान्वयनका लागि कार्ययोजना तयार गर्ने र जिल्ला कार्यसम्पादन समितिमा प्रस्तुत गर्ने ।
- (ख) जिल्ला सभापतिको परामर्शमा जिल्ला कार्यसम्पादन समिति तथा जिल्ला परिषद्को बैठक बोलाउने सूचना जारी गर्ने र कार्यसूची तयार गर्ने ।
- (ग) जिल्ला कार्यसम्पादन समिति तथा जिल्ला परिषद् बाट पारित नीति निर्णय कार्यान्वयन गर्ने गराउने र तिनको सुपरीवेक्षण गर्ने गराउने ।
- (घ) पार्टीको जिल्ला कार्यालय जिल्ला सचिवको मातहतमा रहनेछ । सचिवले जिल्ला कार्यालयको रेखदेख गर्ने तथा जिल्ला कार्यालयको बैठक बोलाउने र कार्यालय सञ्चालन गर्ने ।

- (ड) जिल्ला कार्यसम्पादन समिति तथा जिल्ला परिषद्दे तोकेको अन्य काम गर्ने ।
- (च) जिल्ला सभापतिको निर्देशन बमोजिम अन्य आवश्यक काम गर्ने ।
- (छ) दैनिक कार्यसञ्चालनका लागि जिल्ला सभापतिलाई सहयोग गर्न र आवश्यकता अनुसार जिल्ला सभापतिलाई सल्लाह सुझाव दिने ।
- (ज) जिल्लामा पार्टी संगठनलाई चुस्त, क्रियाशील र प्रभावकारी बनाउने र पार्टी सदस्यहरूलाई पार्टी सम्बन्धी गतिविधि र अन्य आवश्यकता अनुसारका सूचना प्रवाहित गर्ने, निर्णयको जानकारी गराउने तथा निर्देशन जारी गर्ने ।
- (झ) जिल्ला भित्र पार्टीका सबै प्रकारका आधिकारिक अभिलेखको संरक्षण गर्ने/गराउने ।
- (ञ) अन्य काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

४) जिल्ला परिषद् सदस्यको काम, कर्तव्य र अधिकार

- (क) जिल्ला कार्यसम्पादन समिति, जिल्ला परिषद् तथा जिल्ला सभापतिले तोकेको काम गर्ने ।
- (ख) पार्टी सदस्यहरूसँग आवश्यक समन्वय तथा सहयोग गर्ने ।
- (ग) पार्टीको निर्णय र यस विधान बमोजिम अन्य कार्यहरू गर्ने ।
- (घ) पार्टी, मुलुक र जनताका हितका लागि पार्टी नीति अनुरूप आवश्यक सिर्जनात्मक अन्य काम गर्ने ।
- (ङ) मुलुक निर्माण हेतु विविध विषयमा स्वअध्ययन गरी पार्टीमा लिखित सुझाव पेश गर्ने ।

भाग - ९

स्थानीय तह, उम्मेदवार क्लब, राष्ट्र सेवक समाज तथा च्याट एवं सम्पर्क
विभागहरु

धारा ३१ : पालिका परिषद्

१) पालिका परिषद् पालिकाभिन्न पार्टीको सर्वोच्च निकाय हुनेछ र यसको गठन देहाय बमोजिम हुनेछ ।

- (क) पालिका समितिका सबै पदाधिकारी तथा सदस्यहरु,
- (ख) पालिका च्याट संयोजक, उपसंयोजक र सचिव,
- (ग) पालिकामा दर्ता भएका राष्ट्र सेवक समाजबाट १ महिला सहित २ जना प्रतिनिधिहरु,
- (घ) पालिका उम्मेदवार क्लबका सबै सदस्यहरु,
- (ङ) पालिका प्रमुख, उपप्रमुख, अध्यक्ष, उपाध्यक्ष वा वडाध्यक्षका रूपमा पार्टीको तर्फबाट निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरु,
- (च) पालिका विभागीय प्रमुख सबै,
- (छ) पालिकाका सम्पर्क विभागका प्रमुख, उपप्रमुख र सचिव सबै,
- (ज) पालिका सल्लाहकारहरु,
- (झ) पालिकाभिन्नका वडा परिषद्बाट सिफारिस १ महिला सहित २ जना प्रतिनिधिहरु,
- (ञ) पालिकाभिन्नका वडा समितिका सबै पदाधिकारी तथा सदस्यहरु,
- (ट) परिषद्का सबै सदस्य अनिवार्य रूपमा पार्टीको केन्द्रीय पोर्टलबाट सदस्यता लिएको तथा सम्बन्धित पालिकाको मतदाता ठेगाना रहेको हुनपर्नेछ ।
- (ठ) देहायको अवस्थामा पालिका परिषद् सदस्यको स्थान रिक्त हुनेछ :
 - (अ) निजले राजीनामा दिएमा,
 - (आ) विधान बमोजिम पार्टी सदस्यता समाप्त हुन गएमा,

- (इ) निजको मृत्यु भएमा,
- (ई) अनुशासनात्मक कारवाही गरी बर्खास्त भएमा,
- (उ) जुन आधारमा नियुक्ति वा चयन भएको हो सो आधार नरहेमा
- (ड) पालिका सभापति, उपसभापति र सचिवले पालिका परिषद्को पनि सभापति, उपसभापति र सचिवको जिम्मेवारी निर्वाह गर्नेछन् ।
- (ढ) पालिका परिषद्को कार्यकाल पालिका समिति सरह हुनेछ ।
- २) **पालिका परिषद्को काम, कर्तव्य र अधिकार पालिका परिषद्को काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ ।**
 - (क) पालिका समितिले गरेका निर्णयहरू अनुमोदन गर्ने ।
 - (ख) विधान तथा उपल्लो तहले तोकेका कामकारवाही गर्ने, गराउने ।
 - (ग) पालिका परिषद्का सदस्यहरूको कार्य विभाजन गर्ने ।
 - (घ) पालिका समितिले पेश गरेका प्रस्तावहरू उपर छलफल तथा आवश्यक निर्णय गर्ने ।

धारा ३२ : पालिका समिति

- १) **पालिका समिति पार्टीको पालिकाभिन्नको पालिका परिषद्पछिको सर्वोच्च कार्यकारी निकाय हुनेछ र यो पालिका परिषद्प्रति उत्तरदायी हुनेछ । यसको गठन देहाय बमोजिम हुनेछ :**
 - (क) पालिका समिति वडा सभापतिहरू सहित थप ११ जनाको हुनेछ ।
 - (ख) पालिका समितिमा १ जना पालिका सभापति, १ जना पालिका उपसभापति, १ जना पालिका सचिव, १ जना पालिका कोषाध्यक्ष र बाँकी पालिका समितिको सदस्य हुनेछन् ।
 - (ग) पालिका अधिवेशनबाट पालिका सभापति र अधिकतम ८ जना पालिका समिति सदस्य निर्वाचित हुनेछन् ।
 - (घ) पालिका सभापतिको निर्वाचनमा विजयी उम्मेदवारले

कूल सदर मतको (५०% + १) प्रतिशतको संख्यामा मत ल्याउनुपर्नेछ । अन्यथा बढी मत ल्याउने बीच पुनः निर्वाचन हुनेछ ।

- (ड) पालिका सभापतिको निर्वाचनमा २५ प्रतिशत मत कटाउने निकटम प्रतिद्वन्दी १ जना स्वतः पालिका समिति सदस्य हुनेछ । उक्त पद कुनै कारणले पूर्ति नभएमा पालिका सभापतिले पालिकाका पार्टी सदस्यहरूमध्येबाट मनोनीत गरी पूर्ति गर्नेछन् ।
- (च) पालिका सभापतिले पालिकाका पार्टी सदस्यहरूमध्येबाट १ जना पालिका समिति सदस्यका रूपमा मनोनीत गर्नेछन् ।
- (छ) वडा सभापति बाहेकका ११ जनामा ६ जना युवा, ४ जना महिला, १ जना दलित अनिवार्य रूपमा हुनपर्नेछ । कुनै कारणवश यो अनुसार समावेशिता कायम हुन नसके, ती पद रिक्त रहनेछ र फरक समूहबाट पूर्ति गरिने छैन ।
- (ज) पालिका समितिको कार्यकाल एउटा पालिका अधिवेशनबाट अर्को पालिका अधिवेशनसम्म हुनेछ र पालिका अधिवेशन प्रत्येक ५ वर्षमा हुनेछ ।
- (झ) पालिका अधिवेशन सम्पन्न भएको मितिदेखि अर्को पालिका अधिवेशनको बीचमा पालिका समितिको कुनै पनि पद रिक्त भएमा पालिका परिषद्ले पदपूर्ति गर्नेछ । यसरी पूर्ति गरिएको पदलाई निर्वाचित पद मानिनेछ र पालिका उपसभापति, सचिव र कोषाध्यक्षका लागि योग्य मानिनेछ । मनोनीत पालिका समिति सदस्यको पद आवश्यकता बमोजिम पालिका सभापतिले खोरज गर्न सक्नेछन् र उक्त रिक्त पद पालिकाका पार्टी सदस्यहरूमध्येबाट पालिका सभापतिले मनोनयन गरी पूर्ति गर्न सक्नेछन् ।
- (ञ) पालिका उपसभापति र पालिका कोषाध्यक्ष वडा सभापति बाहेकक निर्वाचित पालिका समिति सदस्यहरूमध्येबाट पालिका परिषद्ले चयन गर्नेछ ।

(ट) पालिका सचिव वडा सभापति बाहेकका निर्वाचित पालिका समिति सदस्यहरूमध्येबाट पालिका सभापतिले मनोनीत गर्नेछन् । पालिका सभापतिले पालिका सचिवको काम कारवाही चित्त नबुझेमा निजलाई जिम्मेवारीबाट हटाई अर्को निर्वाचित पालिका समिति सदस्यलाई पालिका सचिवमा मनोनीत गर्न सक्नेछन् ।

२) पालिका समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :

- (क) पालिका परिषद्को निर्णय कार्यान्वयन गर्ने, गराउने र कार्यान्वयन भए नभएको अनुगमन गर्ने ।
- (ख) दुई पालिका परिषद्का बैठकका बीच आवश्यक निर्णयहरू गर्ने र पछि हुने परिषद्को बैठकमा अनुमोदनका लागि पेश गर्ने । यस बीचमा पालिकाभित्र समग्र पार्टीको नेतृत्व गर्ने ।
- (ग) पालिका भित्रको समसामयिक परिस्थितिमा पार्टीको दृष्टिकोण र नीति, कार्यक्रम तथा विचार तय गर्ने । राजनीतिक तथा संगठनात्मक विषयमा आवश्यकता अनुसार निर्णय गर्ने । नेपालको संविधान र प्रचलित कानून बमोजिम पार्टीको पालिका समितिले गर्ने भनी उल्लेख भएको कार्य गर्ने ।
- (घ) पालिका तहको निर्वाचनमा पार्टीको घोषणापत्र, नीति, कार्यक्रम तयार गर्न र निर्वाचनका लागि पार्टीका पालिकाभित्रका सम्पूर्ण निकायलाई परिचालन गर्न आफूभन्दा उपल्लो समितिलाई सहयोग गर्ने ।
- (ङ) आवश्यकता अनुसार पालिका समितिका सदस्यहरूको कार्य विभाजन गर्ने ।
- (च) पालिकाका भौतिक तथा मानवीय विकास, उत्पादनमा वृद्धि, जनताको जीविकोपार्जनमा सहजता, जनचेतना अभिवृद्धि र सामाजिक न्यायको लागि आवश्यक सम्पूर्ण

कार्यमा अगुवाइ गर्ने । जनजीविका र जनहितको रक्षाका लागि जनपरिचालन गर्ने र आवश्यकता अनुसार आन्दोलन लगायत अन्य कार्य सञ्चालन गर्ने । पार्टीलाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गर्न आवश्यकता अनुसार अभियान घोषणा गर्ने र कार्यान्वयन गर्ने, गराउने ।

- (छ) पार्टीका पालिकाभित्रका समिति, विभाग, आयोग, कार्यदल तथा अन्य संयन्त्रका निर्णयहरूलाई आवश्यक संशोधन र सुझावसहित अनुमोदन गर्ने ।
- (ज) पालिकाभित्र पार्टीको आर्थिक व्यवस्था सुदृढीकरणका निमित्त स्रोत पहिचान, सङ्कलन र परिचालनका लागि आवश्यक काम गर्ने ।
- (झ) पार्टीको पालिका कार्यालयलाई पार्टीको प्रशासनिक एवम दैनिक काम कारवाही सञ्चालनका लागि आवश्यक निर्देशन दिने ।
- (ञ) यस विधानमा पालिका समितिले गर्ने भनी उल्लेख भएका कार्य गर्ने ।
- (ट) उपल्लो समितिबाट बेलाबेलामा जारी हुने निर्णय तथा निर्देशनहरू पालना गर्ने, गराउने ।
- (ठ) विधान बमोजिम पालिका अधिवेशन र पालिका परिषद्को बैठक आयोजना गर्ने ।

३) पालिका पदाधिकारीहरूको काम, कर्तव्य र अधिकार

(१) पालिका सभापतिको काम, कर्तव्य र अधिकार

- (क) पालिका भित्र पार्टीको समग्र नेतृत्व गर्ने । पालिकाभित्र पार्टीका प्रमुख नेता, प्रमुख प्रवक्ता र प्रमुख पदाधिकारीको रूपमा वैचारिक तथा राजनीतिक विषयमा पार्टीको आधिकारिक धारणा सार्वजनिक गर्ने ।
- (ख) पालिका समिति र पालिका परिषद्का सदस्यको कार्य विभाजन हेरफेर गर्ने ।

- (ग) पालिका भित्र पार्टीको आर्दश, सिद्धान्त र मर्यादालाई उच्च राख्ने र राख्न लगाउने तथा पार्टीलाई सबल र सक्षम संगठनको रूपमा सञ्चालन गर्न नेतृत्व प्रदान गर्ने ।
- (घ) पालिकाभित्र पार्टीका अगाडि तत्काल परी आएका कार्यहरु गर्ने र त्यसको जानकारी पालिका समितिलाई दिने ।
- (ङ) पार्टीका पालिकाभित्रका समिति, विभाग, आयोग, कार्यदल तथा अन्य संयन्त्रका निर्णयहरु कार्यान्वयन भए नभएको रेखदेख गर्ने, गराउने ।
- (च) पालिका सभापति बाहिर जानुपर्ने अवस्थामा वा आवश्यकता अनुसार पालिका उपसभापतिलाई कार्यवाहक सभापति तोक्ने ।
- (छ) पालिका समिति तथा पालिका परिषद्को बैठक बोलाउने ।
- (ज) पालिका परिषद् तथा पालिका समितिले तोके बमोजिम अन्य कार्यहरु गर्ने ।
- (झ) पार्टीको निर्णय बमोजिम अन्य कार्यहरु गर्ने ।
- (ञ) यस विधानले तोके बमोजिम अन्य कार्यहरु गर्ने ।
- (२) पालिका उपसभापतिको काम, कर्तव्य र अधिकार**
- (क) पालिका सभापतिको काममा आवश्यक सहयोग गर्ने ।
- (ख) पालिका सभापतिले प्रत्यायोजन गरेको कार्य गर्ने ।
- (ग) पालिका परिषद् तथा पालिका समितिले तोके बमोजिम अन्य कार्यहरु गर्ने ।
- (३) पालिका सचिवको काम, कर्तव्य र अधिकार**
- (क) पालिका समिति, पालिका परिषद् र पार्टीका माथिल्ला निकायहरुकाट पारित नीति निर्णय कार्यान्वयनका लागि कार्ययोजना तयार गर्ने र पालिका समितिमा प्रस्तुत गर्ने ।

- (ख) पालिका सभापतिको परामर्शमा पालिका समिति तथा पालिका परिषद्को बैठक बोलाउने सूचना जारी गर्ने र कार्यसूची तयार गर्ने ।
- (ग) पालिका समिति तथा पालिका परिषद्बाट पारित नीति निर्णय कार्यान्वयन गर्ने गराउने र तिनको सुपरीवेक्षण गर्ने गराउने ।
- (घ) पार्टीको पालिका कार्यालय पालिका सचिवको मातहतमा रहनेछ । सचिवले पालिका कार्यालयको रेखदेख गर्ने तथा पालिका कार्यालयको बैठक बोलाउने र कार्यालय सञ्चालन गर्ने ।
- (ङ) पालिका समिति तथा पालिका परिषद्ले तोकेको अन्य काम गर्ने ।
- (च) पालिका सभापतिको निर्देशन बमोजिम अन्य आवश्यक काम गर्ने ।
- (छ) दैनिक कार्यसञ्चालनका लागि पालिका सभापतिलाई सहयोग गर्न र आवश्यकता अनुसार पालिका सभापतिलाई सल्लाह सुझाव दिने ।
- (ज) पालिकामा पार्टी संगठनलाई चुस्त, क्रियाशील र प्रभावकारी बनाउने र पार्टी सदस्यहरूलाई पार्टी सम्बन्धी गतिविधि र अन्य आवश्यकता अनुसारका सूचना प्रवाहित गर्ने, निर्णयको जानकारी गराउने तथा निर्देशन जारी गर्ने ।
- (झ) पालिका भित्र पार्टीका सबै प्रकारका आधिकारिक अभिलेखको संरक्षण गर्ने/गराउने ।
- (ञ) अन्य काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

४) पालिका कोषाध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार

- (क) पालिकाभित्र पार्टीका निम्ति आवश्यक आर्थिक श्रोतसाधनको व्यवस्था गर्ने, त्यसको संरक्षण गर्ने तथा

- सम्पूर्ण आयव्ययको अद्यावधिक अभिलेख राख्ने ।
- (ख) पालिका समितिको निर्णय अनुसार बैकमा खाता खोल्ने र सञ्चालन गर्ने ।
- (ग) पालिकाभिन्न पार्टीका निमित्त प्राप्त हुने सदस्यता शुल्क, तोकिए बमोजिमका अन्य शुल्क र अन्य सहयोग रकम सङ्कलन गर्ने तथा अभिलेख राख्ने ।
- (घ) पार्टीको कोषमा संकलित रकम पार्टीका विभिन्न काम र निकायका खर्चका लागि पालिका समितिको निर्णय अनुसार भुक्तानी गर्ने र त्यसको हिसाब राख्ने ।
- (ङ) पार्टीको वार्षिक आर्थिक प्रतिवेदन पालिका समितिमार्फत् पालिका परिषद्मा पेश गर्ने ।
- (च) अन्य काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ ।
- ५) पालिका समिति सदस्य र पालिका परिषद् सदस्यको काम, कर्तव्य र अधिकार**

- (क) पालिका समिति, पालिका परिषद् तथा पालिका सभापतिले तोकेको काम गर्ने ।
- (ख) पार्टी सदस्यहरूसँग आवश्यक समन्वय तथा सहयोग गर्ने ।
- (ग) पार्टीको निर्णय र यस विधान बमोजिम अन्य कार्यहरू गर्ने ।
- (घ) पार्टी, मुलुक र जनताका हितका लागि पार्टी नीति अनुरूप आवश्यक सिर्जनात्मक अन्य काम गर्ने ।
- (ङ) मुलुक निर्माण हेतु विविध विषयमा स्वअध्ययन गरी पार्टीमा लिखित सुझाव पेश गर्ने ।

धारा ३३ : वडा परिषद्

- १) वडा परिषद् वडाभिन्न पार्टीको सर्वोच्च निकाय हुनेछ र यसको गठन देहाय बमोजिम हुनेछ ।**

- (क) वडा समितिका सबै पदाधिकारी तथा सदस्यहरू,
- (ख) सम्बन्धित वडाका केन्द्रीय पोर्टलमा दर्ता भएका

प्रति १०० जना सम्म पार्टी सदस्यहरु बराबर वडा समितिले मनोनीत गर्ने १ महिला सहित २ जना प्रतिनिधिहरु (० देखि १०० सम्म २ जना, १०१ देखि २०० सम्म ४ जना, २०१ देखि ३०० सम्म ६ जना एवं रितले बढ्दै जाने) । यसरी मनोनीत हुने संख्या मनोनयनको बखतको पार्टी सदस्य संख्याका आधारमा निर्धारण गरिनेछ, र पार्टी सदस्य संख्या वृद्धिसँगै मनोनीत हुने संख्या एवं रितअनुसार बढ्दै जानेछ ।

- (ग) वडामा दर्ता भएका राष्ट्र सेवक समाजबाट १ महिला सहित २ जना प्रतिनिधिहरु,
- (घ) वडा उम्मेदवार क्लबका सबै सदस्यहरु ।
- (ङ) वडा तहमा पार्टीको तर्फबाट निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरु ।
- (च) परिषद्का सबै सदस्य अनिवार्य रुपमा पार्टीको केन्द्रीय पोर्टलबाट सदस्यता लिएको तथा सम्बन्धित वडाको मतदाता ठेगाना रहेको हुनपर्नेछ ।
- (छ) देहायको अवस्थामा वडा परिषद् सदस्यको स्थान रिक्त हुनेछ :
 - (अ) निजले राजीनामा दिएमा,
 - (आ) विधान बमोजिम पार्टी सदस्यता समाप्त हुन गएमा,
 - (इ) निजको मृत्यु भएमा,
 - (ई) अनुशासनात्मक कारवाही गरी बर्खास्त भएमा,
 - (उ) जुन आधारमा नियुक्ति वा चयन भएको हो सो आधार नरहेमा
- (ज) वडा सभापति, उपसभापति र सचिवले वडा परिषद्को पनि सभापति, उपसभापति र सचिवको जिम्मेवारी निर्वाह गर्नेछन् ।
- (झ) वडा परिषद्को कार्यकाल वडा समिति सरह हुनेछ ।

२) वडा परिषद्को काम कर्तव्य र अधिकार

वडा परिषद्को काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ ।

- (क) वडा समितिले गरेका निर्णयहरु अनुमोदन गर्ने ।
- (ख) विधान तथा उपल्लो तहले तोकेका कामकारवाही गर्ने, गराउने ।
- (ग) वडा परिषद्का सदस्यहरुको कार्य विभाजन गर्ने ।
- (घ) वडा समितिले पेश गरेका प्रस्तावहरु उपर छलफल तथा आवश्यक निर्णय गर्ने ।

धारा ३४ : वडा समिति

१) वडा समिति पार्टीको वडाभित्रको वडा परिषद्पछिको सर्वोच्च कार्यकारी निकाय हुनेछ र यो वडा परिषद्प्रति उत्तरदायी हुनेछ । यसको गठन देहाय बमोजिम हुनेछ :

- (क) वडा समिति न्यूनतम ३ जना देखि अधिकतम ११ जनाको हुनेछ ।
- (ख) वडा समितिमा १ जना वडा सभापति, १ जना वडा उपसभापति, १ जना वडा सचिव र बाँकी वडा समितिको सदस्य हुनेछन् ।
- (ग) वडा अधिवेशनबाट वडा सभापति र अधिकतम ८ जना वडा समिति सदस्य निर्वाचित हुनेछन् ।
- (घ) वडा सभापतिको निर्वाचनमा विजयी उम्मेदवारले कूल सदर मतको (५०% + १) प्रतिशतको संख्यामा मत ल्याउनुपर्नेछ । अन्यथा बढी मत ल्याउने बीच पुनः निर्वाचन हुनेछ ।
- (ङ) वडा सभापतिको निर्वाचनमा २५ प्रतिशत मत कटाउने निकटम प्रतिद्वन्द्वी १ जना स्वतः वडा समिति सदस्य हुनेछ । उक्त पद कुनै कारणले पूर्ति नभएमा वडा सभापतिले वडाका पार्टी सदस्यहरुमध्येबाट मनोनीत गरी पूर्ति गर्नेछन् ।

- (च) वडा सभापतिले वडाका पार्टी सदस्यहरूमध्येबाट १ जना वडा समिति सदस्यका रूपमा मनोनीत गर्नेछन् ।
- (छ) ११ जनाको पूर्ण समितिमा ६ जना युवा, ४ जना महिला (१ जना दलित महिला सहित) अनिवार्य रूपमा हुनपर्नेछ । कुनै कारणवश यो अनुसार समावेशिता कायम हुन नसके, ती पद रिक्त रहनेछ र फरक समूहबाट पूर्ति गरिने छैन ।
- (ज) वडा समितिको कार्यकाल एउटा वडा अधिवेशनबाट अर्को वडा अधिवेशनसम्म हुनेछ र वडा अधिवेशन प्रत्येक ५ वर्षमा हुनेछ ।
- (झ) वडा अधिवेशन सम्पन्न भएको मितिदेखि अर्को वडा अधिवेशनको बीचमा वडा समितिको कुनै पनि पद रिक्त भएमा वडा परिषद्ले पदपूर्ति गर्नेछ । यसरी पूर्ति गरिएको पदलाई निर्वाचित पद मानिनेछ र वडा उपसभापति र सचिवका लागि योग्य मानिनेछ । मनोनीत वडा समिति सदस्यको पद आवश्यकता बमोजिम वडा सभापतिले खोरज गर्न सक्नेछन् र उक्त रिक्त पद वडाका पार्टी सदस्यहरूमध्येबाट वडा सभापतिले मनोनयन गरी पूर्ति गर्न सक्नेछन् ।
- (ञ) वडा उपसभापति निर्वाचित वडा समिति सदस्यहरूमध्ये बाट वडा परिषद्ले चयन गर्नेछ ।
- (ट) वडा सचिव निर्वाचित वडा समिति सदस्यहरूमध्येबाट वडा सभापतिले मनोनीत गर्नेछन् । वडा सभापतिले वडा सचिवको काम कारवाही चित्त नबुझेमा निजलाई जिम्मे वारीबाट हटाई अर्को निर्वाचित वडा समिति सदस्यलाई वडा सचिवमा मनोनीत गर्न सक्नेछन् ।

२) वडा समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :

- (क) वडा परिषद्को निर्णय कार्यान्वयन गर्ने, गराउने र कार्यान्वयन भए नभएको अनुगमन गर्ने ।
- (ख) दुई वडा परिषद्का बैठकका बीच आवश्यक निर्णयहरू

गर्ने र पछि हुने परिषद्को बैठकमा अनुमोदनका लागि पेश गर्ने । यस बीचमा वडाभित्र समग्र पार्टीको नेतृत्व गर्ने ।

(ग) वडा भित्रको समसामयिक परिस्थितिमा पार्टीको दृष्टिकोण र नीति, कार्यक्रम तथा विचार तय गर्ने । राजनीतिक तथा संगठनात्मक विषयमा आवश्यकता अनुसार निर्णय गर्ने । नेपालको संविधान र प्रचलित कानून बमोजिम पार्टीको वडा समितिले गर्ने भनी उल्लेख भएको कार्य गर्ने ।

(घ) वडा तहको निर्वाचनमा पार्टीको घोषणापत्र, नीति, कार्यक्रम तयार गर्न र निर्वाचनका लागि पार्टीका वडाभित्रका सम्पूर्ण निकायलाई परिचालन गर्न आफूभन्दा उपल्लो समितिलाई सहयोग गर्ने ।

(ङ) आवश्यकता अनुसार वडा समितिका सदस्यहरुको कार्य विभाजन गर्ने ।

(च) वडाका भौतिक तथा मानवीय विकास, उत्पादनमा वृद्धि, जनताको जीविकोपार्जनमा सहजता, जनचेतना अभिवृद्धि र सामाजिक न्यायको लागि आवश्यक सम्पूर्ण कार्यमा अगुवाइ गर्ने । जनजीविका र जनहितको रक्षाका लागि जनपरिचालन गर्ने र आवश्यकता अनुसार आन्दोलन लगायत अन्य कार्य सञ्चालन गर्ने । पार्टीलाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गर्न आवश्यकता अनुसार अभियान घोषणा गर्ने र कार्यान्वयन गर्ने, गराउने ।

(छ) विधान बमोजिम वडा अधिवेशन र वडा परिषद्को बैठक आयोजना गर्ने ।

(ज) वडाभित्र पार्टीको आर्थिक व्यवस्था सुदृढीकरणका निम्ति स्रोत पहिचान, सङ्कलन र परिचालनका लागि आवश्यक काम गर्ने ।

(झ) पार्टीको वडा कार्यालयलाई पार्टीको प्रशासनिक एवम

दैनिक काम कारवाही सञ्चालनका लागि आवश्यक निर्देशन दिने ।

- (ज) यस विधानमा वडा समितिले गर्ने भनी उल्लेख भएका कार्य गर्ने ।
- (ट) उपल्लो समितिबाट बेलाबेलामा जारी हुने निर्णय तथा निर्देशनहरू पालना गर्ने, गराउने ।

३) वडा पदाधिकारीहरूको काम, कर्तव्य र अधिकार

(१) वडा सभापतिको काम, कर्तव्य र अधिकार

- (क) वडा भित्र पार्टीको समग्र नेतृत्व गर्ने । वडा भित्र पार्टीका प्रमुख नेता, प्रमुख प्रवक्ता प्रमुख पदाधिकारीको रूपमा वैचारिक तथा राजनीतिक विषयमा पार्टीको आधिकारिक धारणा सार्वजनिक गर्ने ।
- (ख) वडा समिति र वडा परिषद्का सदस्यको कार्य विभाजन हेरफेर गर्ने ।
- (ग) वडा भित्र पार्टीको आदर्श, सिद्धान्त र मर्यादालाई उच्च राख्ने र राख्न लगाउने तथा पार्टीलाई सबल र सक्षम संगठनको रूपमा सञ्चालन गर्न नेतृत्व प्रदान गर्ने ।
- (घ) वडाभित्र पार्टीका अगाडि तत्काल परी आएका कार्यहरू गर्ने र त्यसको जानकारी वडा समितिलाई दिने ।
- (ङ) वडाका पार्टी सदस्यहरूलाई दिइएको जिम्मेवारीको कार्यान्वयन भए नभएको रेखदेख गर्ने, गराउने ।
- (च) वडा सभापति बाहिर जानुपर्ने अवस्थामा वा आवश्यकता अनुसार वडा उपसभापतिलाई कार्यवाहक सभापति तोक्ने ।
- (छ) वडा समिति तथा वडा परिषद्को बैठक बोलाउने ।
- (ज) वडा परिषद् तथा वडा समितिले तोके बमोजिम अन्य कार्यहरू गर्ने ।

- (भ) पार्टीको निर्णय बमोजिम अन्य कार्यहरु गर्ने ।
- (ज) यस विधानले तोके बमोजिम अन्य कार्यहरु गर्ने ।
- (२) वडा उपसभापतिको काम, कर्तव्य र अधिकार**
- (क) वडा सभापतिको काममा आवश्यक सहयोग गर्ने ।
- (ख) वडा सभापतिले प्रत्यायोजन गरेको कार्य गर्ने ।
- (ग) वडा परिषद् तथा वडा समितिले तोके बमोजिम अन्य कार्यहरु गर्ने ।
- (३) वडा सचिवको काम, कर्तव्य र अधिकार**
- (क) वडा समिति, वडा परिषद् र पार्टीका माथिल्ला निकायहरुकाट पारित नीति निर्णय कार्यान्वयनका लागि कार्ययोजना तयार गर्ने र वडा समितिमा प्रस्तुत गर्ने ।
- (ख) वडा सभापतिको परामर्शमा वडा समिति तथा वडा परिषद्को बैठक बोलाउने सूचना जारी गर्ने र कार्यसूची तयार गर्ने ।
- (ग) वडा समिति तथा वडा परिषद्बाट पारित नीति निर्णय कार्यान्वयन गर्ने गराउने र तिनको सुपरीवेक्षण गर्ने गराउने ।
- (घ) पार्टीको वडा कार्यालय वडा सचिवको मातहतमा रहनेछ । सचिवले वडा कार्यालयको रेखदेख गर्ने तथा वडा कार्यालयको बैठक बोलाउने र कार्यालय सञ्चालन गर्ने ।
- (ङ) वडा समिति तथा वडा परिषद्ले तोकेको अन्य काम गर्ने ।
- (च) वडा सभापतिको निर्देशन बमोजिम अन्य आवश्यक काम गर्ने ।
- (छ) दैनिक कार्यसञ्चालनका लागि वडा सभापतिलाई सहयोग गर्न र आवश्यकता अनुसार वडा सभापतिलाई सल्लाह सुझाव दिने ।

- (ज) वडामा पार्टी संगठनलाई चुस्त, क्रियाशील र प्रभावकारी बनाउने र पार्टी सदस्यहरूलाई पार्टी सम्बन्धी गतिविधि र अन्य आवश्यकता अनुसारका सूचना प्रवाहित गर्ने, निर्णयको जानकारी गराउने तथा निर्देशन जारी गर्ने ।
- (झ) वडा भित्र पार्टीका सबै प्रकारका आधिकारिक अभिलेखको संरक्षण गर्ने/गराउने ।
- (ञ) अन्य काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

४) वडा समिति सदस्य र वडा परिषद् सदस्यको काम, कर्तव्य र अधिकार

- (क) वडा समिति, वडा परिषद् तथा वडा सभापतिले तोकेको काम गर्ने ।
- (ख) पार्टी सदस्यहरूसँग आवश्यक समन्वय तथा सहयोग गर्ने ।
- (ग) पार्टीको निर्णय र यस विधान बमोजिम अन्य कार्यहरू गर्ने ।
- (घ) पार्टी, मुलुक र जनताका हितका लागि पार्टी नीति अनुरूप आवश्यक सिर्जनात्मक अन्य काम गर्ने ।
- (ङ) मुलुक निर्माण हेतु विविध विषयमा स्वअध्ययन गरी पार्टीमा लिखित सुझाव पेश गर्ने ।

धारा ३५ : निर्वाचन क्षेत्र परिषद्

१) निर्वाचन क्षेत्र परिषद् गठन देहाय बमोजिम हुनेछ ।

- (क) जिल्ला सभापति, उपसभापति, सचिव सहित सम्बन्धित निर्वाचन क्षेत्रभित्रका वडा सभापति, उपसभापति, सचिव र सम्बन्धित निर्वाचन क्षेत्रमा मतदाता ठेगाना रहेका पालिका समिति सदस्यहरू ।
- (ख) जननिर्वाचित सांसद (सम्बन्धित निर्वाचन क्षेत्रबाट प्रत्यक्ष रूपमा निर्वाचित) ले सम्बन्धित भुगोलका पार्टी सदस्यहरूमध्येबाट निर्वाचन क्षेत्र परिषद्को सभापति र

सचिव मनोनीत गर्नेछन् । अन्य निर्वाचन क्षेत्रको हकमा जिल्ला सभापति र जिल्ला सचिवले परिषद्को सभापति र सचिवको काम गर्नेछन् ।

- (ग) सम्बन्धित निर्वाचन क्षेत्रको आगामी निर्वाचनका लागि उम्मेदवार चयन भइसकेको अवस्थामा सम्बन्धित परिषद्को सभापतित्व उम्मेदवारले गर्नेछन् र उम्मेदवारले मनोनीत गरेका पार्टी सदस्य सचिव हुनेछन् । निर्वाचनपछि पूनः निर्वाचित सांसदले मनोनीत गरेको पार्टी सदस्यले वा जिल्ला सभापतिले सभापतित्व गर्नेछन् र सोही बमोजिम सचिव पनि हुनेछन् ।
- २) निर्वाचन क्षेत्रपरिषद्ले निर्वाचन क्षेत्र केन्द्रीत कार्यक्रमहरूका लागि कार्यदल, समिति, उपसमिति बनाउन सक्नेछ ।
- ३) निर्वाचन क्षेत्रपरिषद्ले केन्द्रीय परिषद्, केन्द्रीय समिति, आन्तरिक केन्द्रीय कार्यकारिणी समिति र पार्टी सचिवालयको बैठकले तोकेको कार्य गर्नेछ ।

धारा ३६ : राष्ट्र सेवक समाज, च्याट एवं सम्पर्क विभागहरू

१) राष्ट्र सेवक समाज

- (क) केन्द्रीय पोर्टलमा दर्ता भएका पार्टी सदस्यले केन्द्रीय पोर्टलमा दर्ता गरी ७ देखि ३३ जनाको एउटा राष्ट्र सेवक समाज गठन गर्न सक्नेछ ।
- (ख) प्रत्येक राष्ट्र सेवक समाजमा १ जना संयोजक, १ जना उपसंयोजक, १ जना सचिव र बाँकी सदस्यहरू हुनेछन् र संयोजक, उपसंयोजक र सचिवको कार्यकाल १ वर्षको हुनेछ । प्रत्येक वर्ष संयोजक, उपसंयोजक र सचिवको निर्वाचन हुनपर्नेछ तर एउटै व्यक्ति दोहोरिन सक्नेछन् ।
- (ग) केन्द्रीय पोर्टलमा दर्ता भएको राष्ट्र सेवक समाज वडा, पालिका, जिल्ला (जिल्ला सम्पर्क विभाग समेत) वा प्रवास नेपाली सम्पर्क विभाग अन्तर्गत पनि आवश्यकता अनुसार मापदण्ड पुरा गरी दर्ता हुनसक्नेछ ।

- (घ) वडामा दर्ता भएका राष्ट्र सेवक समाजको १ जना महिलासहित २ जना प्रतिनिधि वडा परिषद्मा सदस्य हुनेछन् । त्यस्तै, पालिकामा दर्ता भएका राष्ट्र सेवक समाजको १ जना महिलासहित २ जना प्रतिनिधि प्रतिनिधि पालिका परिषद्का सदस्य हुनेछन् । जिल्लामा दर्ता भएका राष्ट्र सेवक समाजको १ जना महिलासहित २ जना प्रतिनिधि जिल्ला परिषद्मा सदस्य हुनेछन् । कुनै राष्ट्र सेवक समाजबाट एक भन्दा बढी परिषद्मा सदस्य भएमा ती परिषद्मा राष्ट्र सेवक समाजले नदोहोरिने गरी प्रतिनिधि पठाउनु पर्नेछ । जिल्ला सम्पर्क विभाग वा प्रवास नेपाली सम्पर्क विभागमा दर्ता भएका राष्ट्र सेवक समाजको १ जना महिलासहित २ जना प्रतिनिधि सम्बन्धित विभागको कार्यविधि अनुसार विभागको वा विभाग अन्तर्गतका शाखाका सदस्य हुनेछन् ।
- (ङ) राष्ट्र सेवक समाजको संयोजक र परिषद्मा समाजबाटका प्रतिनिधिहरूले पार्टीको केन्द्रीय पोर्टलबाट पार्टी सदस्यता लिएको हुनपर्नेछ ।
- (च) प्रत्येक राष्ट्र सेवक समाजको नाम हुनेछ । यो नाम राष्ट्र सेवक समाजको पुच्छरमा दुईवटा शब्दहरू जोडेर हुनेछ ।
- (छ) राष्ट्र सेवक समाजसम्बन्धी अन्य व्यवस्था तथा काम, कर्तव्य र अधिकार केन्द्रीय समितिले बनाएको नियमावली बमोजिम हुनेछ ।

२) सरोकारवाला निकायसँग समन्वय गरेर दैवी प्रकोप, विपत् व्यवस्थापन तथा मानवीय उद्धारका लागि तत्काल पहल गर्न, तथा विकृति र विसङ्गति विरुद्ध तत्काल खबरदारीका लागि काम गर्न र समाजसेवाका अन्य कार्य गर्न पार्टी सदस्यहरू भएका च्याट (Rapid Action Team - RAT) देहाय बमोजिम गठन हुनेछ :

- (क) केन्द्रीय समितिले केन्द्रीय च्याट (Rapid Action Team

- RAT) संयोजन विभाग अन्तर्गत केन्द्रीय च्याट, जिल्ला कार्यसम्पादन समितिले जिल्ला च्याट र पालिका समितिले पालिका च्याट गठन गर्नेछ ।

(ख) प्रदेशभित्रका जिल्ला च्याट र पालिका च्याटहरूको संयोजन प्रदेश च्याट संयोजन विभागले गर्नेछ । मुलुकभरका च्याटहरूको संयोजन केन्द्रीय च्याट संयोजन विभागले गर्नेछ ।

(ग) प्रत्येक च्याटमा १ जना संयोजक, १ जना उपसंयोजक र १ जना सचिव हुनेछन् ।

(घ) च्याटसम्बन्धी अन्य व्यवस्था केन्द्रीय समितिले बनाएको नियमावली बमोजिम हुनेछ ।

३) स्थायी ठेगाना भन्दा बाहिर (विदेशमा वा स्वदेशमा) रहेका पार्टी सदस्य एवं नेपालीहरूका लागि आवश्यक समन्वय गर्न देहाय बमोजिम सम्पर्क विभागहरू गठन हुनेछ :

(क) केन्द्रीय समितिले प्रवासमा रहेका पार्टी सदस्य एवं नेपालीहरूका लागि प्रवास नेपाली सम्पर्क विभाग गठन गर्नेछ । प्रवास नेपाली सम्पर्क विभाग सम्बन्धी अन्य व्यवस्था केन्द्रीय समितिले बनाएको कार्यविधि बमोजिम हुनेछ ।

(ख) प्रदेश कार्यसम्पादन समितिले देशभित्रै रहेका तर अर्को प्रदेशमा बस्ने पार्टी सदस्य एवं नेपालीहरूका लागि प्रदेश सम्पर्क विभाग गठन गर्नेछ । प्रदेश सम्पर्क विभाग सम्बन्धी अन्य व्यवस्था केन्द्रीय समितिले बनाएको कार्यविधि बमोजिम हुनेछ ।

(ग) जिल्ला कार्यसम्पादन समितिले देशभित्रै रहेका तर अर्को जिल्लामा बस्ने पार्टी सदस्य एवं नेपालीहरूका लागि जिल्ला सम्पर्क विभाग गठन गर्नेछ । जिल्ला सम्पर्क विभाग सम्बन्धी अन्य व्यवस्था केन्द्रीय समितिले बनाएको कार्यविधि बमोजिम हुनेछ ।

(घ) पालिका समितिले देशभित्रै रहेका तर अर्को पालिकामा बस्ने पार्टी सदस्य एवं नेपालीहरुका लागि पालिका सम्पर्क विभाग गठन गर्नेछ । पालिका सम्पर्क विभाग सम्बन्धी अन्य व्यवस्था केन्द्रीय समितिले बनाएको कार्यविधि बमोजिम हुनेछ ।

धारा ३७ : उम्मेदवार क्लब

- १) प्रत्येक वडामा पार्टीको तर्फबाट राज्यको वडा तहको निर्वाचनमा वडाध्यक्षका लागि उम्मेदवारी दिन इच्छुकहरु रहेको वडा उम्मेदवार क्लब हुनेछ ।
- २) प्रत्येक पालिकामा पार्टीको तर्फबाट राज्यको पालिका तहको निर्वाचनमा पालिका प्रमुख, उपप्रमुख, अध्यक्ष वा उपाध्यक्षका लागि उम्मेदवारी दिन इच्छुकहरु रहेको पालिका उम्मेदवार क्लब हुनेछ ।
- ३) केन्द्रीय समितिले वडा उम्मेदवार क्लब र पालिका उम्मेदवार क्लबका लागि आवेदन माग्नेछ ।
- ४) उपधारा ३ बमोजिमका आवेदकलाई पार्टीको लिडरसीप एकेडेमीले प्रारम्भिक परीक्षण गरी स्वीकृत गरेपछि वडा उम्मेदवार क्लबमा सदस्यता र पालिका उम्मेदवार क्लबमा सदस्यता प्रदान गर्नेछ ।
- ५) उम्मेदवारहरुले प्रशिक्षण र परीक्षणका ५ चरण पार गर्न पर्नेछ । वडा सभापति वा पालिका समिति सदस्य वा सोभन्दा माथिको निकायको सदस्यले वडाध्यक्ष उम्मेदवारीका लागि चौथो चरण प्रवेश गर्न सक्नेछन् । पालिका सभापति वा जिल्ला सभापति वा सोभन्दा माथिको निकायको सदस्यले पालिका प्रमुख, उपप्रमुख, अध्यक्ष वा उपाध्यक्षका लागि उम्मेदवारीका लागि चौथो चरण प्रवेश गर्न सक्नेछन् ।
- ६) तोकिएको समयमा प्रशिक्षण र परीक्षणका चरण पार नगरेमा उम्मेदवार क्लबको सदस्य रहनेछैन ।

भाग - १०

निर्वाचन, मनोनयन, सल्लाहकार परिषद् र कार्यालय

धारा ३८ : केन्द्रीय निर्वाचन आयोग

- १) केन्द्रीय परिषद्ले प्रमुख १, उपप्रमुख १, सचिव १ र बाँकी सदस्यहरु रहने गरी कुल ११ सदस्यीय केन्द्रीय निर्वाचन आयोग गठन गर्नेछ ।
- २) आयोगका प्रमुख, उपप्रमुख र सचिवको मर्यादा पार्टी सचिवालय समितिका सदस्यहरु सरह हुनेछ र अन्य सदस्यहरुको मर्यादा केन्द्रीय सदस्य सरह हुनेछ ।
- ३) आयोग केन्द्रीय परिषद्प्रति उत्तरदायी हुनेछ ।
- ४) आयोगका पदाधिकारी र सदस्यहरु पार्टीका अन्य कुनै समिति, आयोग, विभाग वा संयन्त्रको सदस्य हुने छैनन् ।
- ५) आयोगका पदाधिकारी र सदस्यहरुको कार्यकाल ५ वर्षको हुनेछ । आयोगका पदाधिकारी र सदस्यहरुको पदावधि ४ वर्ष कटेपछि केन्द्रीय परिषद्को बैठक बसेमा केन्द्रीय परिषद्को निर्णय बमोजिम त्यस्ता सदस्यहरुको कार्यकाल समाप्त भएको मानिनेछ ।
- ६) आयोगका अन्य सदस्यले आयोगको प्रमुखलाई र प्रमुखले केन्द्रीय समितिलाई राजीनामा दिने ।
- ७) केन्द्रीय समितिको दुई तिहाइ बहुमतले आयोगका पदाधिकारी एवं सदस्यहरुलाई महाअभियोग लगाई समितिबाट निष्कासन गर्न सक्नेछ ।
- ८) आयोगका पदाधिकारी वा सदस्यको पद रिक्त भएमा केन्द्रीय समितिले केन्द्रीय परिषद्को बैठक नबस्दासम्मका लागि रिक्त पद पूर्ति गर्नेछ ।
- ९) केन्द्रीय निर्वाचन आयोग सम्बन्धी अन्य व्यवस्था केन्द्रीय समितिले बनाएको नियमावली बमोजिम हुनेछ ।

धारा ३९ : केन्द्रीय निर्वाचन आयोगको काम, कर्तव्य र अधिकार

केन्द्रीय निर्वाचन आयोगको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछन्:

- (क) राष्ट्रिय महाधिवेशनमा विधानले तोके बमोजिम निर्वाचन गर्ने, गराउने ।
- (ख) प्रदेश अधिवेशनमा विधानले तोके बमोजिम निर्वाचन गर्ने ।
- (ग) जिल्ला अधिवेशनमा विधानले तोके बमोजिम निर्वाचन गर्ने ।
- (घ) पालिका अधिवेशनमा विधानले तोके बमोजिम निर्वाचन गर्ने ।
- (ङ) पार्टीको सबै तहको प्रारम्भिक निर्वाचन गर्ने ।
- (च) विधानमा तोकिए बमोजिम कार्यहरु गर्ने ।

धारा ४० : समितिका सदस्य वा पदाधिकारीको योग्यता

पार्टीको कुनै पनि तहको सदस्य वा पदाधिकारी बन्न पार्टीको सदस्य भएको मितिले कम्तीमा १ वर्ष पूरा गरेको हुनुपर्नेछ तर यो व्यवस्था पार्टीको प्रथम राष्ट्रिय महाधिवेशनको दोश्रो चरणसम्म लागू हुने छैन । साधारण सदस्यले मात्र सदस्य वा पदाधिकारी बन्न पाउने छन् ।

धारा ४१ : पद रिक्त हुने अवस्था

पार्टीको कुनै पनि तहको मनोनीत सदस्यलाई मनोनीत गर्ने व्यक्ति वा निकायले हटाउन सक्नेछन् । पार्टीको सम्पूर्ण निकायको कुनै पनि तह, समिति वा विभागको सदस्य वा पदाधिकारीको पार्टी सदस्यता धारा १४ बमोजिम समाप्त भएको अवस्थामा सो पद रिक्त हुनेछ ।

धारा ४२ : पदावधि

- १) पार्टीको केन्द्रीय निकायका पदावधि राष्ट्रिय महाधिवेशनको पहिलो चरणबाट निर्वाचित भएको मितिले ५ वर्षको हुनेछ तर अर्को राष्ट्रिय महाधिवेशनको पहिलो चरण कुनै कारणवश ५ वर्ष अगावै भए पदावधि पनि समाप्त हुनेछ । त्यस्तै पार्टीको केन्द्रीय निकायका पदावधि राष्ट्रिय महाधिवेशनको दोश्रो चरणबाट निर्वाचित भएको मितिले ५ वर्षको हुनेछ तर अर्को

राष्ट्रिय महाधिवेशनको दोश्रो चरण कुनै कारणवश ५ वर्ष अगावै भए पदावधि पनि समाप्त हुनेछ ।

- २) पार्टीको प्रदेश निकायका पदावधि प्रदेश अधिवेशनबाट निर्वाचित भएको मितिले ५ वर्षको हुनेछ तर प्रदेश अधिवेशन कुनै कारणवश ५ वर्ष अगावै भए पदावधि पनि समाप्त हुनेछ ।
- ३) पार्टीको जिल्ला निकायका पदावधि जिल्ला अधिवेशनबाट निर्वाचित भएको मितिले ५ वर्षको हुनेछ तर जिल्ला अधिवेशन कुनै कारणवश ५ वर्ष अगावै भए पदावधि पनि समाप्त हुनेछ ।
- ४) पार्टीको पालिका निकायका पदावधि पालिका अधिवेशनबाट निर्वाचित भएको मितिले ५ वर्षको हुनेछ तर पालिका अधिवेशन कुनै कारणवश ५ वर्ष अगावै भए पदावधि पनि समाप्त हुनेछ ।
- ५) पार्टीको वडा निकायको पदावधि वडा अधिवेशनबाट निर्वाचित भएको मितिले ५ वर्षको हुनेछ तर वडा अधिवेशन कुनै कारणवश ५ वर्ष अगावै भए पदावधि पनि समाप्त हुनेछ ।

धारा ४३ : पदपूर्ति सम्बन्धी व्यवस्था

पार्टीको कुनै पनि तहको पद कुनै पनि कारणले रिक्त हुन गएमा देहाय बमोजिम पदपूर्ति गरिनेछ :

- १) मनोनीत सदस्यहरुको हकमा सोही प्रक्रियाबाट मनोनयन गरिनेछ ।
- २) महाधिवेशन वा अधिवेशन सम्पन्न भएको मितिदेखि अर्को महाधिवेशन वा अधिवेशनको बीचमा केन्द्रीय समिति, प्रदेश कार्यसम्पादन समिति, जिल्ला कार्यसम्पादन समिति, पालिका समिति तथा वडा समितिको कुनै पनि पद रिक्त भएमा सम्बन्धित तहको परिषद्ले आफूहरुमध्येबाट वा योग्यता पुगेको पार्टी सदस्यहरुमध्येबाट पदपूर्ति गर्नेछ । यसरी पूर्ति गरिएको पदलाई निर्वाचित पद मानिनेछ । यसरी निर्वाचित भएका पदाधिकारीको कार्यकाल बाँकी अवधिको लागि मात्र हुनेछ ।

- ३) पार्टी सभापति, प्रदेश प्रमुख, जिल्ला सभापति, पालिका सभापति वा वडा सभापतिको पद कुनै पनि कारणले रिक्त हुन गएमा ६ महिनाभित्र सम्बन्धित तहको परिषद्ले पार्टी सभापति, प्रदेश प्रमुख, जिल्ला सभापति, पालिका सभापति वा वडा सभापतिको निर्वाचन गर्नेछ। पार्टी सभापति, प्रदेश प्रमुख, जिल्ला सभापति, पालिका सभापति वा वडा सभापतिको लागि योग्यता एवं निर्वाचन प्रक्रिया सम्बन्धित तहको महाधिवेशन वा अधिवेशन बमोजिम नै हुनेछ तर मतदाता भने सम्बन्धित तहका परिषद् सदस्यहरु मात्र हुनेछ। यसरी निर्वाचित भएका पार्टी सभापति, प्रदेश प्रमुख, जिल्ला सभापति, पालिका सभापति वा वडा सभापतिको कार्यकाल बाँकी अवधिको लागि मात्र हुनेछ।
- ४) उपधारा ३ बमोजिम पार्टी सभापति, प्रदेश प्रमुख, जिल्ला सभापति, पालिका सभापति वा वडा सभापतिको पद रिक्त भइ निर्वाचन सम्पन्न नहुन्जेल पार्टी उपसभापति, प्रदेश उपप्रमुख, जिल्ला उपसभापति, पालिका उपसभापति वा वडा उपसभापतिले कार्यवाहक सभापति वा प्रमुखको जिम्मेवारीमा कार्यसम्पादन गर्नेछन्। उपसभापति वा उपप्रमुख पदमा एकभन्दा बढी सदस्य जिम्मेवारीमा रहे उमेरले ज्येष्ठ उपसभापति वा उपप्रमुखले कार्यवाहक सभापति वा प्रमुखको जिम्मेवारीमा कार्यसम्पादन गर्नेछन्। यदि कुनै कारणवश उपसभापति वा उपप्रमुख पनि अनुपस्थित रहेमा सम्बन्धित तहको उमेरले ज्येष्ठ सदस्यले कार्यवाहक सभापति वा प्रमुखको जिम्मेवारीमा कार्यसम्पादन गर्नेछन्।

धारा ४४ : केन्द्रीय सल्लाहकार परिषद्

- १) केन्द्रीय समितिले आवश्यकता अनुसार १२१ जना सदस्य नबढ्ने गरी सल्लाहकार परिषद् गठन गर्न सक्नेछ।
- २) सल्लाहकार परिषद्को मर्यादा केन्द्रीय समितिका सदस्य सरह हुनेछ।
- ३) सल्लाहकार परिषद्को बैठक आवश्यकता अनुसार पार्टी

सभापतिले बोलाउने छन् र आवश्यकता अनुसार केन्द्रीय सदस्यहरुलाई बैठकमा उपस्थिति र छलफलका लागि बोलाउन सक्नेछन् ।

- ४) सल्लाहकार परिषद्का सदस्यहरुमध्ये केन्द्रीय समितिले आवश्यकता अनुसार सल्लाहकार समिति बनाई विभिन्न विषयमा सल्लाह दिन सक्नेछ ।

धारा ४५ : केन्द्रीय कार्यालय

१) कार्यालय सचिव

पार्टीको केन्द्रीय कार्यालय सञ्चालन गर्न केन्द्रीय समितिले तोकिएको योग्यता पुगेका नेपाली नागरिक मध्येबाट खुल्ला प्रतियोगिताबाट कार्यालय सचिवको नियुक्ति गर्नेछ । केन्द्रीय कार्यालयका अन्य सबै कर्मचारी कार्यालय सचिव मातहत र हनेछन्, कार्यालय सचिवले तोके बमोजिम कार्य गनेछन् । कार्यालय सचिव र मातहतका कर्मचारीको सेवा, सर्त तथा सुविधाहरु केन्द्रीय समितिले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

२) केन्द्रीय कार्यालयको अधिकार र कर्तव्य

- (क) पार्टीका समिति, विभाग, आयोग र अन्य संयन्त्रबीच सम्पर्क तथा समन्वय गर्ने ।
- (ख) केन्द्रीय तहमा आयोजना हुने बैठक तथा कार्यक्रमहरुको व्यवस्थापन गर्ने ।
- (ग) पार्टीको दैनिक कार्यसञ्चालन तथा अन्य अभिलेखीकरण लगायत सम्पूर्ण समन्वयात्मक कार्यहरु गर्ने र पार्टी पदाधिकारीलाई जिम्मेवारी पूरा गर्न निर्देशन अनुसार कार्य गर्ने ।
- (घ) पार्टी सचिवालय र केन्द्रीय समितिले तोकेको अन्य कार्यहरु गर्ने ।
- ३) पार्टीको कार्यालय सञ्चालन र व्यवस्थापन पार्टीको प्रशासनिक नियमावली अनुसार हुनेछ ।

धारा ४६ : प्रदेश, जिल्ला र पालिका कार्यालय

- १) पार्टीको केन्द्रीय कार्यालय मातहत रहने गरी विधानले तोके बमोजिम तहको दैनिक कार्यसञ्चालन तथा अन्य अभिलेखीकरण लगायत सम्पूर्ण समन्वयात्मक कार्यहरु गर्न सम्बन्धित तहको रेखदेखमा प्रदेश, जिल्ला र पालिका कार्यालयहरु रहनेछन् ।
- २) पार्टीको प्रदेश, जिल्ला र पालिका कार्यालयहरु सञ्चालन र व्यवस्थापन पार्टीको प्रशासनिक नियमावली अनुसार हुनेछ ।

भाग - ११

महाधिवेशन र अधिवेशन

धारा ४७ : राष्ट्रिय महाधिवेशन

- १) राष्ट्रिय महाधिवेशन पार्टीको सर्वोच्च अंग हुनेछ ।
- २) राष्ट्रिय महाधिवेशनको आयोजना केन्द्रीय समितिले गर्नेछ ।
- ३) प्रत्येक ५ वर्षमा राष्ट्रिय महाधिवेशन हुनेछ ।
- ४) पार्टीको केन्द्रीय पोर्टलमा दर्ता भएका निम्न पार्टी सदस्यहरु मतदाता हुनेछन्:
 - (क) पालिका समितिका सबै,
 - (ख) निर्वाचन क्षेत्र परिषद्का सबै,
 - (ग) जिल्ला परिषद्का सबै,
 - (घ) प्रदेश परिषद्का सबै,
 - (ङ) केन्द्रीय लेखा आयोगका सबै,
 - (च) केन्द्रीय अनुशासन आयोगका सबै,
 - (छ) केन्द्रीय विभाग र प्रदेश विभागका सदस्यहरु सबै,
 - (ज) प्रवास नेपाली सम्पर्क विभाग अन्तर्गत विभिन्न देशमा रहेका प्रवास नेपाली सम्पर्क विभाग र त्यसका शाखाका सदस्यहरु,
 - (झ) राष्ट्रिय महाधिवेशन आयोजक समितिका सदस्यहरु ।
- ५) केन्द्रीय निर्वाचन आयोगले राष्ट्रिय महाधिवेशन सम्बन्धी सम्पूर्ण निर्वाचन प्रक्रिया पूरा गर्नेछ ।

- ६) राष्ट्रिय महाधिवेशन दुई चरणमा गरिनेछ । केन्द्रीय समितिको सिफारिसमा केन्द्रीय निर्वाचन आयोगले राष्ट्रिय महाधिवेशनको पहिलो र दोश्रो चरण आयोजना गर्ने उपयुक्त मिति, स्थान र समय तोक्नेछ । केन्द्रीय निर्वाचन आयोगले राष्ट्रिय महाधिवेशनको पहिलो चरण सम्पन्न गर्नका लागि १ भन्दा धेरै स्थानमा एकै पटक वा फरक फरक मिति र समय पनि तोक्न सक्नेछ । त्यस्तै दोश्रो चरणका लागि पनि लागि १ भन्दा धेरै स्थानमा एकैपटक वा फरक फरक मिति र समय पनि तोक्न सक्नेछ ।
- ७) राष्ट्रिय महाधिवेशनबाट केन्द्रीय समिति गठन हुनेछ । राष्ट्रिय महाधिवेशनको पहिलो चरणबाट ५० जना र दोश्रो चरणबाट ५० जना गरी १०० जना केन्द्रीय समिति सदस्यहरूको निर्वाचन हुनेछ । राष्ट्रिय महाधिवेशनको पहिलो चरणमा १ जना पार्टी सभापतिको निर्वाचन हुनेछ ।
- ८) राष्ट्रिय महाधिवेशनको पहिलो चरण र दोश्रो चरणबीच १८ महिना देखि ३६ महिनाको फरक हुनपर्नेछ ।
- ९) विधान बमोजिम निर्वाचित केन्द्रीय समिति सदस्यको कार्यकाल सकिनु ६ महिनाअघि केन्द्रीय निर्वाचन आयोगले केन्द्रीय समितिलाई राष्ट्रिय महाधिवेशन (पहिलो वा दोश्रो चरण) आयोजना गर्न सिफारिस गर्नेछ ।

धारा ४८ : प्रदेश अधिवेशन

- १) प्रदेश अधिवेशनको आयोजना प्रदेश कार्यसम्पादन समितिले गर्नेछ ।
- २) पार्टीको केन्द्रीय पोर्टलमा दर्ता भएका सम्बन्धित प्रदेशका निम्न पार्टी सदस्यहरू मतदाता हुनेछन्:
 - (क) पालिका परिषद्का सदस्यहरू,
 - (ख) जिल्ला परिषद्का सदस्यहरू र
 - (ग) जिल्ला अधिवेशन आयोजक समितिका सदस्यहरू ।
- ३) केन्द्रीय निर्वाचन आयोगले सम्बन्धित प्रदेशको अधिवेशनका लागि निर्वाचन प्रतिनिधि तोक्नेछ, जसले प्रदेश अधिवेशन सम्बन्धी सम्पूर्ण निर्वाचन प्रक्रिया पूरा गर्नेछ ।

- ४) केन्द्रीय निर्वाचन आयोगले प्रदेश अधिवेशन आयोजना गर्ने उपयुक्त मिति, स्थान र समय तोक्नेछ । केन्द्रीय निर्वाचन आयोगले प्रदेश अधिवेशन सम्पन्न गर्नका लागि १ भन्दा धेरै स्थानमा एकै पटक वा फरक फरक मिति र समय पनि तोक्न सक्नेछ ।
- ५) प्रदेश अधिवेशनबाट प्रदेश कार्यसम्पादन समिति गठन हुनेछ । १ जना प्रदेश प्रमुख र ८ जना प्रदेश कार्यसम्पादन समिति सदस्यहरुको निर्वाचन हुनेछ ।
- ६) प्रत्येक ५ वर्षमा प्रदेश अधिवेशन हुनेछ ।

धारा ४९ : जिल्ला अधिवेशन

- १) जिल्ला अधिवेशनको आयोजना जिल्ला कार्यसम्पादन समितिले गर्नेछ ।
- २) पार्टीको केन्द्रीय पोर्टलमा दर्ता भएका सम्बन्धित जिल्लाका निम्न पार्टी सदस्यहरु मतदाता हुनेछन् :
 - (क) वडा परिषद्का सदस्यहरु,
 - (ख) पालिका परिषद् सदस्यहरु,
 - (ग) जिल्ला परिषद् सदस्यहरु र
 - (घ) जिल्ला अधिवेशन आयोजक समितिका सदस्यहरु ।
- ३) केन्द्रीय निर्वाचन आयोगले सम्बन्धित जिल्लाको अधिवेशनका लागि निर्वाचन प्रतिनिधि तोक्नेछ, जसले जिल्ला अधिवेशन सम्बन्धी सम्पूर्ण निर्वाचन प्रक्रिया पूरा गर्नेछ ।
- ४) केन्द्रीय निर्वाचन आयोगले जिल्ला अधिवेशन आयोजना गर्ने उपयुक्त मिति, स्थान र समय तोक्नेछ । केन्द्रीय निर्वाचन आयोगले जिल्ला अधिवेशन सम्पन्न गर्नका लागि १ भन्दा धेरै स्थानमा एकै पटक वा फरक फरक मिति र समय पनि तोक्न सक्नेछ ।
- ५) जिल्ला अधिवेशनबाट जिल्ला कार्यसम्पादन समिति गठन हुनेछ । १ जना जिल्ला सभापतिको निर्वाचन हुनेछ ।
- ६) प्रत्येक ५ वर्षमा जिल्ला अधिवेशन हुनेछ ।

धारा ५० : पालिका अधिवेशन

- १) पालिका अधिवेशनको आयोजना पालिका समितिले गर्नेछ ।
- २) पार्टीको केन्द्रीय पोर्टलमा दर्ता भएका सम्बन्धित पालिकाका निम्न पार्टी सदस्यहरू मतदाता हुनेछन् :
 - (क) वडा परिषद्का सदस्यहरू,
 - (ख) पालिका परिषद् सदस्यहरू र
 - (ग) पालिका अधिवेशन आयोजक समितिका सदस्यहरू ।
- ३) केन्द्रीय निर्वाचन आयोगले सम्बन्धित पालिकाको अधिवेशनका लागि निर्वाचन प्रतिनिधि तोक्नेछ, जसले पालिका अधिवेशन सम्बन्धी सम्पूर्ण निर्वाचन प्रक्रिया पूरा गर्नेछ ।
- ४) केन्द्रीय निर्वाचन आयोगले पालिका अधिवेशन आयोजना गर्ने उपयुक्त मिति, स्थान र समय तोक्नेछ ।
- ५) पालिका अधिवेशनबाट पालिका समिति गठन हुनेछ । १ जना पालिका सभापति र ८ जना पालिका समिति सदस्यहरूको निर्वाचन हुनेछ ।
- ६) प्रत्येक ५ वर्षमा पालिका अधिवेशन हुनेछ ।

धारा ५१ : वडा अधिवेशन

- १) वडा अधिवेशनको आयोजना वडा समितिले गर्नेछ ।
- २) पार्टीको केन्द्रीय पोर्टलमा दर्ता भएका सम्बन्धित वडाका पार्टी सदस्यहरू मतदाता हुनेछन् ।
- ३) केन्द्रीय निर्वाचन आयोगले सम्बन्धित वडाको अधिवेशनका लागि निर्वाचन प्रतिनिधि तोक्नेछ, जसले वडा अधिवेशन सम्बन्धी सम्पूर्ण निर्वाचन प्रक्रिया पूरा गर्नेछ ।
- ४) केन्द्रीय निर्वाचन आयोगले वडा अधिवेशन आयोजना गर्ने उपयुक्त मिति, स्थान र समय तोक्नेछ ।
- ५) वडा अधिवेशनबाट वडा समिति गठन हुनेछ । १ जना वडा सभापति र ८ जना वडा समिति सदस्यहरूको निर्वाचन हुनेछ ।
- ६) प्रत्येक ५ वर्षमा वडा अधिवेशन हुनेछ ।

धारा ५२ : अधिवेशन र महाधिवेशन सम्बन्धी थप व्यवस्था

- १) राष्ट्रिय महाधिवेशनको पहिलो चरण वडा अधिवेशनको प्रक्रियाबाट शुरु गर्नुपर्नेछ भने दोश्रो चरण सिधै राष्ट्रिय महाधिवेशन हुनेछ ।
- २) पालिका अधिवेशन गर्नका लागि पालिकाभित्रका सबै वडाका अधिवेशन भइसकेको हुनपर्नेछ । कुनै कारणवश पालिकाभित्रका कुनै वडाको अधिवेशन गर्न सम्भव नभए केन्द्रीय संगठन विभागले निर्णय गरी सो वडाको अधिवेशन थाँती राखी पालिका अधिवेशन गर्न सकिनेछ ।
- ३) जिल्ला अधिवेशन गर्नका लागि जिल्लाभित्रका सबै पालिकाका अधिवेशन भइसकेको हुनपर्नेछ । कुनै कारणवश जिल्लाभित्रका कुनै पालिकाको अधिवेशन गर्न सम्भव नभए केन्द्रीय समितिले निर्णय गरी सो पालिकाको अधिवेशन थाँती राखी जिल्ला अधिवेशन गर्न सकिनेछ ।
- ४) प्रदेश अधिवेशन गर्नका लागि प्रदेशभित्रका सबै जिल्लाका अधिवेशन भइसकेको हुनपर्नेछ ।
- ५) राष्ट्रिय महाधिवेशनको पहिलो चरण गर्नका लागि सबै प्रदेशका अधिवेशन भइसकेको हुनपर्नेछ ।
- ६) वडा, पालिका, जिल्ला र प्रदेश अधिवेशन आयोजक समितिमा तोकिएको बाहेक थप सदस्यहरु केन्द्रीय समितिले मनोनीत गर्न सक्नेछ ।
- ७) सम्बन्धित तहको अधिवेशनमा सभापति र सदस्यको निर्वाचनमा उम्मेदवार हुनका लागि तत् तहकै पार्टीको साधारण सदस्य हुनुपर्नेछ । उम्मेदवार सम्बन्धी योग्यता नियमावलीमा तोके बमोजिम हुनेछ ।
- ८) अधिवेशन र महाधिवेशन सम्बन्धी अन्य व्यवस्था नियमावलीमा तोके बमोजिम हुनेछ ।

धारा ५३ : प्रथम राष्ट्रिय महाधिवेशन र अधिवेशनहरू

- १) केन्द्रीय संगठन विभागले प्रमाणित गरेका वडा, पालिका, जिल्ला र प्रदेशका तदर्थ समितिहरु सम्बन्धित तहका अधिवेशन आयोजक समिति हुनेछ ।
- २) तत्काल बहाल रहेको केन्द्रीय समिति राष्ट्रिय महाधिवेशन आयोजक समिति हुनेछ ।
- ३) सांसदहरुबाहेकका तत्काल बहाल रहेका केन्द्रीय समिति सदस्यहरुको कार्यकाल प्रथम राष्ट्रिय महाधिवेशनको पहिलो चरणसम्म हुनेछ ।

भाग-१२ बैठक र निर्णय

धारा ५४ : बैठक बोलाउने तथा निर्णय गर्ने सम्बन्धी व्यवस्था

- १) हरेक तहगत परिषद्, समिति, विभाग, आयोग लगायत अन्य संयन्त्रको बैठक बोलाउने तथा त्यसको नेतृत्व गर्ने अधिकार उक्त निकायको प्रमुख (सभापति, प्रमुख, संयोजक, आदि) लाई हुनेछ । प्रमुखको अनुपस्थितिमा प्रमुखले तोकेको उपप्रमुख (उपसभापति, उपप्रमुख, उपसंयोजक, आदि) लाई हुनेछ वा उमेरले ज्येष्ठ उपप्रमुखलाई हुनेछ ।
- २) हरेक तहगत परिषद्, समिति, विभाग, आयोग लगायत अन्य संयन्त्रले निर्णय गर्दा बहुमतको आधारमा वा यस विधानमा उल्लेख गरिए बमोजिम हुनेछ ।
- ३) विधानमा उल्लिखित परिषद् र समितिको बैठक देहाय बमोजिम बस्नेछ :

(क) वडा परिषद्	: ४ महिनामा न्यूनतम १ पटक
(ख) वडा समिति	: २ महिनामा न्यूनतम १ पटक
(ग) पालिका परिषद्	: ६ महिनामा न्यूनतम १ पटक
(घ) पालिका समिति	: ३ महिनामा न्यूनतम १ पटक
(ङ) निर्वाचन क्षेत्र परिषद्	: ६ महिनामा न्यूनतम १ पटक
(च) जिल्ला परिषद्	: ६ महिनामा न्यूनतम १ पटक
(छ) जिल्ला कार्यसम्पादन समिति	: २ महिनामा न्यूनतम १ पटक
(ज) प्रदेश परिषद्	: ६ महिनामा न्यूनतम १ पटक
(झ) प्रदेश कार्यसम्पादन समिति	: ३ महिनामा न्यूनतम १ पटक
(ञ) केन्द्रीय परिषद्	: ५ वर्षमा न्यूनतम २ पटक
(ट) केन्द्रीय समिति	: ४ महिनामा न्यूनतम १ पटक
- ४) उपधारा १ बमोजिम निकायका प्रमुखले उपधारा ३ बमोजिम तोकिएको समयमा बैठक नबोलाएमा उक्त निकायका एक चौथाइ सदस्यले लिखित निवेदन दिइ बैठकको माग गर्न सक्नेछ । लिखित निवेदन सहित बैठकको माग भई आएको १५ दिनभित्र निकायका प्रमुखले अनिवार्य बैठक बोलाउनु पर्ने

हुन्छ । यदि बैठक नबोलाइएमा निकायको दुई तिहाई सदस्यहरूको बैठक बस्न सक्नेछ । यसरी विशेष परिस्थितिमा बसेको बैठकको सभापतित्व निकायका उपप्रमुख तथा उपप्रमुख पनि नभएमा उपस्थितहरूमध्ये सबैभन्दा कान्छो सदस्यको सभापतित्वमा बैठक बस्नेछ । बैठकमा कम्तीमा दुई तिहाई सदस्य उपस्थित नभएमा बैठकले मान्यता पाउने छैन ।

भाग - १३

अनुशासनात्मक कारवाही

धारा ५५ : केन्द्रीय अनुशासन आयोग

- १) केन्द्रीय परिषद्ले प्रमुख १, उपप्रमुख १, सचिव १ र बाँकी सदस्यहरू रहने गरी कुल ११ सदस्यीय केन्द्रीय अनुशासन आयोग गठन गर्नेछ ।
- २) आयोगका प्रमुख, उपप्रमुख र सचिवको मर्यादा पार्टी सचिवालय समितिका सदस्यहरू सरह हुनेछ, र अन्य सदस्यहरूको मर्यादा केन्द्रीय सदस्य सरह हुनेछ ।
- ३) आयोग केन्द्रीय परिषदप्रति उत्तरदायी हुनेछ ।
- ४) आयोगका पदाधिकारी र सदस्यहरू पार्टीका अन्य कुनै समिति, आयोग, विभाग वा संयन्त्रको सदस्य हुने छैनन् ।
- ५) आयोगका पदाधिकारी एवं सदस्यहरूले पदमा बहाल रहेको ६ महिनासम्म पार्टीको अन्य आन्तरिक निर्वाचनमा वा प्रारम्भिक निर्वाचनमा उम्मेदवार बन्न पाउने छैनन् तथापि केन्द्रीय समितिले निर्णय गरे आयोगका कुनै पनि पदाधिकारी एवं सदस्यहरूलाई पार्टीको अन्य आन्तरिक निर्वाचनमा वा प्रारम्भिक निर्वाचनमा उम्मेदवार बन्न बाधा पर्ने छैन ।
- ६) केन्द्रीय अनुशासन आयोगले नियमावली बमोजिम प्रदेश अनुशासन आयोग र जिल्ला अनुशासन आयोग गठन गर्न सक्नेछ ।

७) आयोगको काम, कर्तव्य र अधिकार

- (क) पार्टीको केन्द्रीय निकायका पदाधिकारी वा सदस्य लगायत सबै तहका पार्टीका समिति, विभाग, आयोग वा संयन्त्रका पदाधिकारी एवम् सदस्यले पार्टी निर्णय, निर्देशन र अनुशासनको पालना गरे नगरेको अनुगमन गर्ने र अनुशासनको पालना गर्न गराउन सम्बन्धित निकाय वा सदस्यलाई निर्देशन दिने ।
- (ख) पार्टीको कुनै पनि तहका समिति, विभाग, आयोग वा संयन्त्रका सदस्य उपर पार्टी निर्णय विपरीतका क्रियाकलाप, आर्थिक अनियमितता र नैतिक चरित्रसँग सम्बन्धित विषयमा प्रश्न उठी उजुरी परेमा छानबिन गर्ने र नियमावली बमोजिम कारवाही गर्ने ।
- (ग) पार्टीको केन्द्रीय समिति वा सो सरहको समिति, प्रदेश कार्यसम्पादन समिति वा सो सरहको समितिका पदाधिकारी एवं सदस्यहरु, पार्टीको तर्फबाट नियुक्ति भएका पदाधिकारीहरु, केन्द्रीय अनुशासन आयोगका पदाधिकारी एवं सदस्यहरु, पार्टीको तर्फबाट निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरुको सम्पत्ति विवरण लिने, अभिलेख राख्ने र वार्षिक रुपमा अद्यावधिक गर्ने र आवश्यकता अनुसार छानबिन गर्ने ।
- (घ) आफ्नो कामको प्रतिवेदन केन्द्रीय समिति तथा केन्द्रीय परिषद्मा प्रस्तुत गर्ने ।
- (ङ) आयोगले आफ्नो कार्यसम्पादन कार्यविधि आफैँ बनाउनेछ ।
- ८) आयोगका अन्य सदस्यले आयोगको प्रमुखलाई र प्रमुखले केन्द्रीय समितिलाई राजीनामा दिने ।
- ९) केन्द्रीय समितिको दुईतिहाइ बहुमतले आयोगका पदाधिकारी एवं सदस्यहरुलाई महाअभियोग लगाई समितिबाट निष्कासन गर्न सक्नेछ ।

- १०) आयोगका पदाधिकारी वा सदस्यको पद रिक्त भएमा केन्द्रीय समितिले केन्द्रीय परिषद्को बैठक नबस्दासम्मका लागि रिक्त पद पूर्ति गर्नेछ ।
- ११) केन्द्रीय अनुशासन आयोग एवं अनुशासनात्मक कारवाही सम्बन्धी अन्य व्यवस्था केन्द्रीय समितिले बनाएको नियमावली बमोजिम हुनेछ ।
- १२) आयोगका पदाधिकारी र सदस्यहरूको कार्यकाल ५ वर्षको हुनेछ । आयोगका पदाधिकारी र सदस्यहरूको पदावधि ४ वर्ष कटेपछि केन्द्रीय परिषद्को बैठक बसेमा केन्द्रीय परिषद्को निर्णय बमोजिम त्यस्ता सदस्यहरूको कार्यकाल समाप्त भएको मानिनेछ ।

धारा ५६ : अनुशासनात्मक कारवाहीको प्रक्रिया

- १) पार्टीको कुनै पनि तहका समिति, विभाग, आयोग वा संयन्त्रका सदस्य उपर पार्टी निर्णय विपरीतका क्रियाकलाप, आर्थिक अनियमितता र नैतिक चरित्रसँग सम्बन्धित विषयमा प्रश्न उठी उजुरी परेमा केन्द्रीय अनुशासन आयोगले छानबिन गर्नेछ ।
- २) छानबिनको क्रममा केन्द्रीय अनुशासन आयोगले गुनासो सुनुवाइ गर्नेछ ।
- ३) पार्टीको केन्द्रीय समिति वा सो सरहको समितिका पदाधिकारी एवं सदस्य र प्रदेश पदाधिकारीको हकमा केन्द्रीय समितिलाई छानबिन प्रतिवेदनसहित आवश्यक भए सदस्यता निलम्बन वा खारेजीसम्मको कारवाहीको सिफारिससहित केन्द्रीय अनुशासन आयोगलले सिफारिस पठाउनेछ, र त्यस्तो सिफारिस उपर केन्द्रीय समितिले निर्णय गर्नेछ । अन्य तहका समिति, विभाग, आयोग वा संयन्त्रका पदाधिकारी एवं सदस्यको हकमा केन्द्रीय अनुशासन आयोगलले सदस्यता निलम्बनसम्म गर्न सक्नेछ, र केन्द्रीय समितिलाई छानबिन प्रतिवेदनसहित आवश्यक भए सदस्यता खारेजीसम्मको कारवाहीको सिफारिससहित केन्द्रीय अनुशासन आयोगले सिफारिस पठाउनेछ, र त्यस्तो सिफारिस उपर केन्द्रीय समितिले अन्तिम निर्णय गर्नेछ ।

- ४) केन्द्रीय समितिले सदस्यता खारेजी गर्नुपूर्व स्पष्टीकरणसहित सफाई पेश गर्ने मौका दिनेछ ।
- ५) केन्द्रीय समिति वा केन्द्रीय अनुशासन आयोगलले सदस्यता निलम्बन गर्नुपूर्व स्पष्टीकरणसहित सफाई पेश गर्ने मौका दिनेछ, तथापि तत्काल कारवाही गर्ने परिस्थिति आए अल्पकालीन रूपमा सदस्यता निलम्बन गरी छानबिन गर्नेछ ।
- ६) केन्द्रीय समितिले कुनै पनि बेला कारवाही बदर वा संशोधन गर्न सक्नेछ ।

भाग - १४

पुनरावेदन सम्बन्धी व्यवस्था

धारा ५७ : पुनरावेदन सम्बन्धी प्रक्रिया

- १) पार्टी सदस्यलाई आफूलाई गरिएको कारवाही चित्त नबुझेमा पुनरावेदन समितिमा पुनरावेदनका लागि निवेदन दिनुपर्नेछ ।
- २) प्राप्त निवेदन उपर पुनरावेदन समितिले छानबिन गरी आफ्नो राय तथा सिफारिस सहितको प्रतिवेदन पार्टी सभापतिलाई पठाउनेछ, र त्यस्तो सिफारिसका आधारमा पार्टी सभापतिद्वारा अन्तिम निर्णयका लागि केन्द्रीय समितिमा प्रस्ताव पेश गरिनेछ ।

धारा ५८ : पुनरावेदन समितिको गठन

- १) केन्द्रीय समितिले पार्टी सभापतिको प्रस्तावमा १ जना प्रमुख, १ जना उपप्रमुख र १ जना सचिव सहितको कूल ११ जनाको पुनरावेदन समिति गठन गर्नेछ ।

धारा ५९ : पुनरावेदन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार

- १) पुनरावेदन समितिमा पुनरावेदनका लागि परेको निवेदन उपर छानबिन गरी राय तथा सिफारिस सहितको प्रतिवेदन पार्टी सभापतिलाई पठाउने ।
- २) समितिले प्राप्त निवेदन उपर छानबिनको क्रममा गुनासोको पुनः सुनुवाइ गर्न सक्नेछ ।

भाग - १५
सदस्यताको विवाद, निरुपण तथा खारेजी

धारा ६० : विवाद समाधान समिति

- १) केन्द्रीय समितिले पार्टी सभापतिको प्रस्तावमा १ जना प्रमुख, १ जना उपप्रमुख र १ जना सचिव सहितको कूल ११ जनाको विवाद समाधान समिति गठन गर्नेछ ।

धारा ६१ : विवाद समाधान समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार

- १) विवाद समाधान समितिले सदस्यता सम्बन्धी समस्या, विवादको सुनुवाइ, प्रदेश कार्यसम्पादन समिति वा केन्द्रीय समितिको सिफारिस उपर आवश्यक छलफल तथा निर्णय गर्नुका साथै सदस्यता समेत खारेज गर्न सक्नेछ ।
- २) निवेदन उपर छानबिनको क्रममा समितिले विवादको पुनः सुनुवाइ गर्न सक्नेछ ।

भाग - १६
पार्टीको कोष तथा लेखा परीक्षण

धारा ६२ : पार्टीको कोष

- १) पार्टीको कोष देहाय बमोजिम हुनेछ ।
 - (क) सदस्यता शुल्कबाट संकलित रकम ।
 - (ख) सदस्य र गैर सदस्य नेपाली नागरिकबाट स्वेच्छिक प्राप्त नगद वा जिन्सीको दान ।
 - (ग) प्रकाशन बिक्री वितरणबाट प्राप्त आय ।
 - (घ) पार्टीको सम्पत्ति परिचालनबाट प्राप्त आय ।
 - (ङ) विशेष अभियान वा कार्यक्रमबाट संकलित आय ।
 - (च) पार्टीको आन्तरिक र प्रारम्भिक निर्वाचनका क्रममा उम्मेदवारले बुझाउने तोकिए बमोजिमको उम्मेदवारी शुल्क ।

- २) उपधारा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि नेपालको कानूनले राजनीतिक दललाई अर्थ सडकलन र व्यवस्थापनमा निर्दिष्ट गरेको कानूनको अधीनमा रही मात्र कार्य गरिनेछ ।

धारा ६३ : पार्टीको कोषको सञ्चालन तथा व्यवस्थापन

- १) केन्द्रीय, प्रदेश र पालिका स्तरमा तोकिए बमोजिम विभागहरू रहनेछन् ।
- २) पार्टीको प्रत्येक तहमा हुने नगद, आय-व्ययको व्यवस्थापन र पारदर्शिताका निम्ति बैंक खाता सञ्चालन गरिनेछ, र जो सम्बन्धित तहको समितिको निर्णयबाट मुख्य पदाधिकारीको दस्तखतबाट सञ्चालन हुनेछ ।
- ३) पार्टीको कोषको व्यवस्थापन र सञ्चालन पार्टीको आर्थिक नियमावली अनुसार हुनेछ ।
- ४) सबै तहका समितिहरूले आर्थिक नियमावली अनुसार आफ्नो समितिको आय व्ययको हिसाब राख्नेछन् र वार्षिक रूपमा लेखापरीक्षण गराई आफ्नोतहको अधिवेशन तथा भेलामा पेश गर्नेछन् ।
- ५) पार्टीको नाममा भएका चल अचल र जिन्सी लगायत सम्पूर्ण सम्पत्तिमा केन्द्रीय समितिको स्वामित्व हुनेछ ।
- ६) केन्द्रीय समितिको लिखित अनुमतिबिना लिएको ऋण तथा दायित्वप्रति पार्टी जवाफदेही हुनेछैन ।

धारा ६४ : लेखा परीक्षण

- १) पार्टीका सबै निकायको आय र व्ययको वार्षिक विवरणको लेखापरीक्षण गरिनेछ ।
- २) पार्टीको आय र व्ययको वार्षिक विवरणको राजनीतिक दल सम्बन्धी ऐन बमोजिमको ढाँचामा राखिनेछ, र जिम्मेवार पदाधिकारीमार्फत् राष्ट्रिय निर्वाचन आयोगमा पेश गरिनेछ ।
- ३) केन्द्रीय लेखा आयोगले लेखा परीक्षक नियुक्त गरी पारिश्रमिक समेत तोक्नेछ ।

- ४) राजनीतिक दल सम्बन्धी ऐनबमोजिम तोकिएको अवधिभित्र लेखापरीक्षण गराइनेछ ।
- ५) लेखापरीक्षणको प्रतिवेदन राष्ट्रिय निर्वाचन आयोगलाई बुझाइनेछ ।
- ६) लेखापरीक्षणको प्रतिवेदन सार्वजनिक गरिनेछ ।

धारा ६५ : केन्द्रीय लेखा आयोग

- १) केन्द्रीय परिषद्ले प्रमुख १, उपप्रमुख १, सचिव १ र बाँकी सदस्यहरु रहने गरी कुल ११ सदस्यीय केन्द्रीय लेखा आयोग गठन गर्नेछ ।
- २) आयोगका प्रमुख, उपप्रमुख र सचिवको मर्यादा पार्टी सचिवालय समितिका सदस्यहरु सरह हुनेछ र अन्य सदस्यहरुको मर्यादा केन्द्रीय सदस्य सरह हुनेछ ।
- ३) आयोग केन्द्रीय परिषद्प्रति उत्तरदायी हुनेछ ।
- ४) आयोगका पदाधिकारी र सदस्यहरु पार्टीका अन्य कुनै समिति, आयोग, विभाग वा संयन्त्रको सदस्य हुने छैनन् ।
- ५) आयोगका पदाधिकारी र सदस्यहरुको कार्यकाल ५ वर्षको हुनेछ । आयोगका पदाधिकारी र सदस्यहरुको पदावधि ४ वर्ष कटेपछि केन्द्रीय परिषद्को बैठक बसेमा केन्द्रीय परिषद्को निर्णय बमोजिम त्यस्ता सदस्यहरुको कार्यकाल समाप्त भएको मानिनेछ ।
- ६) आयोगका अन्य सदस्यले आयोगको प्रमुखलाई र प्रमुखले केन्द्रीय समितिलाई राजीनामा दिने ।
- ७) केन्द्रीय समितिको दुईतिहाइ बहुमतले आयोगका पदाधिकारी एवं सदस्यहरुलाई महाअभियोग लगाई समितिबाट निष्कासन गर्न सक्नेछ ।
- ८) आयोगका पदाधिकारी वा सदस्यको पद रिक्त भएमा केन्द्रीय समितिले केन्द्रीय परिषद्को बैठक नबस्दासम्मका लागि रिक्त पद पूर्ति गर्नेछ ।
- ९) केन्द्रीय लेखा आयोगले नियमावली बमोजिम प्रदेश अनुशासन आयोग र जिल्ला अनुशासन आयोग गठन गर्न सक्नेछ ।

१०) केन्द्रीय लेखा आयोगसम्बन्धी अन्य व्यवस्था केन्द्रीय समितिले बनाएको नियमावली बमोजिम हुनेछ ।

धारा ६६ : केन्द्रीय लेखा आयोगका काम, कर्तव्य र अधिकार

केन्द्रीय आयोगका काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछन् :

- (क) कोषाध्यक्षले राखेको आय र व्ययको वार्षिक विवरणको लेखापरीक्षण गराउने ।
- (ख) केन्द्रीय समितिको आयव्ययको नियमित अनुगमन र वार्षिक रूपमा लेखापरीक्षण गराउने ।
- (ग) आवश्यकता अनुसार लेखापरीक्षण विज्ञहरु नियुक्त गरी छलफल गरी लेखापरीक्षण प्रतिवेदन तयार पारी कार्यान्वयनका लागि केन्द्रीय समितिमा प्रस्तुत गर्नेछ ।
- (घ) पार्टीका समिति, विभाग, आयोग तथा अन्य संयन्त्रको आवश्यकता अनुसार लेखापरीक्षण गराउने ।
- (ङ) केन्द्रीय समितिलाई आवश्यकता अनुसार लेखा, कोष तथा अर्थसम्बन्धी सल्लाहसुभाषा दिने र केन्द्रीय समितिको निर्देशन अनुसार कार्यान्वयन गर्ने र गराउने ।
- (च) लेखा, कोष तथा अर्थसम्बन्धी नियमावली बनाई कार्यान्वयनका लागि प्रस्तुत गर्ने ।
- (छ) आफ्नो कामको प्रतिवेदन केन्द्रीय समिति र केन्द्रीय परिषद्मा प्रस्तुत गर्ने ।
- (ज) लेखा सम्बन्धी तोकिएको अन्य काम गर्ने ।

भाग - १७

लिडरसीप एकेडेमी

धारा ६७ : लिडरसीप एकेडेमी

- १) राज्यका कुनै पनि तहको निर्वाचनमा पार्टीको तर्फबाट उम्मेदवार हुने पार्टी सदस्यहरुलाई प्रशिक्षण तथा परीक्षण गरी नेतृत्व क्षमता विकास गर्ने उद्देश्यले केन्द्रीय समितिले एक लिडरसीप एकेडेमी गठन गर्नेछ ।

- २) लिडरसीप एकेडेमी केन्द्रीय परिषद् तथा केन्द्रीय समितिप्रति उत्तरदायी हुनेछ ।
- ३) यसको गठन तथा सञ्चालन नियमावली अनुसार हुनेछ ।
- ४) यस एकेडेमीले राज्यका कुनै पनि तहको निर्वाचनमा पार्टीको तर्फबाट उम्मेदवार हुने पार्टी सदस्यहरूलाई प्रशिक्षण तथा परीक्षण गर्नेछ ।
- ५) कुनै पनि पार्टी सदस्य यस एकेडेमीबाट प्रमाणित नभई पार्टीका तर्फबाट राज्यका कुनै पनि तहको निर्वाचनमा पार्टीको तर्फबाट उम्मेदवार हुन योग्य मानिने छैन ।
- ६) अन्य व्यवस्था नियमावली बमोजिम हुनेछ ।

भाग - १८

पार्टी विघटन र सम्पत्ति तथा दायित्वको व्यवस्थापन

धारा ६८ : पार्टी विघटन हुने अवस्था

पार्टी विघटन प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ ।

धारा ६९ : पार्टी विघटन भएमा पार्टीको सम्पत्ति सम्बन्धी दायित्व

पार्टी विघटन भएमा पार्टीको सम्पत्ति सम्बन्धी दायित्व प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ ।

भाग - १९

प्रारम्भिक निर्वाचन (उम्मेदवार छनोट) र निर्वाचित जनप्रतिनिधि

धारा ७० : उम्मेदवारको योग्यता

देहाय बमोजिम योग्यता पुगेका नेपाली नागरिकले पार्टीको तर्फबाट राज्यको कुनै पनि तहको पदमा उम्मेदवार हुन योग्य मानिनेछ :

- (क) प्रचलित कानून बमोजिम उम्मेदवार हुने योग्यता भएको ।
- (ख) पार्टीको केन्द्रीय अनुशासन तथा आचरण समितिलाई सम्पत्ति विवरण बुझाएको र उम्मेदवार छनोट अघि सार्वजनिक गरेको ।

- (ग) प्रहरी रिपोर्ट सार्वजनिक गरेको ।
- (घ) भ्रष्टाचार, जबरजस्ती करणी, मानव बेचबिखन तथा ओसार प्रसार, लागु औषध बिक्री वितरण तथा निकासी वा पैठारी, सम्पत्ति शुद्धीकरण, अपहरण सम्बन्धी कसूर, हत्या सम्बन्धी कसूर वा नैतिक पतन देखिने अभियोगमा सजाय पाएकोमा बाहेक अन्य फौजदारी कसूरमा सजाय भुक्तान गरेको १ वर्षभन्दा बढी अवधि पूरा गरेको ।
- (घ) पार्टीको केन्द्रीय समितिले जारी गरेको प्रतिबद्धता पत्रप्रति प्रतिबद्ध रहेको ।
- (ङ) अन्य राजनीतिक पार्टी त्याग गरेको ।

धारा ७१ : प्रारम्भिक निर्वाचन

- १) राज्यको कुनै पनि तहको पदमा उम्मेदवार छनोट गर्न देहाय बमोजिम निर्वाचन मण्डल गठन गरिनेछः
 - (क) वडा सदस्य र सभापति निर्वाचन : सम्बन्धित वडामा मतदाता ठेगाना भएका पार्टीका साधारण सदस्यहरु ।
 - (ख) पालिका सभापति, उपसभापति वा प्रमुख, उपप्रमुख निर्वाचन : सम्बन्धित पालिकामा मतदाता ठेगाना भएका पार्टीका साधारण सदस्यहरु ।
 - (ग) प्रदेश सभा प्रत्यक्ष निर्वाचन : सम्बन्धित प्रदेश प्रत्यक्ष निर्वाचन क्षेत्रमा मतदाता ठेगाना भएका पार्टीका साधारण सदस्यहरु ।
 - (घ) प्रदेश सभा समानुपातिक निर्वाचन : सम्बन्धित प्रदेश सभा निर्वाचन क्षेत्रमा मतदाता ठेगाना भएका पार्टीका साधारण सदस्यहरु ।
 - (ङ) प्रतिनिधि सभा प्रत्यक्ष निर्वाचन : सम्बन्धित प्रतिनिधि सभा निर्वाचन क्षेत्रमा मतदाता ठेगाना भएका पार्टीका साधारण सदस्यहरु ।
 - (च) प्रतिनिधि सभा समानुपातिक निर्वाचन : पार्टीका सम्पूर्ण साधारण सदस्यहरु ।

- २) उपधारा (१) बमोजिम गठन हुने निर्वाचन मण्डलमा मतदाता सदस्यहरुको अन्तिम नामावली केन्द्रीय समितिले तोके बमोजिम हुनेछ । अन्तिम नामावली प्रारम्भिक निर्वाचन अघि बढीमा ९० दिन र कम्तीमा ७ दिनअघि तोकिएको हुनेछ ।
- ३) केन्द्रीय समितिद्वारा प्रारम्भिक निर्वाचनको मिति तोकिएको छ ।
- ४) उपधारा (१) बमोजिम गठन हुने निर्वाचन मण्डलको संख्या, राष्ट्रिय निर्वाचन आयोगले अधिल्लो निर्वाचन सार्वजनिक गरेको सम्बन्धित क्षेत्रको कुल मतदाता संख्याको ०.१ (शुन्य दशमलव एक) प्रतिशत भन्दा कम रहे निर्वाचन मण्डल गठन भएको मानिने छैन र सम्बन्धित क्षेत्रको उम्मेदवार केन्द्रीय समितिले छनोट गर्नेछ ।
- ५) केन्द्रीय निर्वाचन आयोगले प्रारम्भिक निर्वाचनको प्रक्रिया गर्नेछ ।
- ६) प्रारम्भिक निर्वाचनका लागि केन्द्रीय समितिले प्रारम्भिक निर्वाचन नियमावली बनाउनेछ र केन्द्रीय समिति तथा केन्द्रीय निर्वाचन आयोगले तोकिए बमोजिम सो कार्यान्वयन गर्नेछन् ।
- ७) प्रारम्भिक निर्वाचनमा विजयी उम्मेदवार पार्टीको तर्फबाट (स्थानीय तह, प्रदेश वा प्रतिनिधि सभा निर्वाचनमा) सम्बन्धित क्षेत्रको उम्मेदवार हुनेछ ।

धारा ७२ : पार्टीको तर्फबाट प्रतिनिधि सभा संसदीय दलको नेता छनोट

- १) संघीय निर्वाचन अगावै पार्टीको तर्फबाट संघीय निर्वाचनको लागि समानुपातिक र प्रत्यक्षतर्फ छनोट भएका उम्मेदवारहरुमध्ये इच्छुक उम्मेदवारहरुबीच प्रतिनिधि सभा संसदीय दलको नेता छनोटका लागि निर्वाचन हुनेछ ।
- २) उपधारा (१) बमोजिमको निर्वाचनमा पार्टीका सम्पूर्ण साधारण सदस्यहरु मतदाता हुन पाउनेछन् ।
- ३) उपधारा (१) र (२) बमोजिम हुने निर्वाचनमा कुल खसेको सदर मतको (५०% + १) को संख्यामा मत ल्याउने उम्मेदवार पार्टीको तर्फबाट संसदीय दलको नेता हुनेछ । कुनै पनि

उम्मेदवारले कुल सदर मतको (५०% + १) को संख्यामा मत प्राप्त गर्न नसकेमा बढी मत ल्याउने दुई उम्मेदवारबीच पुनः निर्वाचन हुनेछ र विजयी उम्मेदवार पार्टीको तर्फबाट संसदीय दलको नेता हुनेछ ।

- ४) यस धारा बमोजिमको निर्वाचन केन्द्रीय समितिले तोके बमोजिमको मितिमा हुनेछ र केन्द्रीय निर्वाचन आयोगले सो प्रक्रिया सञ्चालन गर्नेछ ।
- ५) संसदीय दलको नेतालाई पार्टीका साधारण सदस्यहरूको बहुमतले यस विधान बमोजिम फिर्ता बोलाउने निर्णय नगरेसम्म पार्टीको संसदीय दलको नेताबाट हटाउन पाउने छैन तर निजको कुनै पनि कारणले धारा ७० बमोजिमको योग्यता कायम नरहेमा केन्द्रीय समितिको निर्णयले संसदीय दलको नेताबाट हटाउन पाइने छ ।
- ६) माथि जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि प्रस्तावित संसदीय दलको नेता राष्ट्रिय निर्वाचनमा पराजित भएमा वा कुनै कारणवश संसदीय दलको नेताको पद रिक्त भएमा पार्टीको तर्फबाट विजयी इच्छुक उम्मेदवारहरूबीच प्रतिनिधिसभा संसदीय दलको नेता छनोटका लागि निर्वाचन हुनेछ । यस निर्वाचनमा पार्टीका सम्पूर्ण सदस्यहरू मतदाता हुन पाउनेछन् ।
- ७) उपधारा (६) बमोजिम हुने निर्वाचनमा कुल खसेको सदर मतको (५०% + १) को संख्यामा मत ल्याउने उम्मेदवार पार्टीको तर्फबाट संसदीय दलको नेता हुनेछ । कुनै पनि उम्मेदवारले कुल सदर मतको (५०%+१) को संख्यामा मत प्राप्त गर्न नसकेमा बढी मत ल्याउने दुई उम्मेदवारबीच पुनः निर्वाचन हुनेछ र विजयी उम्मेदवार पार्टीको तर्फबाट संसदीय दलको नेता हुनेछ ।
- ८) पार्टीको संसदीय दलको नेता पार्टीले सरकारको नेतृत्व लिएमा प्रधानमन्त्री हुनेछ ।

धारा ७३ : पार्टीको तर्फबाट प्रदेश सभा संसदीय दलको नेता छनोट

- १) प्रदेश निर्वाचन अगावै पार्टीको तर्फबाट प्रदेश निर्वाचनको लागि समानुपातिक र प्रत्यक्षतर्फ छनोट भएका उम्मेदवारहरूमध्ये इच्छुक उम्मेदवारहरूबीच प्रदेश सभा संसदीय दलको नेता छनोटका लागि निर्वाचन हुनेछ ।
- २) उपधारा (१) बमोजिमको निर्वाचनमा पार्टीका सम्बन्धित प्रदेश सभा निर्वाचन क्षेत्रमा मतदाता ठेगाना भएका सम्पूर्ण साधारण सदस्यहरू मतदाता हुन पाउनेछन् ।
- ३) उपधारा (१) र (२) बमोजिम हुने निर्वाचनमा कुल खसेको सदर मतको (५०%+१) को संख्यामा मत ल्याउने उम्मेदवार पार्टीको तर्फबाट प्रदेश सभा संसदीय दलको नेता हुनेछ । कुनै पनि उम्मेदवारले कुल सदर मतको (५०%+१) को संख्यामा मत प्राप्त गर्न नसकेमा बढी मत ल्याउने दुइ उम्मेदवारबीच पुनः निर्वाचन हुनेछ र विजयी उम्मेदवार पार्टीको तर्फबाट प्रदेश सभा संसदीय दलको नेता हुनेछ ।
- ४) यस धारा बमोजिमको निर्वाचन केन्द्रीय समितिले तोके बमोजिमको मितिमा हुनेछ र केन्द्रीय निर्वाचन आयोगले सो प्रक्रिया सञ्चालन गर्नेछ ।
- ५) प्रदेश सभा संसदीय दलको नेतालाई सम्बन्धित प्रदेश सभा निर्वाचन क्षेत्रमा मतदाता ठेगाना भएका पार्टीका साधारण सदस्यहरूको बहुमतले यस विधान बमोजिम फिर्ता बोलाउने निर्णय नगरेसम्म पार्टीको प्रदेश सभा संसदीय दलको नेताबाट हटाउन पाउने छैन तर निजको कुनै पनि कारणले धारा ७० बमोजिमको योग्यता कायम नरहेमा केन्द्रीय समितिको निर्णयले संसदीय दलको नेताबाट हटाउन पाइने छ ।
- ६) माथि जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि प्रस्तावित प्रदेश सभा संसदीय दलको नेता राष्ट्रिय निर्वाचनमा पराजित भएमा वा कुनै कारणवश संसदीय दलको नेताको पद रिक्त भएमा पार्टीको तर्फबाट जितेका इच्छुक उम्मेदवारहरूबीच प्रदेश सभा संसदीय दलको नेता छनोटका लागि निर्वाचन हुनेछ । यस निर्वाचनमा

सम्बन्धित प्रदेश मतदाता ठेगाना भएका पार्टीका साधारण सदस्यहरु मतदाता हुन पाउने छन् ।

- ७) उपधारा (६) बमोजिम हुने निर्वाचनमा कुल खसेको सदर मतको (५०%+१) को संख्यामा मत ल्याउने उम्मेदवार पार्टीको तर्फबाट प्रदेश सभा संसदीय दलको नेता हुनेछ । कुनै पनि उम्मेदवारले कुल सदर मतको (५०%+१) को संख्यामा मत प्राप्त गर्न नसकेमा बढी मत ल्याउने दुई उम्मेदवारबीच पुनः निर्वाचन हुनेछ र विजयी उम्मेदवार पार्टीको तर्फबाट प्रदेश सभा संसदीय दलको नेता हुनेछ ।
- ८) पार्टीको प्रदेश सभा संसदीय दलको नेता पार्टीले सरकारको नेतृत्व लिएमा मुख्यमन्त्री हुनेछ ।

धारा ७४ : पालिका सभा दल, प्रदेश सभा दल, प्रतिनिधि सभा दल, राष्ट्रिय सभा दल र संघीय संसदीय दलको व्यवस्था

- १) सम्बन्धित क्षेत्रमा पार्टीबाट निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरुको पालिका सभा दल, प्रदेश सभा दल, प्रतिनिधि सभा दल, राष्ट्रिय सभा दल र संघीय संसदीय दलको व्यवस्था केन्द्रीय समितिले जारी गर्ने नियमावली बमोजिम हुनेछ ।
- २) पार्टीको प्रदेश कार्यसम्पादन समिति र प्रदेश सभा दलको संयुक्त बैठक बस्न सक्नेछ तथा केन्द्रीय समिति र संघीय संसदीय दलको संयुक्त बैठक बस्न सक्नेछ । यी बैठकको व्यवस्था, सञ्चालन तथा प्रक्रिया केन्द्रीय समितिले जारी गर्ने नियमावली बमोजिम हुनेछ ।

धारा ७५ : जनप्रतिनिधिलाई फिर्ता बोलाउने अधिकार

पार्टीका सम्बन्धित क्षेत्रको साधारण सदस्यहरुलाई आफ्ना जनप्रतिनिधिले चित्त बुझ्दो काम नगरे फिर्ता बोलाउन पाउने अधिकार हुनेछ । केन्द्रीय समितिले बनाउने नियमावली बमोजिम सम्बन्धित क्षेत्रको साधारण सदस्यहरु निश्चित संख्या वा प्रतिशतले निर्णय गरे पार्टीको केन्द्रीय समितिले सम्बन्धित जनप्रतिनिधिको पदको खारेजीलाई प्रक्रिया सुरु गरिनेछ ।

भाग - २०
विविध

धारा ७६ : पार्टीको केन्द्रीय स्तरका विभागहरु

- १) पार्टीको केन्द्रीय सदस्यहरुमध्येबाट प्रमुख १ र पार्टी सदस्यहरुबाट उपप्रमुख १, सचिव १ जना र ८ जना सदस्य गरी केन्द्रीय समितिले देहाय बमोजिम केन्द्रीय स्तरका विभागहरु गठन गर्नेछः
 - (क) नीति तथा विचार विभाग
 - (ख) प्रचार प्रसार विभाग
 - (ग) मानवीय विकास प्रवर्द्धन विभाग
 - (घ) प्रवास नेपाली सम्पर्क विभाग
 - (ङ) प्रशिक्षण विभाग
 - (च) सङ्गठन विभाग
 - (छ) अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध विभाग
 - (ज) च्याट (Rapid Action Team-RAT) विभाग
- २) पार्टीको केन्द्रीय समितिले आवश्यकता अनुसार केन्द्रीय सदस्यको नेतृत्वमा ११ जना सदस्य नबढ्ने गरी थप विभागहरु गठन गर्न सक्नेछ ।
- ३) केन्द्रीय समितिले बनाउने नियमावली बमोजिम विभागहरुको काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिनेछ र पार्टीका प्रदेश स्तर र पालिका स्तरमा विभागहरुको स्थापना गरिनेछ ।

धारा ७७ : पार्टी एकीकरण वा विभाजन

- १) पार्टीको केन्द्रीय समितिको दुई तिहाइले अन्य पार्टीसँग एकीकरण गर्न सक्नेछ ।
- २) पार्टी विभाजन प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ ।

धारा ७८ : विधान संशोधन

- १) पार्टीको केन्द्रीय परिषद्को सामान्य बहुमतले विधान संशोधन गर्न सक्नेछ ।

धारा ७९ : गणपुरक संख्या

पार्टीका सबै तहका निकायहरुका बैठकहरुमा उक्त निकायहरुका कुल संख्या बहुमत हुने संख्यालाई गुणपुरक संख्या गनिनेछ ।

धारा ८० : विधानको व्याख्या

यस विधानको व्याख्या केन्द्रीय समितिले गर्नेछ ।

धारा ८१ : नियमावली बनाउने र जारी गर्ने

पार्टीको केन्द्रीय समितिले पार्टीको विधान अन्तर्गत रही आवश्यकता अनुसार नियमावली तथा निर्देशिका बनाउन वा परिपत्र जारी गर्न सक्नेछ । प्रदेश कार्यसम्पादन समिति र पालिका समितिले पनि यसै विधानलाई आधार मानेर आ-आफ्नो तहमा नियमावली तथा निर्देशिका बनाउन वा परिपत्र जारी गर्न सक्नेछ ।

धारा ८२ : बाधा अडकाउ फुकाउ

यस विधान लागू गर्ने क्रममा कुनै बाधा अडकाउ फुकाउन परेमा त्यस्तो बाधा अडकाउ फुकाउने अधिकार केन्द्रीय समितिलाई हुनेछ ।

धारा ८३ : पार्टी सभापति, प्रदेश प्रमुख, जिल्ला सभापति, पालिका सभापति र वडा सभापति पदमुक्त हुने अवस्था

- १) पार्टी सभापति, प्रदेश प्रमुख, जिल्ला सभापति, पालिका सभापति र वडा सभापतिलाई तोकिए बमोजिमको प्रक्रिया पुऱ्याई सम्बन्धित तहको परिषद्को दुई तिहाइ बहुमतले महाअभियोग प्रस्ताव पारित गरी सम्बन्धित तहको सभापति वा प्रमुखबाट पदमुक्त गर्न सक्नेछ ।
- २) निजको मृत्यु भएमा ।
- ३) निजले राजीनामा दिएमा ।
- ४) पार्टीको सदस्य हुने योग्यता गुमेमा ।
- ५) पार्टीका सम्पूर्ण सदस्यहरुको बहुमत सदस्यले पार्टी सभापतिलाई तोकिए बमोजिम फिर्ता बोलाएमा ।
- ६) प्रदेश प्रमुख, जिल्ला सभापति, पालिका सभापति र वडा सभापतिलाई अनुशासनात्मक कारवाही गरी बर्खास्त भएमा ।

धारा ८४ : पार्टीका सदस्यहरुमा सार्वभौमिकता निहित

पार्टीको कुनै पनि तहको निर्णय उक्त तह स्थानीय ठेगाना वा मतदाता ठेगाना भएका सम्पूर्ण सदस्यहरुको बहुमतले खारेज गर्न सक्नेछ ।

धारा ८५ : पार्टी सदस्यलाई एजेण्डा उठाउने अधिकार

पार्टीका कुनै तहका समितिमा सदस्य नरहेका पार्टी सदस्यहरुले आफू सम्बन्धित वडा समिति मार्फत् पार्टीको नीति, विचार र निर्णयसँग सम्बन्धित रहेर एजेण्डा उठाउन सक्नेछ, र त्यसरी उठाइएको एजेण्डा वडा समितिमा छलफल हुनुपर्नेछ । सबै तहका समितिलाई आफ्नो एक तह माथिको समितिमा एजेण्डा उठाउने अधिकार हुनेछ । वडा समितिले पालिका समिति, पालिका समितिले जिल्ला परिषद्, जिल्ला परिषद्ले प्रदेश परिषद् र प्रदेश परिषद्ले केन्द्रीय समितिमा पार्टीको नीति, विचार र निर्णयसँग सम्बन्धित रहेर एजेण्डा उठाउन सक्नेछ ।

धारा ८६ : पार्टीका तहगत समितिबीचको सम्बन्ध

पार्टीका तहगत समितिहरुले आफ्नो उपल्लो समितिको निर्णय र निर्देशनलाई कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ ।

धारा ८७ : रुख रोपेको हुनुपर्ने

पार्टीको सबै तहका समितिका सदस्यहरुले आफ्नो घरमा कम्तीमा एउटा रुख रोपेको हुनुपर्नेछ । आफ्नो घरमा रुख रोप्न सम्भव नभए आफू समितिको सदस्यमा निर्वाचित वा मनोनीत भएको १०० दिनभित्र कुनै सार्वजनिक स्थानमा कम्तीमा १० वटा रुख रोप्नुपर्नेछ ।

धारा ८८ : परिवारवादलाई निषेध

- १) पार्टीमा एकै परिवारको एकजनाभन्दा बढी सदस्य पार्टीको कुनै समान तहको समिति, विभाग, आयोग वा संयन्त्रमा नियुक्ति, मनोनीत वा निर्वाचित हुन पाउने छैन ।
- २) पार्टीको केन्द्रीय निकाय र प्रदेश निकायका सदस्यको परिवार बाट पार्टीको कुनै पनि निकाय र पार्टीको तर्फबाट राज्यका

कुनै पनि निकायमा नियुक्तिका लागि सिफारिस गरिने छैन वा मनोनीत गरिने छैन ।

धारा ८९ : युवा सहभागिता

पार्टीमा युवा सहभागितालाई प्रवर्द्धन गर्न पार्टीको केन्द्रीय समिति, केन्द्रीय लेखा आयोग, केन्द्रीय अनुशासन आयोग, पालिका समिति र वडा समितिमा कम्तीमा (५०% + १) को संख्यामा युवा हुनुपर्नेछ ।

धारा ९० : समानुपातिक समावेशी

पार्टीमा प्रचलित कानुन र नेपालको संविधानले परिकल्पना गरे अनुसार समानुपातिक समावेशिता लागू गरिनेछ ।

धारा ९१ : समानता र योग्यता

पार्टीको कुनै पनि निकायमा र पार्टीको तर्फबाट राज्यका कुनै पनि निकायमा नियुक्तिका लागि सिफारिस गर्दा वा मनोनीत गर्दा समानता र योग्यतालाई प्रमुख आधार मानिनेछ ।

धारा ९२ : शपथ ग्रहण

- १) पार्टीका सदस्यले र पार्टीका सबै निकायका सदस्य तथा पदाधिकारीले **अनुसूची - ४** बमोजिम शपथ ग्रहण गर्नु पर्नेछ ।
- २) सबै तहका सभापति वा प्रमुखलाई केन्द्रीय निर्वाचन आयोगले तोकेको प्रतिनिधिले र समितिका अन्य सदस्यलाई सम्बन्धित तहको सभापति वा प्रमुखले शपथ ग्रहण गराउनेछ ।
- ३) पार्टीका सदस्यलाई अर्को पार्टी सदस्य वा केन्द्रीय समितिले तोकेको पदाधिकारीले शपथ गराउनेछ ।

धारा ९३ : परिवर्तनशील नेतृत्व प्रणाली

- १) पार्टी सभापति, प्रदेश प्रमुख, जिल्ला सभापति र पालिका सभापति दुई कार्यकालभन्दा बढी निर्वाचित हुन पाउने छैन । यद्यपि निजहरुको पहिलो महाधिवेशन अगाडिको कार्यकाल गणना गरिने छैन ।

धारा ९४ : सम्पर्क व्यक्ति

- १) पार्टी महामन्त्रीले राष्ट्रिय निर्वाचन आयोगसँग सम्पर्क गर्नेछन् ।

धारा ९५ : संक्रमणकालीन व्यवस्था

- १) पार्टीको प्रथम राष्ट्रिय महाधिवेशन, प्रदेश अधिवेशन, जिल्ला अधिवेशन, पालिका अधिवेशनबाट नयाँ नेतृत्व चयन नहुन्जेल संक्रमणकालीन व्यवस्था लागू हुनेछ ।
- २) पार्टीको प्रथम पटकको राष्ट्रिय महाधिवेशन, प्रदेश अधिवेशन, जिल्ला अधिवेशन, पालिका अधिवेशन एकैपटक गरिने छ, र त्यसपछि महाधिवेशन र अधिवेशन विधानले तोके बमोजिम हुनेछ । पार्टीको पहिलो राष्ट्रिय महाधिवेशन संघीय चुनावको एक वर्षभित्र हुनेछ ।
- ३) पहिलो महाधिवेशन नभएसम्म यस विधानको कार्यान्वयनमा कुनै कठिनाइ आए वा यसमा उल्लेख गरिएका संरचनाहरूको पदपूर्ति गर्नुपर्ने भए केन्द्रीय समितिले वा त्यसले अधिकार प्रत्यायोजन गरेका व्यक्ति, समिति वा निकायले गर्न सक्नेछ ।
- ४) केन्द्रीय समितिले केन्द्रीय समितिको आकार १२१ जना नबढ्ने गरी थप सदस्यहरू मनोनीत गर्न सक्नेछ ।

अनुसूचीहरू

अनुसूची - १ (धारा ५ सँग सम्बन्धित) छाप

दुईवटा गोलाकारको बीचमा माथिल्लो भागमा घडी घुम्ने दिशा तर्फ राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टी तथा घडी घुम्ने दिशाको उल्टोतर्फ केन्द्रीय कार्यालय काठमाडौं लेखिएको र दुई वटा गोलाकारको बीचमा घण्टीको आकृति र तल स्थापना मिति उल्लेख रहनेछ ।

अनुसूची - २
(धारा ६ सँग सम्बन्धित)
पार्टीको चुनाव चिन्ह

पार्टीको चिन्ह घण्टी रहनेछ ।

अनुसूची - ३
(धारा ७ सँग सम्बन्धित)

पार्टीको भण्डा

नीलो पृष्ठभूमिको मध्य भागमा सेतो रङ्गको गोलाकार बीचमा नीलो रङ्गको घण्टीको आकृति हुनेछ । नीलो पृष्ठभूमिले खुल्ला आकाश जस्तै विशाल र स्वच्छ भाव जनाउनेछ भने घण्टी चिन्हले नियमनको भाव जनाउँछ । भण्डाको चौडाइ र लम्बाइको अनुपात २:३ हुनेछ । दलको भन्डाको नमूना तल राखिएको छ ।

अनुसूची - ४
(धारा ९२ सँग सम्बन्धित)
शपथको ढाँचा

राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टी
शपथ पत्र

म मुलुक र जनता तथा राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टीको विधानप्रति पूर्ण बफादार रही सत्यनिष्ठापूर्वक प्रतिज्ञा गर्दै इमानका साथ ईश्वर, देश र जनताको नाममा शपथ लिन्छु कि पार्टीप्रति पूर्ण बफादार रहँदैसमिति/विभाग/आयोगको पदको कामकाज प्रचलित कानून र पार्टीको विधानको अधिनमा रही मुलुक र जनताको भलो चिताई, कसैको डर नमानी पक्षपात नगरी पूर्वाग्रह वा खराब भावना नलिई पदीय गोपनीयता कायम राखी इमान्दारीका साथ गर्नेछु ।

मिति:

हस्ताक्षर :

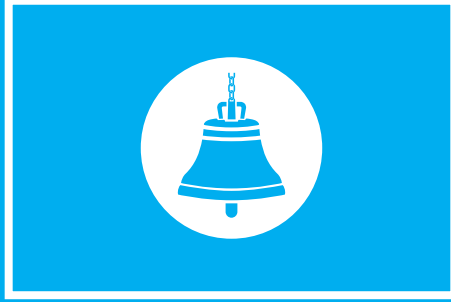
नाम:

ठेगाना:

नोटः

नोटः

पार्टी ऋणडा

चुनाव चिन्ह

केन्द्रीय कार्यालय:

च:मति, वनस्थली, काठमाडौं - १६, नेपाल | + ९७७ ०१ ५२१४५२१, २८५१३६०६६६
info@rspnepal.org | www.rspnepal.org